

Житотоки

культурно-просвітницький вісник

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ І КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ

2015 № 1-4 (66-69)
видається з січня 1993 року

150 років з дня народження
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Зміст

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Іваночко І.І. ДО ЛЮДЕЙ – З ЛЮБОВ'Ю В СЕРЦІ ТА ПІСНЕЮ НА УСТАХ _____ 1

СЛАВЕТНІ ІМЕНА

Берега Р.П. НЕСТРАЧЕНА ПІСНЯ УКРАЇНИ
(з нагоди 270-річчя від дня народження Максима Березовського) _____ 5

Берега Р.П. У МУЗИЦІ УСЛАВЛЕНЕ ІМ'Я
(до 190-х роковин смерті Дмитра Бортнянського) _____ 10

Берега Р.П. МОЛИТВА «БОЖЕВІЛЬНОГО» АРТЕМІЯ _____ 14

МИСТЕЦЬКА СЛАВА ЛЬВІВЩИНИ

Берега Р.П. ЖИТТЯ У БАРВАХ СВІТУ
(з нагоди 90-річчя від дня народження Заслуженого майстра народної творчості України Ольги Возниці) _____ 16

СКАРБНИЦЯ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Бондар М.О. ТАНОК БАРВИСТИХ НАМИСТИНОК _____ 20

МЕТОДИКА, ТЕОРІЯ, ДОСВІД

Антончик Л.М. СВЯТО ГЕРОІВ – ШАНА ПАМ'ЯТІ...
(з досвіду проведення Свята Героїв у Городоцькому районному Народному домі) _____ 23

Грицик М.В. ДУХОВНА СКАРБНИЦЯ ЯВОРОВОГО КРАЮ
(з досвіду роботи християнського спрямування у народних домах Яворівського району) _____ 24

Антончик Л.М. БОЙКІВСЬКІ ПРАЦЕЛЮБИ
(з досвіду роботи клубних установ Турківського району) _____ 27

Ярка Н.Т. ДІЯЛЬНІСТЬ АМАТОРСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ
«ДИВО РУКОТВОРЧЕ» НАРОДНОГО ДОМУ с. ПОГІРЦІ
САМБІРСЬКОГО РАЙОНУ _____ 28

Ярка Н.Т. ДОСВІД РОБОТИ ЛЮБИТЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ
«УМІЛІ РУЧКИ» НАРОДНОГО ДОМУ с. ІВАНІВ
СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ _____ 29

Цибран О.М. ПОЦІНОВУВАЧІ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА _____ 30

Антончик Л.М. ПОЛЕГЛИМ – ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ! _____ 31

Берега С.О. ПЛАН РОБОТИ МЕТОДИСТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБО-
ТИ РАЙОННОГО МЕТОДИЧНОГО КАБІНЕТУ НА ІV КВАРТАЛ 2015 РОКУ _____ 32

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

Духнич Л.В. В ЯВОРОВІ ДЕРЖАВНИЙ ГІМН ЗАСПІВАЛИ
ПЕРЕМОЖЦІ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ _____ 34

Городиський В.В. СВЯТО ТАЦЮ «СВИТАЗІВСЬКІ ПРИТУПИ» _____ 35

Попко О.М. ФЕЄРВЕРК ТАЦЮ _____ 36

СЦЕНАРІЇ

Ярка Н.Т. МИ – ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!
(сценарій літературно-мистецького заходу для молоді) _____ 37

Антончик Л.М. РАДУЙСЯ, ДІВО БЛАГОСЛОВЕННА, СЛАВУ СПІВАЄ
ТОБІ ВСЕЛЕННА... (сценарій просвітницького заходу, присвяченого
Пречистій Діві Марії, Матері Божій) _____ 40

Букса Г.М. ПРАЦЯ, ЩО НЕ ДАЄ СПОКОЮ... _____ 45

Тарас М.Р. У НАШІЙ ПАМ'ЯТІ ВОНИ НАЗАВЖДИ ЗАЛИШИЛИСЬ
(сценарій, присвячений фестивалю-пам'яті Героїв Небесної Сотні) _____ 45

Назарова О.О. УКРАЇНИ ВІРНИЙ СИНІ
(сценарій тематичного вечора, присвяченого Дню захисника України) _____ 48

Гуреш І.Ю. СЛАВНА ДОЧКА ПРОМЕТЕЯ
(літературно-музична композиція до 145-річчя від дня народження
Лесі Українки) _____ 52

Грицик М.В. НЕЗГАСНИЙ СВІТИЛЬНИК БЛАЖЕННОГО
СВЯЩЕННОМУЧЕНИКА МИКОЛАЯ ЧАРНЕЦЬКОГО
(сценарій релігійно-просвітницького заходу) _____ 55

Берега С.О., Гуреш І.Ю. УКРАЇНСЬКИЙ МОЙСЕЙ
АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ _____ 61

Животоки

2015 № 1-4 (66-69)

Видається з січня 1993 року
Реєстраційне свідоцтво ЛВ № 095

Розповсюджується безкоштовно.
Наклад – 2000 примірників.

Засновник:

Львівський державний обласний
центр народної творчості і
культурно-освітньої роботи

Провідний редактор:

Кунець
Оксана Олександрівна

Редакційна колегія:

Берега
Роман Павлович
директор ЛДОЦНТ і КОР,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Дуляба
Ольга Володимирівна
завідувачка відділу народної
творчості, заслужений працівник
культури України, заступник
голови Львівського обласного
відділення Національної спілки
кобзарів України

Берега
Софія Олександрівна
завідувачка відділу
культурно-освітньої роботи

Дизайн обкладинки:

Бондар
Михайло Олександрович
провідний методист
образотворчого та декоративно-
ужиткового мистецтва

Адреса редакції:

79007, Україна, м. Львів
вул. Леся Курбаса, 3
факс (32) 260-13-55
www.cnt.lviv.ua
e-mail: cnt-lviv@ukr.net

Адреса видавництва:

ТзОВ «Дін А лтд»
79008, Україна, м. Львів
вул. Винниченка, 8
факс (32) 276-92-03
тел. (32) 276-96-96
e-mail: ws@artservice.lviv.net

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

ІРИНА ІВАНОЧКО: «ДО ЛЮДЕЙ – З ЛЮБОВ'Ю В СЕРЦІ ТА ПІСНЕЮ НА УСТАХ»

З архіву редакції

Ірина Ігорівна Іваночко – керівник відділу культури, охорони культурної спадщини, культурних цінностей, національностей та релігій Миколаївської районної державної адміністрації. Освіта: Львівське музичне училище ім. С. Людкевича (клас фортепіано та хорового диригування), Львівська національна музична академія ім. Миколи Лисенка (хорове диригування), Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (державне управління), стажування у програмі САБІТ (спеціальна американська програма ділових стажувань) «Комплексний регіональний розвиток та маркетинг туристичної інфраструктури (Вашингтон, США). Професійну діяльність розпочала викладачем фортепіано в Миколаївській дитячій школі мистецтв. Працювала керівником відділу у справах сім'ї та молоді РДА. З 2006 року – керівник відділу культури, охорони культурної спадщини, культурних цінностей, національностей та релігій Миколаївської районної державної адміністрації. 20 років працює за сумісництвом викладачем вищої категорії (клас фортепіано) Миколаївської школи мистецтв. Отримала звання викладача-методиста. 2013–2014 рр. – керівник проекту «Підвищення туристичної привабливості та підтримка розвитку туризму в Субрегіоні «Розділля» проекту Місцевого економічного розвитку міст України. Нагороджена багатьма грамотами та подяками Миколаївської РДА та Львівської ОДА, а також відзнакою ДООЦНТ і КОР «За значний внесок у національно-культурне відродження». Учасник Народного вокального гурту «Гердан» Миколаївського районного Народного дому.

Сьогодні ми розмовлятимемо з Іриною Ігорівною Іваночко – людиною, фахівцем, знавцем своєї справи, улюбленицею творчої молоді та особистістю, котра без останку віддає своє серце, розум, знання і вміння підростаючому поколінню, справі розквіту і процвітання національної культури.

– Шановна пані Ірино! Ви живете і працюєте на Миколаївщині – чарівному краї, багатому талановитими людьми, в тому числі й у царині культури. Розкажіть, будь ласка, коротенько про свою малу батьківщину й її ушавлених митців.

– Безперечно, Миколаївщина – край, де я народилася, зростала, де живу і працюю, це край з чудовими краєвидами, численними мистецькими подіями та багатою культурною спадщиною. Наша благословенна земля дарувала і продовжує дарувати нам славетних митців, котрі своєю творчістю, своєю мовою душі пірнають в глибини генетичної пам'яті рідного народу і не втомно творять мозаїчний літопис знаменитих українців. Це наші славетні земляки Микола Устиянович та Уляна Кравченко, майстер живопису на склі Іван Сколоздра, відома майстер-гончар Ганна Драголюк, вишивальниця Любов Осецька, поетеси Галина Сподарик та Леся

Бардак, соліст Національного будинку органної та камерної музики України Ігор Ішак, Заслужений майстер каменерізного мистецтва, кавалер Ордена Фаберже Олександр Мірошніков, арт-студія якого цього року запрацювала, художники сучасності Микола Гаврилів, Богдан Панчишин та багато інших.

– Ірино Ігорівно, уже майже десять років Ви працюєте керівником відділу культури, охорони культурної спадщини, культурних цінностей, національностей та релігій Миколаївської районної державної адміністрації Львівської області. Які завдання поставлені перед Вашим відділом та які обов'язки у Вас як у його керівника?

– Відділ, який я очолюю, здійснює організацію роботи державних закладів культури району. А це: 49 народних домів, з них – 47 сільських народних домів; 47 бібліотек, серед них – 43 сільські бібліотеки; 1 школа мистецтв. В Миколаївській дитячій школі мистецтв працює 44 викладачі, навчається 305 учнів на музичному, художньому та хореографічному відділеннях за чотирнадцятьма музичними спеціальностями. У 2010 році Миколаївська дитяча школа мистецтв пройшла чергову атестацію і отримала висновок «атестована з відзнакою». Щороку матеріальна база школи покращується. Учні здобувають багато нагород на обласних, Всеукраїнських та міжнародних конкурсах. Більше ніж десять випускників школи отримують музичну освіту у вищих навчальних закладах. В районі збережена мережа закладів культури. В закладах культури району – 182 працівники культури та мистецтв. Культосвітяни працюють на повні оклади, хоча й ситуація в культурі зараз не найкраща. При клубних установах створені й функціонують 215 гуртків художньої самодіяльності. Отож роботи вистачає. До моїх обов'язків як керівника належить: забезпечення та захист конституційного права на культурну діяльність та вільний доступ населення до культурних цінностей та благ, здійснення єдиної культурної політики на території Миколаївського району, підтримка та розвиток туризму в нашому регіоні, організація бібліотечного обслуговування населення, створення умов для дозвілля мешканців, організація мистецької освіти для дітей. Відділ, яким керую, займається також питаннями міжрегіональної та міжнародної співпраці в галузі культури, туризму та охорони культурної спадщини.

– Справді, обсяг роботи величезний. І звичайно ж, не все так легко, адже розуміємо,

що у держави сьогодні безліч проблем: війна, економічні негаразди. Культура ж, на жаль, залишається не пріоритетною. Та все ж. Що Ви, як керівник відділу культури, робите можливого, щоб культура Миколаївщини не занепадала, а навпаки, розвивалася й процвітала?

– Звісно, є безліч проблем – це і недостатнє фінансування, слабка матеріально-технічна база, недостатня професійність кадрів, а також апатичні настрої та загальна байдужість окремих груп населення. Однак у нас є чудові люди – працюючі, творчі, неординарні. Саме завдяки їм відбуваються різноманітні культурні заходи. Для прикладу, районним Народним домом проводяться заходи до всіх державних свят та визначних подій. Згідно з Календарем Українця за участю народних колективів району та професійних виконавців відзначаються усі пам'ятні дати. Народні колективи району беруть участь в різноманітних обласних заходах. Традиційно районний Народний дім проводить районні огляди-конкурси вертепів, гаївок, читців, вокальних ансамблів. Віковий ценз читців, для прикладу, – 5–78 років. У конкурсі завжди беруть участь не менше 80 учасників з усього району. Згідно з наказом керівника відділу впродовж року кожен керівник Народного дому та завідувач бібліотекою спільно з виставками новинок літератури та прикладного й ужиткового мистецтва звітують про роботу установ перед населенням. Так, з нагоди 150-річчя від дня народження Андрея Шептицького в Миколаївській центральній бібліотеці розгорнуто книжкову виставку «Митрополит правди і добра», яка знайомить людей, і перш за все молодь, з літературою, що висвітлює життєвий шлях, багатогранну діяльність та безцінний внесок Владки у національне та духовне життя України, дає змогу сформулювати в уяві читача цілісний образ Слуги Божого Андрея – аскета, архіпастиря, проповідника. Відбуваються в районі також Сімейні свята, бібліотеки під відкритим небом, танцювальні та образотворчі майстер-класи, інші культурні цікавинки. У серпні відкрився Другий симпозіум скульптури. Цьогоріч Миколаїв збагатиться здебільшого скульптурами казкової тематики.

– Пані Ірино, за Вашими плечима чималий досвід адміністративної і творчої роботи. Чому віддаєте перевагу? Що Вам ближче до душі?

– Безперечно, я людина творча, непосидюча.

Люблю сповна віддавати себе людям і творчості. Отож, намагаюсь поєднувати цікаве та корисне. Тому частенько є організатором та безпосереднім учасником різноманітних фестивалів та культурних акцій, що відбуваються в моєму рідному краю – на Миколаївщині. А край наш багатий культурними подіями. Акції та фестивалі відбуваються у нас упродовж року, починаючи з Водіння Маланки на Старий-Новий Рік. Я також із задоволенням завжди беру участь у цьому дійстві і виконую зазвичай найбільш харизматичні ролі: Циганки, Чорта, Кози, Змії та ін. Маланка в нас побудована на сучасний лад, де, окрім традиційних, вводяться актуальні сьогодні персонажі. Минулого року – це Беркутівець, цього року – Коза-сепаратистка (з цим дійством уже двічі виступали на Львівському телебаченні). Відвідуємо також 50–60 установ і організацій у Миколаївському районі та на Львівщині.

– На Львівщині люблять і цінують книгу. У Львові проходять різноманітні читачькі заходи. Наймасштабніший із них – Форум видавців, який відбувається щорічно у вересні. А чи існує подібна практика у творчому житті Миколаївщини?

– Без сумніву, вагомою подією для району та області є традиційне проведення в березні «Книжкової толоки» – найбільш вдалого поєднання зустрічі письменника, читача та видавництва. В рамках «Книжкової толоки» впродовж трьох днів проводяться такі заходи: письменники та видавці відвідують загальноосвітні школи та бібліотеки району з освітніми програмами. Наступні два дні в приміщенні міського Палацу культури відбуваються зустрічі письменників з читачами, презентації нових творів. До нас приїжджає понад півсотні письменників; 20 видавництв презентують нові літературні новинки. Протягом трьох днів захід відвідують більше тисячі мешканців міста та туристів. В рамках дитячої програми відбуваються постановки вистав учнів шкіл, зустрічі з дитячими письменниками та різноманітні майстер-класи – малюнку пластиліном, виготовлення ляльок-мотанок, великодньої писанки та багато іншого.

– Україна, як відомо, співочий край. Львівська область – не виняток. У нас проходить багато фестивалів, концертів, конкурсів. Щороку відбувається також чимало співочих мистецьких заходів. Чи ця тенденція простежується й у творчому житті Миколаївщини?

– Саме так. Миколаївщину по праву можна на-

звати хоровою столицею Львівщини. Маємо в районі вісім Народних хорових колективів, які представлені на кожному мистецькому заході. У травні ми проводимо хоровий фестиваль «Сила Кобзареві пісні», який щороку проходить в різних населених пунктах району. Цього ж чудового весняного місяця, як символ молодості, ніжності та краси відбувається дитячо-юнацький фестиваль сучасної естрадної пісні «Перлина Дністра», в якому ми відкриваємо нові юні співочі таланти. Хочеться згадати про чудовий фестиваль «Барви осені» (для танцювальних колективів), а також «Театральна осінь» (для драматичних гуртків). Усі бажаючі можуть випробувати свої сили і вміння у будь-якому улюбленому для себе жанрі.

– Ірино Ігорівно, як відомо, для розвитку культури нації велике значення має розвиток етнічної культури кожного регіону. Чи могли б Ви коротенько висвітлити своє бачення розвитку цього виду народної творчості у своєму регіоні?

– Для збереження народних традицій та обрядів, вивчення та розуміння кращих зразків української народної творчості ми започаткували проведення щорічного районного етнофестивалю, під час якого аматори народного мистецтва демонструють фрагменти автентичних народних обрядів, притаманних саме для їхнього населеного пункту. Цікаво спостерігати, як начебто одні і ті ж обряди в різних селах проводять по-різному, що і демонструє насправді справжню культурну цінність. Назва щороку змінюється залежно від того, в якому селі проходить фестиваль. Цьогоріч проведено «Тростянецьке літо-2015».

– А як стосовно гумору у Вашому краю? Адже, як відомо, українці народ веселий, вміє працювати, та й повеселитись гаразд.

– Наша гордість – обласний фестиваль гумору «Веселі копачі», який ми багато років поспіль проводили спільно з ОЦНТ і КОР. Учасниками фестивалю були не лише представники районів Львівської області, а й сусідніх областей. В рамках фестивалю відбувалися виставки робіт народних умільців та конкурс українських національних страв. Гості фестивалю завжди були радісними, веселими, задоволеними і ситими. Однак зараз, із зрозумілих причин, проведення цього веселого дійства призупинили. Ми, як і всі свідомі українці, свято віримо, що невдовзі наш гумористичний фестиваль отримає нове дихання.

– Безперечним впливовим чинником виховання національної свідомості, популяризації української культури, а також організації змістовного дозвілля молоді є, без сумніву, аматорська творчість. Отож, Ірино Ігорівно, чи є у Вашому краї люди, що вміють і прагнуть донести своє мистецтво до людських сердець? Так, саме про аматорські колективи Вашого району цікаво було б дізнатися.

– Про чудові колективи нашого регіону однозначно можна говорити багато, адже вони й справді є нашою гордістю. Кількість їх за останні дев'ять років зросла з 18 до 24. Двадцять одному колективу присвоєне звання «Народний» і трьом – «Зразковий». З них вісім колективів – хорові. Наша гордість – родинні ансамблі Гриців, Вересів, Мелешків та Чорних, де в одному колективі представлено одразу декілька поколінь. Яскраво звучать українські народні пісні в обробці Народного ансамблю народної пісні та музики під керівництвом Володимира Начевного. Духовий оркестр під керівництвом Петра Суботика яскраво презентує твори нашого земляка, композитора Володимира Єльчанінова. Автентичністю та досконалістю вирізняється Народний фольклорний ансамбль «Берездівчанка» (керівник – Михайло Іваницький). Завжди несуть молодість та позитив виступи Народних вокальних ансамблів «Дністряночка» з Розвадова (керівник – Віра Росяк) та «Наддністрянка» з Рудник (керівник – Любомир Ничта). Вокальний ансамбль «Гердан» (керівник – Вікторія Старунчак), учасником якого я є, часто презентує вокальне мистецтво Миколаївщини на обласних урочистостях у Львові. Зразковий танцювальний колектив «Дарунок» під керівництвом Мар'яни

Народний вокальний гурт «Гердан»

Станкевич та ансамбль бандуристів «Намисто» (керівник – Оксана Шумська) неодноразово ставали лауреатами обласних та Всеукраїнських танцювальних конкурсів та фестивалів. Ці колективи – постійні учасники районних та обласних свят. Важливий чинник їхньої мистецької праці – молоде покоління, яке представлено в кожному хорі, гурті та ансамблі. Придбання костюмів для колективів – наша спільна справа. Відділ культури випустив також буклет «Народні колективи Миколаївщини», і кожному учаснику усіх без винятку Народних колективів вручено цей буклет як пам'ятку. Дружно, згуртовано наші народні мистецькі аматори несуть національний дух, любов до української пісні та музики, організовують, об'єднують односельчан, ведуть їх до однієї мети – збереження всього рідного, національного, історії наших дідів і прадідів, любові до рідного краю, поваги та пошани до видатних земляків.

– На Ваш погляд, чого саме потребує культура сьогодення? Що заплановано втілити в життя у наступному, 2016 році?

– Звичайно, час неупинно рухається вперед. І ми прагнемо прямувати в ногу з часом. Молодь зараз швидше відгукується на нові форми та методи роботи, тому плануємо комп'ютеризувати сільські заклади культури та провести інтернет. Наразі користуватися інтернетом можна лише в центральній районній бібліотеці, де, до речі, у нас почав функціонувати інтернет-центр, в якому всі бажаючі можуть отримати знання з комп'ютерної грамотності. В наступному році плануємо створити громадські інформаційні центри при сільських закладах культури, збільшивши при цьому кількість послуг для місцевого населення. Максимум уваги необхідно приділяти потребам та ініціативам самих людей. І взагалі, на мій погляд, – працівник культури сьогодні повинен бути сучасним, високопрофесійним, авторитетним, готовим до позитивних змін та нововведень, які диктує сьогодення, і водночас ставати оберегом тих традицій, які формувались впродовж десятиліть.

– Зичу процвітання до віку землі та людям Миколаївщини, як і усієї неньки-України. А Вам, шановна наша сьогодення співрозмовнице, міцного здоров'я, творчих успіхів, наснаги на майбутню творчу працю. Щиро вдячна Вам за бесіду.

Розмову провела
Оксана Кунець,
провідний редактор ЛДОЦНТ і КОР

НЕСТРАЧЕНА ПІСНЯ УКРАЇНИ

(з нагоди 270-річчя від дня народження Максима Березовського)

День двадцять першого березня 1777 року у столиці Російської імперії Санкт-Петербурзі був похмурим і дощовим. Молода і велична столиця кріпацької Росії помпезними банями церков і вишуканою ошатністю новозбудованих споруд суворого класицизму своїм блиском й імпазантністю немов протистояли довколишній сірості та понурості. Рання весна все ще не могла звільнитися від щільних обіймів затяжних зимових морозів, що з першим несміливим потеплінням змінилися на сльоту та дошкульну сирість.

Вуличкою, що вела до непримітного будинку, в якому здебільшого проживала столична біднота, прямував середніх років чернець на ім'я Авакум, котрий був сповнений особливою місією – відвідати хворого півного і переписувача нот Санкт-Петербурзької Імператорської придворної хорової капели Максима Березовського.

Здавалося б, ця подія не є винятковою, адже опіка церкви над хворими і потребує чималих зусиль, а не вчинком чиєїсь доброї, а чи підневільної волі.

Проте, стосовно особи Максима Березовського, справа відвідин церковним служителем немічного саме у цей день не була буденною подією. Місія ченця обумовлена найвищою цікавістю самої Імператриці Катерини Другої, при дворі котрої служив Березовський. Чутки про його розгульний спосіб життя, сімейні негаразди та немалі борги дійшли до цариці й не на жарт її схвилювали, адже, свого часу, на освіту цього музики з імперської казни були витрачені немалі кошти, а поведінка і особистий устрій життя кожного придворного, незалежно, чи це лакей, півчий, музикант, а чи ба, навіть фаворит самої найсвітлішої, мали бути в полі зору її величності й усієї царської еліти, бо з усього цього складалася опінія моральності устрою і побуту усього царського двору, а, зрештою, й усієї імперської правлячої верхівки.

Підійшовши до помешкання, Авакум ледь чути постукав у двері, які з легким скрипом відчинилися, бо були не замкнені, а лиш злегка приперті незмащеним засувом, який одразу ж подався при натисненні руки на тьмяну мідну клямку.

Зайшовши до кімнати, чернець побачив хворого, котрий спокійно лежав на дерев'яному ліжку, втупивши погляд у стелю, а згодом поволи перевів його на прийдешнього. Його обличчя було страшенно блідим, а вираз очей підсилювався ледь помітними нездоровими півколами. Біля ліжка стояв злегка перекошений з порепаною декою стіл, на якому у підсвічнику знаходилась загашена свічка і бритва з подовгастим блискучим лезом, яка губилася у безладі аркушів нотного паперу, акуратно заструганих

олівців та громіздкої чорнильниці, що вже давно пересохла, а відтак, припала порохом і вдало доповнювала увесь настільний безлад.

Кімната була напівтемною, бо крізь давно немиті вікна дозрілий день так і не міг продертися. Відчутно сперте повітря зраділо відчиненим дверям і хутко ринуло на безмежний вуличний простір, вочевидь, радісно залишаючи тісну і похмуру кімнату.

– Слава Всевишньому, – тихо, стримано, водночас привітно сказав Авакум.

– Слава навіки Богу, – так само тихо і без ентузіазму відповів Максим.

Не чекаючи дозволу чернець повільно присів на ослінчик, який окремішньо стояв неподалік ліжка і своєю розсохлою старістю добре доповнював убогий інтер'єр кімнати. По хвилі мовчання чернець промовив.

– Я – служитель Церкви Святого Миколая, Авакум. Прийшов до тебе, сину Божий, за найвеличнішим побажанням її імператорської величності, найдобрішої матінки нашої і всієї Росії Катерини Другої, котра великодушно наказала провідати тебе і доповісти їй про твій стан та потреби.

Почувши це, Максим, не відводячи погляду зі стелі, за мить промовив.

– Справді, великодушна наша матінка імператриця, ... завдяки її неосяжній великодушності ти бачиш мене саме

таким, як бачиш. А потреба у мене одна – висповідатися і прийняти Святе Причастя, бо через кепський стан здоров'я давно вже не був у церкві, а розповісти мені перед Богом є про що.

– Це справді твоє єдине прохання? – здивовано запитав Авакум.

– Так, – мляво відповів Максим.

За час мовчанки, яка настала після Максимової відповіді, чернець почав відмовляти якісь ледве чутні молитви, а по закінченні знову зосередив свій погляд на Максимовому обличчі, промовивши:

– Через моє посередництво Господь готовий вислухати тебе, сину Божий.

Зосередившись, за мить Максим, не кваплячись, розпочав свою розповідь-покаяння.

– Про місце мого народження мені ніхто не розповідав. Знаю лишень від батька, котрий належав до верстви небагатого дворянства і був глибоко віруючою людиною, що я з'явився на світ 16 жовтня 1745 року. З картин мого дитинства у пам'яті залишився лише сповнений дивовижної природи гетьманський Глухів – місто-резиденція останнього гетьмана України Кирила Розумовського, котрий, як відомо, вийшов з низів простого люду і, завдячуючи своєму братові Олексієві, котрий, у свою чергу, пройшов шлях від сільського пастуха до фаворита російської цариці Єлизавети, сягнув найвищих щаблів у ієрархії української правлячої еліти.

І, хоча, судилося йому – Кирилові Розумовському – «народному дворянину Російської Імперії», як, не без іронії, називали його у вищих суспільних колах Росії, завершити на собі гетьманський родовід України, він, передусім через свою різносторонню обізнаність і широку ерудованість, зумів привнести в життя Глухова величавий шарм багатющої європейської культури. Розкіш його гетьманського палацу оздоблена скульптурними композиціями та картинами кращих митців світу, хорові та оркестрові капели, що вирізнялися неперевершеною досконалістю виконавської майстерності, особиста приязнь з кращими представниками слов'янського та європейського простору, серед яких достатньо назвати імена Михайла Ломоносова та Людвіга ван Бетховена, – усе це увійшло і в моє життя, бо вступивши до Глухівської співацької школи, свого часу заснованої іншим великим гетьманом України – Данилом Апостолом, і слава про яку гідно ширилася просторами неосяжної імперії, я був активним учасником-виконавцем, а іноді й просто споглядачем, котрому через допитливі дитячі очі проходила уся ця неповторна розкіш палацових інтер'єрів, стіни яких щільно заставлені книгами, блиск феєрверків і гра фонтанів, а понад усе – незабутнє звучання музики і співу.

Згодом мої виняткові, як здавалось їм, музичні й вокальні дані помітили посланці Києво-Могилянської академії, яка на теренах усієї Східної Європи мала за-

служену славу неперевершеної школи філософських та мистецьких наук. Їх вразили моя віртуозна гра на скрипці та високий дискант, який після мутації міг сформуватися у розкішний бас – голос, на який звертали особливу увагу, відбираючи співаків до хорової капели.

Навчаючись у Києві, я доволі швидко сформувався у справжнього скрипаля-віртуоза, а мій голос став окрасою басових сольних партій під час літургійних богослужінь у провідних київських храмах та на прийомах найвишуканішої світської публіки.

Саме під час навчання в академії я почав писати свої перші композиторські твори, спочатку нескладні, малі за формою, хори та музичні мініатюри, багато з яких надійшли до приватних бібліотек перших виконавців. Мені було байдуже, бо найголовнішим у хвилини, коли під час численних концертів, у яких звучали мої твори, для мене було найбільшим щастям, що саме моя музика, мова саме моєї юної душі звучить і промовляє до кожного, хто її слухав, і захоплено поділяв мій світ музичних звуків.

Маючи необмежений доступ до академічної нотної бібліотеки, в якій я ознайомився з неповторними шедеврами європейської та світової музики, відтворював їх звучання своїм тонким внутрішнім слухом, ведучи погляд від ноти до ноти, від такту до такту, і, мабуть, тоді я вперше зрозумів, аби стати справжнім композитором, яким би у майбутньому міг пишатися мій народ, від цих неповторних зразків композиторського письма необхідно брати віртуозну техніку і досконалість форми, а насичувати їх зміст варто дивовижним мелодизмом чудових українських пісень.

Мій київський рай тривав, на жаль, недовго. Якось на одному зі світських балів моя гра на скрипці та спів зацікавили посланців російської імператриці, за наказом котрої в Україні потрібно було віднайти найталановитіших дітей та юнаків для поповнення славетної Санкт-Петербурзької Імператорської придворної хорової капели.

Мене відпустили на два дні до Глухова, аби мати змогу зібратися до від'їзду у Санкт-Петербург і попрощатися з рідними. Мій батько міцно обійняв мене і, втираючи сльозу, промовив: «А що, їдь, сину. Можливо Господь виведе тебе у великі світи і станеш ти в музиці таким же великим, як наш славний художник Антон Лосенко, котрий, як і ти, вийшов з небагатого українського роду, а став головою Російської Академії мистецтв, та що там головою, – світовим чоловіком».

Вранці я покинув Глухів разом зі своїм побратимом по музі, молодшим від мене на шість років Дмитром Боршнянським. З міста ми йшли однією дорогою, аби надалі кожному з нас стелився свій шлях до слави – йому, Дмитрові, – через розкоші та визнання, мені ж – через випробування й терпіння.

Столиця Російської Імперії вразила мене, простого

хлопця з провінції, своєю величчю і багатством. Висотні будівлі з вишуканою ліпниною, високоструйні фонтани, у яких краплі злітали назустріч яскравому сонцю, палаци і палацки з ошатними подвір'ями і фігурними кущами. Проте вона, ця молода російська столиця віддавала якоюсь штучністю зовнішнього блиску, який був чужий їй самій, бо був привнесений здаля, з якоїсь іншої культури.

Для мене ж, юного і засліпленого небаченою красою, у всьому цьому різнобарв'ї фарб, силуетів, фасадів та інтер'єрів найдивовижнішим було зануритися у світ музики, яка у придворному побуті, здавалось, не переставала звучати ані вдень, ані вночі. А як могло бути інакше? Адже сам імператор, цар Петро Третій не тямив себе без музики. Він полюбляв взяти до рук скрипку і, незважаючи на далеко невправне володіння нею, міг годинами грати в оркестрі, замовляв з-за кордону найкоштовніші музичні інструменти роботи Гварнері, Амати, Страдіварі разом з найкращими музикантами з Європи, котрі, завдяки високим гонорарам, безупинно збільшувалися.

Цар високо цінував і вітчизняних талановитих музикантів, хоча платив їм дещо скромніше, все ж видав спеціальний указ, за яким усі найталановитіші митці імперії за казенний кошт зобов'язані були удосконалювати своє навчання у кращих мистецьких школах зарубіжжя.

За велінням випадку потрапив до цього переліку талановитої молоді і я. На одному з придворних балів цар почув мою гру на скрипці, уважно вислухав мій спів, а ознайомившись із моїми композиціями для струнного камерного оркестру, звернув на мене свою великодушну увагу.

З того часу я швидко отримав посаду придворного камер-музиканта та придворного композитора, чії твори були першочерговими для виконання Придворною Імператорською хоровою капелою та придворними оркестрами.

Бурхливе життя елітного музиканта невдовзі запалило моє серце коханням. Обраницею стала донька валторніста придворного оркестру, балерина витонченої краси, солістка Імператорського театру Францина Юбершер, з котрою я прожив найщасливіші роки життя і отримав своє продовження в наших дітях.

Тоді мені, ще зовсім юному, здавалось, що уся ця музична і сімейна ідилія триватиме, якщо не безконечно, то принаймні дуже довго, однак тепло моїх рожевих мрій змінилося холодом розчарувань байдужості до всього розвитку придворних мистецтв і до мене зокрема.

Російський трон посіла імператриця Катерина Друга. Її відомий вислів «Музику можна любити лише тоді, коли немає інших справ», – став вироком для майбутньої мистецької долі багатьох славетних музикантів і просто талановитих людей.

Мене ж від холодної байдужості розпеченої німкені знову врятував щасливий випадок. Для чергово-

го відрядження на навчання талановитої мистецької придворної молоді формували список найдостойніших кандидатур. Цю місію імператриця довірила своєму улюбленому придворному капелмейстру, геніальному італійцеві, неперевершеному майстрові опери-буффа Бальдассаре Галуппі, котрий уже давно помітив мене і у котрого я наполегливо навчався мистецтву композиції.

Не особливо вникаючи в поіменний список казенних стипендіатів, імператриця все ж підписала указ про закордонне навчання вихованців імператорського двору, і навесні 1769 року я вирушив на навчання до Болонської музичної академії – найуспішнішого навчального закладу музичного мистецтва в Європі. Моє щастя зросло у стократ, коли я дізнався, що потрапив у клас композиції до найвизначнішого учителя, справжнього, як його тоді називали, «бога музики» Джованні Баттіста Мартіні.

Кожен урок, кожне слово мого неперевершеного учителя примножувалися моєю копіткою працею. Невдовзі мені вдалося досягти вагомих успіхів у навчанні, і з вуст великого маестро я отримав найвищу похвалу – «Массімо, ти досягнув свого музичного олімпу. Я тобі вже більше не можу нічого дати».

Однак я відчував, що мені ще багато потрібно пізнати тут, в Італії. Ця дивовижна імперія музики, співу, танцю, театру. Здавалось, що блакитне небо цієї дивокраїни облюбували усі музи світу і оселилися в ньому на нескінченну утіху та радість ангелам і людям.

Болонья, Мілан, Ліворно, Генуя, Венеція, Піза... Щовечора відвідуючи театри, концертні та філармонійні зали, я немов вбирав у себе цей нескінченний блиск, щедро розсіяний країною генієм людського творіння – архітектурних ансамблів, скульптурних композицій, сповнених дивовижних картин художніх салонів, а над усім цим звучала неповторна музика, музика, музика... Слухаючи її, я врешті зрозумів, як потрібно творити, відчувати, доносити, перейнявся величчю цієї великої богині – Музи, аби, широко розправивши плечі, схилити голову перед нею, а вона – вічна і незбагненна володарка людських сердець благословила мене і нарекла своїм обранцем.

Завершивши дворічне навчання в академії, я успішно склав іспит.

Легко сказати – «склав іспит». Але що це був за іспит? Його приймали п'ятнадцять найавторитетніших педагогів академії, у тому числі найтитолованіші музиканти Італії. Екзаменатори визначали форму і жанровість музичного твору, який студент мав написати протягом чотирьох годин, застосовуючи при виконанні завдання якомога ширші знання і уміння, набуті під час навчання. Випускник працював в ізолюванні кімнаті, де знаходилися лише стіл, перо, чорнильниця і нотний папір. А після цього – суцільна тиша і натхненна праця.

Я намагався створити багатоголосовий хоровий антифон. Поглинувши у написання твору, моя твор-

ча уява, немов за невідомою вказівкою, сповнилася наймелодійнішими темами неповторних пісень, почутих в дитинстві у рідній Україні. Оздобивши їх набутими навичками з композиторської техніки, щедро застосовуючи найскладніші прийоми поліфонічного письма, опираючись на немалу практику, здобуту в роботі з хорами та оркестрами, я зумів написати твір, який здивував усіх, без винятку, екзаменаторів. Адже кожен із них після доскіпливого ознайомлення з композицією змушений був підійти до скриньки, що стояла на покуті екзаменаційної зали, і опустити в неї кульку білого (схвалення), або чорного (несхвалення) кольору.

Коли ж секретар комісії, після підрахунку кулько-голосів, зачитав постанову про результати екзамену, завершивши її словами – «Результатом підрахунку голосів п'ятнадцяти членів високодостоїнної екзаменаційної комісії встановлено одностайне схвалення багатоголосого хорового твору «Антифон» студента Їхньої Величності імператриці Російської імперії Массімо Березовського з наданням йому високого звання «академіка-іноземного члена Болонської музичної академії».

Почувши ці слова, мені здалося, що переді мною розступилися і земля, і небо, а у безмежному просторі звучали ці найжаданіші слова – «академік Болонської академії!!!», вище і милозвучніше від яких в усьому світі було не віднайти.

Я усвідомлював, що, здобувши найвище музичне звання в Європі, гідно стаю в один ряд із найтитлованишими обранцями світового музичного мистецтва. Я знав, що тут, у Болоньї, кілька місяців тому таке ж звання отримав один із найгеніальніших музикантів світу Вольфганг Амадей Моцарт, і хоча ми не були особисто знайомі, я все ж захоплювався його неперевершеною творчістю, яка завжди була для мене зразком композиторського письма, а він, за свідченням багатьох моїх знайомих, неодноразово схвально відгукувався про мої композиції, особливо про мелодійність хорових творів, які наприкінці життя великого музиканта дали йому поштовх до написання неперевершеної «Лакримозе» у безсмертному «Реквіємі».

Слава про мене, як про молодого композитора, котрий здобув найвище звання у царині музики на одному рівні з Моцартом, швидко поширювалась Італією. Один за одним я отримував високооплачувані замовлення на написання музики різних форм і стилів для храмів, провідних капел, відомих вельмож. Вершиною мого перебування в Італії стало написання опери «Демофонт» для традиційного зимового карнавалу в Ліворно, прем'єра якої відбулася в лютому 1773 року на сцені театру «Сан-Себастьян». Успіх «Демофонта» був настільки гучним, що одна за одною виходили друком рецензії, сповнені невдаданого захоплення. В одній із них стверджувалося, що після прем'єри «Демофонта» публіка безупинно апло-

дувала та з захопленням вигукувала «... мало не рознесла приміщення театру», в іншій – «... без сумніву, опера російського композитора Массімо Березовського стала найкращим серед усього написаного для цього річного карнавалу».

Окрилений успіхом «Демофонта», я взявся за написання наступної опери «Іфігенія», проте отримав указ Імператриці повертатися в Росію.

Холодний і дощовий жовтень 1773 року зустрів мене у Санкт-Петербурзі похмурим небом і сумними та байдужими до усього людьми. А, можливо, це так мені здалося після сповненої сонця і музики Італії? Можливо...

Переступивши поріг репетиційної зали Імператорської хорової капели, я якось підсвідомо відчув, що за час моєї відсутності тут багато змінилося. Ніби, як і колись, поряд з російською, навперебій звучали італійська, німецька та французька мови, повсюдно вправляли свій вишкіл окремі співаки та музиканти, стрійно та злагоджено звучав ансамблевий спів хористів, лишень зникла енергетика і жага, які іскрилися від кожного капелана у мою попередню бутність серед них.

Мене підкреслено стримано і сухо зустрів тодішній головний капельмейстер Джузеппе Сарті. Його меланхолійна поведінка аж ніяк не пасувала до тих живих і бурлескних опер, які я добре знав і які переповнювали репертуари провідних театрів Європи.

Сарті спокійно і уважно оглянув мій диплом, зосередивши особливу увагу на підписах і прізвищах членів екзаменаційної комісії, серед яких було чимало його знайомих, друзів, а, можливо, й недругів. Мовчки, без жодного емоційного виразу на обличчі віддав його мені й тихо промовив: «Для початку посядете місце штатного музиканта і хориста в її величності Імператорському театрі». Після цих слів маестро повернувся і залишив мою присутність.

З цієї миті я зрозумів, що імперський Санкт-Петербург з байдужою до музики Катериною, перенасичений музикантами-зайдами з усієї Європи, завжди залишатиметься осторонь моїх успіхів і моєї творчості.

Зціпивши зуби, я почав працювати. Вранці репетиції, ввечері вистави та концерти, ночами – композиторська праця. Доволі високі гонорари, які стали ще вищими з моїм переходом на посаду капельмейстра в Імператорській хоровій капелі, мало втішали мене, адже усім було байдуже до моєї музики. Мої твори наче й виконували, однак як щось цілком буденне, якого вдосталь, аж до непотрібного.

Згодом я і сам почав зауважувати, що моя музика починає набирати якогось зовсім іншого, не властивого ще у недавньому минулому, виразового звучання. Кудись зникли блиск і шарм, які нуртували в моєму «Демофонті», скрипкових сонатах, симфоніях для камерного оркестру, натомість я все далі схилявся до важких акордів, надміру

насичених гармоній, зрештою, філософських роздумів у викладі своїх композиторських задумів.

Так я написав один із найкращих, як мені здавалося, хорових концертів «Не отвержи меня во время старости». Однак все більше відчував, що Муза щоразу наполегливіше випробовує мене на пошук нових мелодій і музичних форм, а сил боротися з цими випробуваннями ставало усе менше і менше. Моє здоров'я було підірвано.

Натомість грошей було завжди вдосталь. Вистачало й друзів, галасливих компаній і затишних вечірок. Як легко було мені у цьому короткотривалому світі алкогольного мороку і забуття. Дуже швидко я й не стямився, що все це скоро закінчиться, а коли отямився і доконечно протверезів, усвідомив, що разом із галасом пиятик і гультьяйства відійшло і дещо більше – сім'я, пошана, визнання, творчість.

І ось я один, перед тобою і Богом лежу у ліжку в своїй убогій кімнатці. Мене лихоманить, як, зрештою, і мою сповідь. І, мабуть, за єдиний великий гріх перед Господом маю те, що не зумів до кінця зберегти і розвинути той неоціненний дар, яким нагородив мене Всевишній – бути музикантом.

Після цих слів квола Максимова рука потяглася до склянки з водою, яка ще відчужено стояла на підлозі біля ліжка. Зробивши кілька ковтків, він додав: «Відчуваю, що залишилось мені зовсім мало тривожити своїми ногами землю. І коли вже є якась, хоча б найменша надія щось побажати, на щось сподіватися, то, усвідомлюючи, що незлюбила мене холодна російська столиця, а яскраве і лагідне сонце Італії у майбутньому світитиме для будь-кого, тільки не для мене, хотів би хоч на якусь, навіть найкоротшу, мить полинати у край свого дитинства, уквітчаний яблуневими садами і багатий піснями, мелодійну красу яких не перевершив ще жоден композитор. Не зміг зробити цього і я».

На цих словах Максим змовк. Його погляд відсутньо вступився у стелю. По хвилі мовчання зняковілий чернець запитав:

– Ви сказали все, що вважали за потрібне сказати?

– Все, – сухо відповів Максим.

Почувши цю відповідь, чернець, склавши руки, довго молився, промовляючи ледве чутні та малорозбірливі тексти, а згодом, клякнувши перед образом Пресвятої Богородиці, блідий лик якої ледь відсвічував у саяві тьмяної лампадки, тричі перехрестився і промовив:

– Прости йому, грішному, прости.

Збираючись вийти з кімнати, погляд ченця зупинився на бритві, яка окремішньо лежала на столі неподалік ліжка Максима.

– Для чого вона тут? – тихо запитав чернець.

– Нехай лежить. Завтра вранці, якщо почуватимуся трохи краще, поголюся... заріс вже дуже, – так само тихо відповів Максим.

Чернець, не озираючись, поволі відчинив двері кімнати, переступив через поріг і зник у темені коридору так само непомітно, як і з'явився.

Ранок 22 березня 1777 року видався похмурим. Щойно народжене вранішнім обрієм сонце своїм ще кволим промінням так і не спромоглося розсіяти рясні хмари, що щільно взяли в облогу небо над сонною столицею Російської Імперії.

Максим, знесилений безсонною ніччю, млявою рукою відхилив віконну фіранку. Його стомлений погляд зупинився на журавлиному ключі, що пролітав над Санкт-Петербургом, і, мов, зсилаючи вітання для усіх мешканців величного імперського міста, журавлі ячали якось особливо мелодійно.

– Щасливі, – подумав Максим, – летять на батьківщину, бо мають її, на відміну від мене. Можливо у них ця батьківщина – Україна – земля, яка залишилася лише у спогадах мого дитинства. Якщо вони, ці бусли, так стрійно прямують до своєї вітчизни, то, мабуть, вони – найщасливіші істоти на землі, бо мають перед собою мету, а, відтак, – майбутнє. А що є у мене, окрім боргів, зруйнованої сім'ї та повної руїни від колишньої слави?

Після цієї думки його рука потяглася до бритви, яка з учорашнього вечора так і не виконала свого прямого призначення і, пролежавши на столі біля ліжка Максима, стала мимовільним свідком його сповіді, роздумів і марень. В руці Максима її гостре лезо, яке, наче спрагле світла, увібрало в себе увесь відблиск ще молодого ранку, за коротку мить зодягнулося у багряні шати Максимової крові...

Звістка про смерть Максима Березовського швидко облетіла усі закутки, оселі та будівлі міста, де жили і працювали ті, хто ще вчора знав про існування талановитого музики й безталанного чоловіка. Долинула ця звістка і до імперського палацу, з якого вибухом цинізму і нелюдськості пролунав наказ – «Максима Березовського поховати на кладовищі для жебраків, а усю його нотну бібліотеку знищити як таку, що не має особливої вартості для музичного мистецтва Російської Імперії».

З цього часу з'явилася на неосяжних просторах Росії ще одна невідома могила, а для України забриніла багатоголосим хором ще одна пісня, яку, хоч і не вдалося доконечно втратити, проте добряче призабулися ім'я та подoba її автора.

І лише те, що дивом вціліло із багатющої композиторської спадщини митця з подивуванням у найвищих просторах світового музичного мистецтва, промовляє на увесь світ – Україна мала свого Вольфганга Моцарта, та тільки звали його – Максим Березовський.

Роман Береза,

директор ЛДОЦНТ і КОР,
кандидат педагогічних наук, доцент

У МУЗИЦІ УСЛАВЛЕНЕ ІМ'Я (до 190-х роковин смерті Дмитра Бортнянського)

Старе, забуте Богом і людьми Смоленське кладовище на Васильківському острові, що неподалік Санкт-Петербурга, уже давно не приваблювало до себе відвідувачів. Похилене над запустілими могилами гілля густозарослих дерев та кущів здавалося єдиною живою істотою на просторі численних поховань, які від плину часу схилилися додолу старими хрестами та надгробками під тягарем нестерпної ноші часу, що з кожним роком все нижче схиляла їх до землі.

Здавалося, що тиша була єдиною і незворушною володаркою колись величного і шанованого місця, в якому в останньому прихистку віднайшли свою кінцеву мить земного життя багаті та убогі, славетні й нікому не знані. Здавалося, що старе кладовище, яке стало новим світом для кожного колись померлого, зістарілося і наче очікувало своєї смерті.

І лишень спів птахів, який дзвінко прорізав супокій тиші із верхів'їв дерев, був єдиним нагадуванням, що десь там, у координатах інших вимірів, існувало справжнє життя. Воно буяло іншими ритмами і фарбами, але мало свій вінець, який знаходив тихе продовження на цьому безжиттєвому цвинтарному просторі.

Серед інших, давно забутих, а, відтак, запущених могил, одна вирізнялася особливою доглянутістю. Це була могила з хрестом та надгробком, на центральній плиті якого викарбувано: «Бортнянский Дмитрий Степанович – величайший музыкант Российской Империи, живший с 28 октября 1751 по 10 октября 1825 года».

Завдяки постійній увазі й невтомним рукам монаха Єлізарія, котрий служив у церкві Святого Миколи-Чудотворця, що неподалік кладовища, могила була завжди доглянутою.

Єлізарій приходив сюди часто, особливо у погоду днину, любив довго сидіти на примогильній лавці, змовляючи на вервиці численні молитви; старанно пересаджував та поливав квіти, підрізавав довколишні кущі, прополював доріжку та зрихлював ґрунт, що не барився заростати пирієм, плющем та конюшиною, немов претендуючи на своє право господарювати на обраній ділянці.

Одного погожого літнього дня тиху молитву Єлізарія порушив незнайомец з низьким голосом. Він підійшов до монаха і без зайвих представлень промовив:

– Бачу у тебе тут хтось із близьких похований... так от, потурбуйся про перенесення цього поховання на інший цвинтар, бо за кілька місяців це кладовище будуть зносити як таке, що втратило потребу для відвідувачів і місцевих властей.

Від почутого Єлізарій ледь не зімлів. Йому здалося, що він щось не зрозумів, або ж не так почув:

– Як зносити?

– Ось так. Як таке, що втратило свою значущість...

– Як це втратило значущість? – стривожено перепитав Єлізарій. Адже на цьому цвинтарі поховано чимало відомих людей, котрі стали гордістю нашої великої Росії!

– Так от, тих, хто є гордістю нашої Росії, будуть перепховувати. Тому і ти свого Бертанського, чи, як його там, перенеси кудись в інше місце..., – тупо промовив незнайомец.

– Якого Бертанського? – з легким обуренням заговорив Єлізарій. Чи відомо Вам, що тут, у цій могилі, поховано одного з найвеличніших музикантів Росії, ім'я якого ставили поруч з іменем Моцарта, Гайдна, Палестрини, а великий Петро Чайковський не міг віднайти у світовій хоровій музиці вагомішого, ніж він!

Після цих слів Єлізарій підвівся і гнівно зупинив свій погляд на співрозмовникові. А той втупився в монаха і меланхолійно промовив:

– А мені все одно, хто вони – оці ваші Бортнянський, Чайковський, Гайдн і Моцарт на додачу. Якщо всі вони

поховані тут, то забирайте їх усіх, бо за кілька місяців тут усе буде знищено.

Після почутого Єлізарій зрозумів, що має справу з найвищим виявом невігластва і, попервах, хотів припинити розмову, бо розумів, що надалі їй немає сенсу продовжувати, та, все ж, зібравши усю свою волю і терпіння, звелів незнайомцеві сісти біля себе і з пристрасною ображеного ревнивця промовив:

– Уважно погляньте на цю могилу. У ній поховано найславетнішого музиканта, котрого будь-коли мала Росія, а саме через те ця могила, це святе місце є найвеличнішим для усього нашого народу і держави.

– Ви, мабуть, ходите до церкви?

– Ну... ліниво протягнув незнайомец.

– Так от! Нехай буде відомо Вам, що усі піснеспіви, які Ви чуєте під час Святої Літургії, були написані ним – Великим Бортнянським, його сучасниками Березовським, Веделем, Азієвим і послідовниками, котрі стали вихованцями його – Бортнянського – великої хорової школи. Це він – Великий Дмитро Степанович Бортнянський став найдосконалішим диригентом за всю історію Імператорської хорової капели Росії, а написання опер, інструментальної музики, особливо хорів, підніс на недосяжний щабель композиторської майстерності.

– Ну, а як же мало бути інакше? Адже наша Росія щедра на таланти! – із задоволенням промовив незнайомец.

– Так, Росія справді багата талантами, – задумливо відповів Єлізарій – та тільки ще більше щедра Росія талантами, які вона собі привласнила...

– Як це? – запитав незнайомец.

– А ось так. Так, як його – великого Бортнянського. Якщо хочете, то послухайте.

Після цих слів очі Єлізарія наповнились невимовним смутком. За мить, зібравшись з думками, він розпочав свою неквапливу розповідь.

Мій прадід Олексій з роду Деркачових був капеланом у Дмитра Бортнянського, брав у нього приватні уроки з композиції та контрапункту і впродовж тривалого часу перебував поруч із цим неперевершеним музикантом.

Сам Дмитро Степанович умів поєднувати високу вимогливість до своїх підлеглих і учнів, а водночас, у хвилини вільного від занять спілкування, на очах у всіх присутніх перетворювався на турботливого батька, теплого жартівника і справедливого радника. Саме у ці незабутні хвилини він полюблив розповідати про своє життя, сповнене драматизму і слави, визнання і труднощів. Мій прадід усе це уважно запам'ятовував, а прийшовши додому, записував у спеціальний зошит, не пропускаючи жодної, навіть найменшої дрібниці. Саме від нього – мого пращура – я отримав непорушний заповіт – доглядати цю святую, для кожного руського серця, могилу і розповідати людям про спочивальника, котрий став яскравим символом світового музичного мистецтва.

Витоки свого родоводу Дмитро Бортнянський завжди пов'язував із «наймалювничішим із сіл», як сам неодноразово розповідав про нього, під назвою Бортне, що розташовувалося на крайньому заході землі української, де проживала одна із найпоетичніших та найспівучіших етногруп українців – лемки. Його батько Стефан Шкурат, рятуючись від наступу католицизму, виїхав на північно-східну окраїну України, оселившись у славному гетьманському місті Глухові. Влаштувався на службу козаком Глухівської сотні Ніжинського полку українського гетьмана Кирила Розумовського, а в пам'ять про своє рідне село прибрав собі прізвище Бортнянський. Згодом Стефан одружився з майбутньою матір'ю композитора Мариною Дмитрівною Толстою, і 25 жовтня 1751 року у них народився син, названий Дмитром.

Уже від народження, здавалося, Дмитрик не плакав, а співав, а згодом, високий дискант і бездоганна музична інтонація не залишали у батьків сумніву, щоб віддати сина на навчання у славнозвісну Глухівську співацьку школу, засновану 1730 року великим гетьманом України Данилом Апостолом.

Провчившись у школі два роки, 30 жовтня 1760 року, Дмитро пройшов прослуховування у регента Придворної Імператорської Санкт-Петербурзької хорової капели, відомого оперного співака та хорового диригента, українця за походженням Марка Полторацького, і серед інших талановитих дітей був обраний для подальшого навчання у столиці Росії.

Тоді йому виповнилося заledве дев'ять років, і не дивно, що після провінційного Глухова блиск і шарм російської столиці справив на допитливого хлопця незрівнянне враження. Нескінченні бали, пишні прийоми у найвишуканіших салонах знатних вельмож, витончений аромат парфумів і довершеність архітектурних забудов – усе це була столиця, яка, за задумом її творця царя Петра Великого, мала символізувати межу між дикістю і відсталістю, що переважали в Росії назагал, і цим знаковим столичним містом, яке у кожній своїй неповторній забудові нагадувало кращі урбаністичні зразки Європи – шляху, яким мала слідувати Росія, за задумом Петра, залишаючи позаду неосвіченість, невігластво і темін.

Та над усіма цими складними реаліями життя, в силу свого малолітнього віку, Дмитро ще не міг всерйоз замислюватися. І лише музика, яка звучала, здавалося, звідусіль, вела його до великих учителів, безмежних світів, на обрядах яких колись засяє і його – Великого Бортнянського – заслужена слава.

Навчання співу та диригентського ремесла у Марка Полторацького, а згодом таїн мистецтва поліфонії, контрапункту та композиції в італійського композитора світової слави Бальдассаре Галуппі, котрий служив при Імператорському дворі цариці Катерини Другої, заклали фундаментальні основи музичної освіти Дмитра.

Згодом і вона – найяскравіша виразниця російського імперського дурисвітства, самодурства і розпусництва – Катерина Велика, на одному з концертів помітить скромного і статечного хлопця, котрий без жодних проблем у всіх регістрах свого дзвінкого і барвистого голосу виконав чотири канти Галуппі. Хоча цього талановитого юнака цариця чула не вперше. Катерина уже була на прем'єрі опери Раутаха «Альцеста», в якій партію Адмета блискуче виконував Дмитро.

Після вистави співака підвели до імператриці, аби вона зблизька поглянула на солов'я своєї придворної капели, а він, зніяковілий і засоромлений, розгублено кланявся на кожну репліку пихатої цариці й не вірив, що усі ці похвали стосуються саме його. Тільки тоді Бортнянський був загримований, в перуці та сценічному костюмі, і, зрозуміло, що її високість не змогла уважно розгледіти зовнішність співака. Тепер він постав перед володаркою однієї із найбільших імперій світу у всій своїй імпазантності та природній красі. Імператриця упізнала його радше не за зовнішністю, а за тим незабутнім тембром голосу, який лився вільно, невимушено і не знав перепон на шляху до гідного визнання. Тому, одразу ж після концерту, Дмитро отримав імператорське благословення на навчання в Італії «з метою удосконалення своїх музичних і вокальних умінь на благо мистецтва російського».

Венеція, Болонья, Рим, Неаполь... міста, провінції і села розкішної Італії упродовж чотирьох років стали для Дмитра чарівним світом музики і мистецтва, навчання та перших серйозних кроків у сходженні на постамент слави.

У Болоньї, в соборі Святого Марка, він відвідує кожну месу, яку віртуозною та натхненною грою на органі супроводжує його учитель Бальдассаре Галуппі, котрий приїхав в Італію разом із найталановитішими вихованцями капели. Серед них був і Бортнянський. Дмитро, продовжуючи відвідувати уроки свого улюбленого учителя, знайомиться з його багатющою нотною та книжковою бібліотекою. Ретельно вивчаючи композиторське ремесло кращих музикантів світу – Алессандро Скарлатті, Георга Фрідріха Генделя та Ніколло Йомеллі, Бортнянський знаходить у цих музичних творах справжніх кумирів, до майстерності котрих хоче рівнятися.

В Неаполі він пише свої перші твори «Аве» та «Сальве Регіна», а згодом опери «Креонт», «Алкід», «Квінт Фабій», які з успіхом ставлять у відомих і малознаних театрах Італії, несучи їх авторів опінію композитора легкого та іскрометного письма, прозорих гармоній і віртуозних мелодичних ліній. Зацікавленість італійської публіки підсилюється іноземним походженням музиканта, котрий, попри свій молодий вік, гідно посів своє місце поряд із музичними улюбленцями італійців – Моцартом, Гайдном, Мартіні... З афіш провідних театрів Італії ще не зникла опера Максима Березовського «Демофонт», яка свого часу принесла славому країнину Дмитра Бортнянського

заслужену славу, а тепер і його ім'я набувало популярності серед найвибагливіших естетів європейського музичного мистецтва.

Поряд із активним музичним життям Дмитро виявляв неабияку зацікавленість живописом провідних майстрів пензля Європи. Кожен свій вільний гріш він вкладає у придбання кращих зразків образотворчого мистецтва, відбірно формуючи власну колекцію неперевершених картин.

У цей найяскравіший період свого творчого життя Бортнянський думав, що казка, сповнена мистецьких мрій і задумів, стає реальністю його життя, яке щоденно примножувалося гучними оплесками на знак визнання його композиторського таланту, музики, яка з-під пера композитора рясніла назвами численних опер, хорових концертів та інструментальних п'єс.

Та суворо лаконічний указ її Величності Цариці, мов мовчазний сатрап, перервав цю нескінченну ідилію, якою повнилося життя композитора.

Дмитрові йшов двадцять восьмий рік. У цей, охоплений творчою наснагою, період, зігрітого благодатним сонцем Італії, знову кликав сірий і похмурий Санкт-Петербург. І він відчував, що поклик цей – доконечний, глибоко переїнявшись ще й звісткою про трагічну смерть свого землянина Максима Березовського, в особі котрого вбачав найталановитішого з-поміж усіх обдарованих вихідців з України, а його музичні твори – зразком найвишуканішого композиторського мислення.

Проте тривоги Бортнянського після повернення до Росії швидко розвіялись. Йому одразу ж запропонували посаду придворного капельмейстера, а згодом місце капельмейстера «малого двору» престолонаступника царевича Павла.

Популярність музичних творів Бортнянського швидко здобуває заслуженої слави, а його ім'я сягає статусу «першого композитора Росії». Написані в Петербурзі «Херувимська» та хоровий концерт «Да исполнится молитва моя» стали культовими серед усіх творів, що звучали в хоровій музиці того часу, а згодом музична класика Бортнянського, серед перших композиторів імперії, буде удостоєна особливого права на поліграфічне видання за казенний кошт. Потому, зважаючи на незаперечний авторитет Бортнянського, він отримує посаду головного цензора усіх нотних видань, що друкувалися в Росії. Найяскравіші представники російської еліти – Гаврило Державін, Олександр Строганов, Іван Дмитрієвський, Денис Фонвізін, Василь Жуковський та інші вважатимуть за честь бачити Бортнянського серед своїх найкращих друзів та приятелів.

У 1796 році, згідно з указом царя Павла Першого, Дмитра Бортнянського призначено на посаду директора і головного капельмейстера Імператорської Санкт-Петербурзької Придворної хорової капели. Він змінив на цій посаді свого безталанного земляка Якова Тимченка, за якого капела дійшла межі повної мистецької деградації.

За нового ж керівника провідна творча формація імперії зазнала суттєвого реформування: кількість хористів зросла до вісімдесяти, виведено в окремий підрозділ оркестрову групу, відмовлено від супроводу оперних вистав і, найголовніше – поповнено співочий склад капели переважно вихідцями з України, на непохитне переконання Дмитра Степановича, краю, багатого співочою вдачею і музичними талантами. Адже завжди провідними співаками капели були його талановиті земляки, серед котрих і вихованці рідної Глухівської співацької школи, як то розкішний бас, а у майбутньому – один із найвизначніших філософів світу – Григорій Сковорода, а також неймовірно талановитий і до часно померлий Максим Березовський. І мріяв він, аби за його керівництва капела продовжувала славний мистецький родовід його талановитих земляків.

Одразу ж після призначення капелі нового очільника, її творчий склад береться за виконання музичних композицій великої форми і здійснює першопрочитання в Росії таких грандіозних творів, як ораторія Йозефа Гайдна «Створення світу», або ж «Урочиста меса» Людвіга ван Бетховена.

У цей час мистецький авторитет Бортнянського настільки зріс, що правляча верхівка імперії немов і не зауважувала інших діячів у царині музики, котрим можна було б доручити місію музичного уславлення найважливіших подій у житті імперії.

Так, саме Дмитру Бортнянському доручають провадити музичне навчання і виховання дітей та родини представників царського двору. Він особисто навчає музики сестру царя Павла Першого Марію Федорівну. Йому доручають написати «Панахиду» для похорону Катерини Другої, а згодом величавий хоровий концерт «Господи, силою Твоєю возвеселиться цар» – з нагоди коронації імператора Павла Першого, урочисту хорову пісню «Певец во стане русских воинов» – з нагоди перемоги Росії над Наполеоном, зрештою, він, неперевершений Бортнянський, став автором гімну масонів «Коль славен», який і донині є офіційним славнем світового масонського руху.

Уже після смерті Дмитра Степановича, 14 лютого 1861 року, цар Олександр Перший підпише указ, за яким усі православні церкви і храми Російської Імперії зобов'язувалися під час літургій виконувати виключно духовну музику Бортнянського, або ж «схвалену ним».

Наприкінці життя Дмитро Бортнянський розпочав упорядкування власних творів, готуючи їх до видання, проте не встиг завершити. І лише після його смерті, у 1882 році великий Петро Чайковський зробить довершене упорядкування та редагування творів композитора, здійснивши їх повне видання.

День десятого жовтня 1825 року став, можливо, найсумнішим днем для усього музичного мистецтва Росії. У своєму придворному будинку помирає світоч композиторської думки імперії, велет світової музичної культури Дмитро Степанович Бортнянський.

До просторої кімнати помираючого композитора прийшли його капелани. Тихим від немінності голосом він звелів їм заспівати свій хоровий концерт «Всюю прискорбна еси, душе моя». Під звуки власної музики душа композитора смиренно покидала земні простори, несучи на обрії Всесвіту величне ім'я свого земного володаря, а разом із ним музику, яку найкоштовнішим спадком він залишав світові.

Відспівували душу новоприставленого раба Божого Дмитра в Санкт-Петербурзькій церкві Святого Михайла. Бажаючи попрощатися із найвидатнішим мужем Російської Імперії було так багато, що стражі порядку були змушені на похорон композитора видавати спеціальні перепустки. Свій вічний спочинок Дмитро Бортнянський знайшов на Смоленському кладовищі.

Після цих слів Єлізарій змовк, спрямовуючи свій погляд у чисте сонячне небо, у якому витав дух безсмертя і вічного життя. Можливо, у цьому безкрайому просторі всміхалася йому душа того, пам'ять про кого він так ревно оберігав. А він – скромний чернець – у відповідь посміхнувся, окрилений відчуттям щастя від виконаного обов'язку перед випадковим незнайомцем і пам'яттю про свого кумира і великого мужа та достойника землі руської.

Отямівшись, Єлізарій побачив свого співрозмовника, котрий навколішках, до самозабуття, молився перед могилою, час від часу втираючи сльозу. Так і залишив його, швидкою і тихою ходою покидаючи цвинтар, аби за деякий час знову прийти сюди і, можливо, розповісти історію про життя і творчість одного з найвеличніших музикантів світу уже іншому слухачеві.

Багато чого ще не розповів чернець. Бо і сам не знав, що геніальний сучасник Дмитра Бортнянського – французький композитор Гектор Берліоз назве його творчість «справжньою музичною лабораторією, у якій усі мистецькі здобутки часу набували нових форм музичної виразовості». Значно пізніше, по смерті Дмитра Степановича, великий Петро Чайковський назве творчість Бортнянського «зразком для усього, що маємо у вітчизняному музичному мистецтві», а талановитий послідовник та краєнин Михайло Вербицький поставить Бортнянського в один ряд із Моцартом, як і незабутній Станіслав Людкевич назве творчий спадок композитора «найкоштовнішим з усього, що будь-коли мала українська музика».

Не знатиме чернець і про те, що у 1930 році, під час реконструкції Смоленського кладовища, могила Бортнянського таки буде зруйнована і втрачена для нащадків назавжди.

Лишень музика великого Дмитра Бортнянського, дарована Божим генієм, зостанеться над часом і віками як символ незнищенності та вічності.

Роман Береза,
директор ЛДОЦНТ і КОР,
кандидат педагогічних наук, доцент

МОЛИТВА «БОЖЕВІЛЬНОГО» АРТЕМІЯ

Двоповерховий будинок, що у центрі Подолу у Києві, люди воліли оминати. А кому все ж доводилося проходити повз нього, мовчки відводили погляд у протилежний бік, або ж втуплювали в землю, і перехрестившись, прискорювали ходу, прямуючи своєю дорогою.

У небажаному для людського ока будинку знаходилась божевільня, в якій перебувало близько сімдесяти душевно хворих поселенців, а також злочинці, безпритульні, інваліди, і ті, хто й сам не відав, як сюди потрапив і за яку провинув.

Серед останніх була одна, ще доволі молода людина, котрій виповнилося заледве сорок років і в привабливій статурі та гармонійних рисах обличчя якої вгадувалася для кожного, хто зміг його розгледіти, постать великого майстра музичного письма, котрого ще донедавна знали найелітарніші мистецькі кола України та Росії, а церква у жодному своєму богослужінні не обходилася без його хорових творів, які за мелодизмом і вишуканістю гармоній були неперевершеними.

Цей непересічний відлюдник якось по-особливому вирізнявся серед інших – старенький, проте завжди чистий, довгий, аж до кісток, що нагадував рясю, лікарняний халат, акуратно підв'язане, не дуже довге волосся, що зливаючись, спадало на охайно підстрижену борідку, високе чоло і очі, які сяяли життям і своїм блиском немов протестували проти перебування у цьому сумному і гнітючому будинку.

Щодня о шостій годині ранку цей дивний чоловік приходив до розп'яття Ісуса Христа, яке знаходилося у капличці, що посеред невеличкої центральної зали першого поверху будинку, і щиро молився. Лише ця молитва виглядала наче якоюсь дивною, бо не було у ній фанатичних поклонів і ревного завертання очей до небес, вона, ця молитва, радше нагадувала бесіду двох людей, один із яких щось неквапливо розповідав, а інший – мовчки і уважно слухав.

– Сьогодні я знову прийшов до тебе, мій Небесний Отче. Вже майже десять років я щоденно приходжу до Тебе, щоби знову дізнатися, за що я тут? За яку таку тяжку провинув?

Можливо за те, що прославляв Твоє ім'я у своїй музиці, яка у виконанні кращих хорів найбільших храмів України, Білорусії та Росії линула до Тебе і славила Твоє велике ім'я над усім православним християнським світом. Можливо за те, що жодного ранку, ані вечора не обходився без молитов до Тебе, у яких вимолював не для себе Твоїх щедрих благ і ласк, а для тих, хто під опікою Твоею забули про Тебе і стали на дорогу лукавства і омани.

Ти достеменно знаєш про те, що мій дідусь був регентом в одній із київських церков і служив Тобі вірою і прав-

дою молитвою духовних піснеспівів. Мій батько – знаний у Києві різьбяр іконостасів – неодноразово силою свого яскравого таланту воздавав дяку Тобі, мій Боже, і Ти знаєш про це, як і знаєш, як любив Тебе я, пишучи свою музику, бачив у кожному такті, у кожній ноті лише Тебе – Великого і Мудрого, мій неосяжний Отче.

Тоді, коли мене малого віддали на навчання до нашої славної Києво-Могилянської академії, я з ранніх років досконало, як мені видається, опанував регентську та хормейстерську справи, навчився керувати інструментальним оркестром, почав писати свої перші твори, які залюбки виконували на різних святах та імпрезах навчальні колективи колегії і які завжди отримували найвищу оцінку моїх професорів та спудеїв, а коли виходив на кін солістом хору, то усім здавалося, що моєму тенору мало простору у тісних стінах келій. Мій джерельно чистий голос у кожному, хто його чув, здатен був пробуджувати щось потаємне і високе. І я впродовж життя був свідомий того, що усіма своїми талантами маю завдячувати лише Тобі, мій милий Отче.

У 1788 році, після закінчення навчання в академії, мене, серед найталановитіших випускників, з великої ласки митрополита Київського та Галицького скерували до Москви. Я був вражений цим великим, аж до якоїсь

важкості у сприйнятті, містом. Тут я вперше поринув у музичний світ з найкращими досягненнями найгеніальніших майстрів музичного письма Росії і Європи, і здавалося, припав спраглими вустами до випадково віднайдені цілющої криниці посеред пустелі, з якої пив і не міг напиться гармоній, звуків, форм, усього того, що зветься океаном справжнього мистецтва.

Згодом я наважився стати керівником-диригентом та провідним солістом Московської хорової капели, яка за мистецьким виконанням стала в один рівень з Імператорською придворною хоровою капелою Росії.

Знаю, що у всіх цих моїх великих досягненнях, як для мене – не росіянина за духом, мисленням і подобою, у цьому чужому для мене велетенському місті могутньою підпорою завжди був Ти, мій Всесильний Боже.

У 1792 році я повернувся до рідного Києва. Мій практичний набуток у диригентській справі, добра опінія, здобута в Москві, надали мені у стінах рідної академії посаду диригента навчального хору. Мене стали помічати у вишуканих світських салонах міста. Хтось стверджував, що я більше вродливий, аніж талановитий, а хтось ставив ці дві мої заслуги за одну. Лише я твердо переконаний, що якщо мені було притаманне і те, й інше, то тільки тому, що таким для людей дав мене Ти, мій Господи. Адже завдяки моїй зовнішності я легко знаходив шлях до серця будь-якої жінки, навіть найвищого соціального стану, а завдяки моєму музичному таланту, мого товариства прагнули ті, хто наважувався підпустити у своє коло далеко не кожного.

Моя музика звучала у храмах, імперських палацах, світських салонах усіх міст, сіл і містечок неозорої Російської Імперії, завдяки їй я мав товариство з найвизначнішими людьми держави. Про мої хорові та музичні твори захоплено відгукувалися такі авторитети європейської музичної культури, як Джузеппе Сарті, перший музикант імперії, мій славний земляк Дмитро Бортнянський, талановиті російські композитори Степан Дегтярьов і Степан Давидов. Проте мало хто розумів, що кожна ноту моїх творів щедро волею дарував мені Ти, мій Небесний Отче, за що я Тобі безмежно вдячний у щоденній своїй молитві.

Ти, мій Святий Боже, завжди був тією невидимою, однак повсякчас відчутною субстанцією, яка оберігала мене з небес. А на землі протягом усього життя я зустрів чимало людей, котрих, вочевидь, Ти скеровував до мене.

Ось для прикладу генерал Леванідов – людина, безмежно закохана у музику, – при штабі київського українського піхотного корпусу, яким він командував, організував хорову капелу і оркестр, які з гордістю можна називати найкращими військово-музичними формуваннями Київської губернії. Це він – мій «музичний генерал» звернув на мене свою увагу, а після того, як я очолив творчі колективи, що діяли при штабі, не відпускав мене

від себе до завершення своєї військової кар'єри. Зрештою, він і мене залучив до військової служби і, завдяки цьому, я швидко здобував військові звання, пройшовши усі щаблі військової кар'єри від канцеляриста штабу до старшого ад'ютанта генерала, отримавши військове звання капітана.

У цей час я написав перші свої хорові концерти. Їх схвально оцінила найвибагливіша київська мистецька і духовна еліта. Поступово мене визнано справжнім майстром хорового письма, адже у кожному своєму новому творі я відчував Твій голос, Твоє натхнення, мій Великий Господи.

Переїнявши намісництво у Харківській губернії, генерал Леванідов взяв мене із собою. У Харкові – цьому величому і прекрасному українському місті – я знову взявся за організацію і розвій музичного життя. Хорова капела, оркестр, викладацька робота в Казенному училищі при Харківському колеґіумі – усе це надавало мені потужної сили для написання нових творів, які одразу ж з-під пера розучувалися і вводилися до діючого репертуару провідних церковних хорів та світських оркестрів.

Серед моїх учнів у великий духовний та мистецький світ увійшов талановитий Петро Турчанінов, котрий став справжньою постаттю у музичному просторі Російської Православної Церкви і окрасою слов'янського хорового мистецтва. Кращі мої учні посіли провідні місця у хорових капелах Москви і Санкт-Петербурга, а великий Дмитро Бортнянський назвав музичні класи під моїм очільництвом справжньою «музичною академією».

Завдяки численним творчим і педагогічним здобуткам я став одним із найоплачуваніших мистецьких діячів краю. Проте, мій Любий Отче, Ти, як ніхто інший, знаєш, що кожен свій важко зароблений гріш я до останку віддавав бідним і потребуючим, щедро жертвував знедоленим і скаліченим, для себе ж залишаючи лише молитву, як щиру розмову з Тобою, мій Всемогутній Батьку.

Наприкінці XVIII ст., ставши мимовільним свідком того, як після сумнозвісних указів імператриці Катерини Другої була зруйнована Запорозька Січ, я бачив, як розпочався кривавий процес трощення усього українського. З церковних піснеспівів викреслювалося усе, що мало б бодай якийсь стосунок до українського; з багатючих церковних бібліотек вилучалася література, писана староукраїнською мовою й ретельно переписувана російською; історія багатьох українських церковних сподвижників, митців, письменників, зодчих поспіхом перероблялася на раритетний доробок російського імперського державотворення.

Відтак і моя музика, яка уже при моєму, ще такому молодому житті, була оцінена як самобутнє явище сучасного мистецтва, поступово перетворювалася на пережиток і мотлох, гідний глузування та забуття.

Оцінивши увесь трагізм часу і подій для себе особисто, як і для свого народу, я роздав усі свої матеріальні набутки, гроші, житло і подався до рідного Києва, а діставшись його, з трепетом у серці знову переступив поріг Святої Лав-

ри, бо знав, що там, у цих стінах вічності християнського духу знову зустріну, відчую і прийму у свою кров і плоть Тебе, мій Високий Отче, мій Володарю усього видимого і невидимого.

І сталося так. Бо у моєму минулому залишилися два паралельні світи, у яких я безтурботно жив і утверджував себе. Перший – світ музичного мистецтва, другий – світського блиску і забав. Тепер у щоденній молитві та ревній вірі я здобув найсвітліший світ неосяжного багатства, у якому незміряною розкішшю був Ти, мій Батьку і Спасителю.

Я справді щоденно, з глибокою вірою і покутою молився за всіх. За тих, хто мене відвідував і приносив у мою келію якийсь поживніший від мого щоденного вжитку харч, а чи одіж, яка зігрівала моє тіло у холодні ночі й морозні дні. Молився я щиро і за свого єдиного кривдника – митрополита Лаври Ієрофея, котрий знайшов у моїй келії записи царевідступницького змісту. У них йшлося про насильницьку смерть імператриці Катерини Другої, яка настала не без участі її сина і спадкоємця царя Павла Першого, як, зрештою, і про подальшу трагічну кончину самого Павла, котрий за певний час мав бути задушений у власних хоромах, а після цих драматичних подій в описах було названо ім'я нового російського імператора – царя Олександра, який мав зійти на трон у 1801 році.

Усе це приписали мені. На усіх допитах мене переконували і втовкмачували у мої мізки, що лише я можу бути автором цих текстів. Зрештою, я і сам у це повірив і скорився.

Після цього мене було оголошено божевільним, і я опинився ось тут, у цьому будинку, серед цих людей. Здавалося, що у мене відібрали усе – товаришів, друзів, знайомих, книжки і музику, та не змогли відібрати найголовнішого, того, що давно уже стало повсякденною суттю мого життя – Тебе, мій Всемогутній Отче. І з того часу я щодня навколішках веду неквапливу розмову з Тобою, бо Ти Всемогутній – єдиний вдячний слухач моєї молитви, що давно уже стала єдиною музикою в моїх вустах, яку я, промовляючи, співаю Тобі, Владико.

А далі, Тобі, Мій Святий Отче, достеменно усе відомо. Я публічно визнав свою причетність до усього написаного і знайденого Ієрофеєм, і усвідомлюючи, що насправді з усієї

цієї писанини моїй руці не належить жодної літери, я твердо знав, що усе написане у цих текстах – правда.

Усі події, описані у цих злощасних записках, відбулися правдиво і достовірно. Царя Павла Першого звинуватили у підступному вбивстві своєї матері імператриці Катерини Другої, його ж самого задушили у власній спальні повсталі вояки його ж охорони, а правонаступником царського трону Російської Імперії став цар Олександр.

Основна ж загадка та інтрига усіх цих драматичних подій полягає в тому, що про все це я розповідав своїм найближчим друзям ще задовго до того, як були віднайдені ці злощасні записи, а сповненням трагізму подій, що описані у них, лише судилося відбутися. Так, про все це я знав і бачив у своїх численних віщих снах, бо навіть в них я бачив Тебе і спілкувався з Тобою, і про все це мені розповів Ти, мій Сильний і Всемогутній Отче.

Після цих слів чоловік підвівся, перехрестився і по хвилі недовгих роздумів гаряче припав устами до розп'яття, ледь стримуючи сльозу, що поволі котилася по його щоці.

Можливо так, припавши до розп'яття, він стояв би ще довго. Але ранковий простір утаємниченої тиші розірвав лункий відгомін голосистих дзвонів, що скликав усіх мешканців сумного будинку на утренью.

Коли дзвони стихли, стало чути тихий скрип дверей, прочинивши які хтось хрипливим голосом промовив: «Хворий Ведель, Вас просить зайти попечитель лічниці...».

Це була остання молитва великого мученика долі Артемія Лук'яновича Веделя у Київській божевільні.

На початку липня 1808 року Веделя виписали для подальшого перебування у родинному будинку під опіку батька.

14 липня, колись знаного композитора, а відтепер «загадкового божевільного» Артемія Веделя не стало.

У кімнаті біля ліжка, на якому лежало бездиханне тіло страдника, на столі знайшли виведену каліграфічним почерком записку, яка закінчувалася словами «... доки буде існувати час, буду існувати і я».

Аміль.

Роман Береза,
директор ЛДОЦНТ і КОР,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЖИТТЯ У БАРВАХ СВІТУ

(з нагоди 90-річчя від дня народження

Заслуженого майстра народної творчості України Ольги Возниці)

Відомо, що духовну сутність земного життя значною мірою сповнюють своїм внутрішнім світом та творчою працею митці. Є серед них і ті, котрі у слові, музиці, співі, хореографії та малюванні створили за життя і по смерті величавий пам'ятник собі та Вселенському Творцеві, котрий силою духу творчості

наділив їх єство, аби кожна днина земного буття ясніла високим покликанням творити красу для людей.

Свого часу відомий американський поет і філософ Дж. Джебран слушно зауважив: «У серці того, хто пристрасно прагне до краси, вона сяє яскравіше, ніж в очах того, хто споглядає її».

Саме з таким серцем, спраглим до краси, прийшла у земний світ Заслужений майстер народної творчості України Ольга Федорівна Возниця. Прийшла, щоби увібрати у свою непересічну творчу натуру усі барви світу і, примноживши їх щедрістю свого таланту, сповна віддати людям веселку дивовижних кольорів, що у мереживі, низинці, гаптуванні несуть людям радість, добро і невмирущу любов.

Невеличке галицьке містечко Ходорів, що неподалік Львова, завжди славилася своїми культурно-мистецькими традиціями. Звідси у різні часи вийшла низка відомих українських науковців, поетів, художників, музикантів. Серед них – Сильвестр Калинець, Освальд Бальцер, Ігор Калинець, Зеновій Кецало, Іван Гамкало, Іван Ворона, Юзефа Коцовська, Володимир Чмир та багато інших. Став Ходорів містом перших життєвих кроків і для майбутньої уславленої української майстрині Ольги Возниці (з Любинецьких).

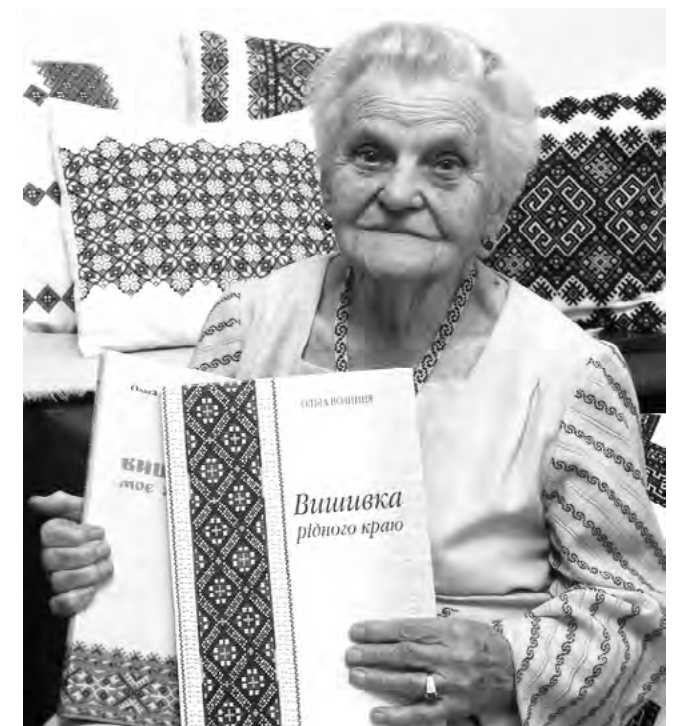
Тут, 14 березня 1925 року вона вперше побачила свій кольоровий світ, котрий чарівними барвами одразу ж поманив до себе, аби уже не відпустити.

Батько майбутньої майстрині Теодор Любинецький працював на місцевій пошті, а згодом, після посилення національних утисків поляків, був змушений перейти на утримання домашнього господарства.

Мати Меланія була жінкою розумною, всебічно розвинутою, у якої все, за що б вона не бралася, чудово вдавалося. Вправна господиня, вишивальниця, просвітянка вона зуміла для своєї донечки Олі створити цілий світ того, що на самотійній життєвій дорозі ставатиме їй у пригоді.

Та все ж, понад усе Оля змалечку захопилася вишивкою. Голка з кольоровою ниткою у вправних руках матері кликала її, маленьку, за собою у незвідані далі-взори, що своїми відтінками і диво-мереживом несли якусь незбагненну таїну, до якої хотілося невпинно йти, опановуючи крок за кроком елементи техніки вишивання, що згодом все більше привідкривали перед замріяною у диво вишиття дівчиною секрети низинки, хрестика, гаптування, створюючи в юній уяві неповторний світ яскравих візерунків і орнаментів.

Семирічна ходорівська школа, згодом праця секретарки в міській управі, помічниці в адвокатурі та прокуратурі сповнювали життя дівчини відповідальністю за власну долю. Адже відомі воєнно-політичні події кінця 30-х – початку 40-х років не залишили осторонь життя мешканців міста. Шовінізм польських екстремістів, окупантська ідеологія радянського режиму, зрештою, опір і незламність свідомих національних сил – усе це наперебій збурювало життя провінційного Ходорова, несучи у собі глибокий відбиток печалі, розпачу і лишень зрідка, хоча і примарної, та все ж надії на краще.

У свої п'ятнадцять Оля стала зв'язковою українського націоналістичного підпілля. Несучи у своїх косах заплетені лютючки, ризикуючи власним життям і життям своїх рідних та близьких, дівчина пішки прямувала до крівок у довколишніх лісах, адже усвідомлювала, що хоча б цією часточкою своєї участі може долучитися до загальної справи порятунку рідної землі від непроханих зайд.

Влітку 1945 року, коли стало зрозумілим, що радянська влада осіла в Галичині надовго, заарештували і заслали до Сибіру Оліного батька, котрий повернувся із заслання лише у 1953 році та невдовзі помер. Ользі ставало небезпечно залишатися у рідному місті. Батьки скерували доньку до Львова, аби там вона завершила навчання в середній школі й облаштувала своє майбутнє.

Великий, людний та гамірний Львів зустрів юнку тривожно і насторожено. Скрізь відчувала вона на собі допитливі та пронизливі погляди, у яких струменів холодок нишпорка та доносів. І це було не дивно, адже засилля окупаційних радянських військ та прийдешніх зайд із новою владою немов розчиняли у собі ті глибинні устої шляхетного міста, якими Львів завжди пишався.

Навчаючись у десятому класі Львівської середньої школи № 5, дівчина перебувала проживанням у знайомих, оскільки нікого з рідних у місті в неї не було. Проте, завдяки доленосному випадку, її жалюгідна життєва ситуація враз змінилася. Якось на трамвайній зупинці вона помітила оголошення про потребу однієї львівської сім'ї взяти на помешкання дівчат. Квартира знаходилася неподалік школи, де навчалася Ольга, а її господарями виявилися добрі й привітні люди – Мак-

сим Возниця з дружиною Анастасією, котрі люб'язно погодилися надати Ользі та двом її подругам кімнату свого помешкання за харчі, що було особливо прийнятно для Ольги, бо про фінансовий надлишок у її кишенях годі було й мріяти.

Пані Анастасія завжди була особливо приязною до своїх нових квартиранток, особливо до Олі – тихої, скромної, мовчазної, однак верткої та жвавої.

Та все ж, у певні хвилини обличчя господині огортав легкий смуток. Вона не могла пережити тривалої мовчанки улюбленого сина Володимира, котрого уже кілька років як забрали до війська, і з певного часу вісті від нього перестали надходити. Материнське серце від цього страждало.

Якось тишу ошатної квартири розбудив радісний вигук матері. Її Володимир знайшовся. Після тривалих боїв у складі радянської армії за визволення Варшави, Праги, Берліна, в орденах і медалях він повертався додому у нетривалу відпустку.

Після радісної миті зустрічі з батьками Володимир увійшов до кімнати квартиранток – миловидний, середнього зросту, з іскрою в очах, яка була спроможна запалювати усіх, хто зустрівся з цим поглядом. З першої розмови дівчатам одразу ж сподобалась шляхетність хлопця, багатство його мови, ерудиція та глибока духовність. Серед інших Оля була найменшого зросту, і Володимирові одразу ж захотілося захистити це дівча від усіх негараздів, якими сповна було насичене післявоєнне сьогодення.

З перших днів знайомства між Володимиром і Ольгою зародились по-справжньому дружні стосунки. Він, корінний львів'янин, залюбки знайомив допитливу дівчину з розкішними львівськими музеями, зумів відкрити їй неповторність архітектури Львова, зокрема Оперного театру. Годинами тривали прогулянки вулицями і вуличками чарівного Львова, сповнені нескінченними оповідями про архітекторів, митців, поетів. Вона ж зачаровувала його своїм особливим світобаченням, у якому сіра буденність витіснялася гаммами кольорів, веселкою, що сяяла у дівочих очах двома гарячими сонцями, які щоразу зігрівали серце палкого юнака.

Місяць солдатського побуту злетів мов один день. Володимир повернувся у свою військову частину, ні на мить не забуваючи Олю, котрій хоч ще не зізнався у коханні, проте образ крихітної дівчини уже не відпускав і полонив його думки, уяву, мрії.

А далі були листи, хоч і не часті, проте сповнені турботи про життя, побут, проблеми, та жодного слова про кохання, хоча воно – незрадливе і чисте уже ховалося між акуратно виписаними рядками.

Ольга ж у 1946 році вступила на фізико-математичний факультет Львівського державного

університету ім. Івана Франка.

Якось, після занять, вийшовши з університету, вона почула знайомий голос. Озираючись, помітила його – Володимира, котрий уже давно в думках став її омріяною долею і не відступав ні на крок від неї, щодня зустрічаючи своє кохання на порозі університету, який став порогом їхньої спільної життєвої долі.

У цю мить двом закоханим серцям здавалося, що їх невпинний такт не зможе зупинити жодна сила, а вир кохання, мов всесильна стихія, здатен протистояти будь-яким перепонам, зазіханням та труднощам. Лишень молодечі мрії швидко розбились об скелю жорстокої реальності, яка наповнювала післявоєнне життя Львова хвилями нищівних репресій, переслідувань, а інколи й загадкових убивств.

1947 року розпочалася тотальна зачистка студентських лав, під час якої без жодних обґрунтувань і пояснень за межами вузів опинилися сотні національно свідомих представників майбутньої української інтелігенції. Серед інших була і Ольга Возниця, котра після безпідставного виключення з університету змушена була покинути Львів і переїхати з чоловіком до Ходорова.

Тут, у її рідному місті, після відчутних потрясінь, життя наче знову почало повертатися у русло відносного спокою та рівноваги. Ольга влаштовується на посаду завідувачки бібліотекою, а Володимир розпочинає учительську практику, викладаючи німецьку та англійську мови, які, поряд із грецькою та латинською, відмінно вивчив, навчаючись у Львівській чоловічій гімназії. А в позаурочний час залюбки вів шкільний хор та гурток авіамоделювання. Вступивши на іноземну філологію (німецька мова) Львівського державного університету ім. Івана Франка, він блискуче закінчує навчання і у 1952 році залишається на кафедрі іноземних мов, а згодом захищає кандидатську дисертацію та отримує вчене звання доцента.

У 1950 році подружжя переїжджає до Львова. Саме у цей період в житті Ольги Федорівни розпочинається яскрава віха її професійної творчості як майстра-вишивальниці. Організовані нею гуртки вишивання при Будинку дитячої творчості Львівської залізниці, якому майстриня віддала двадцять років свого життя, утвердили її як видатного педагога, мистця, здатного колоритом вишиття творити незбагненне диво, за яким була нелегка справа виховання справжнього патріотизму, невпинне повернення до джерел народної мистецької мудрості, незламної віри у кращу долю свого народу.

З цього часу розпочинається й географія виставок Ольги Возниці та її учнів і послідовників, яка на сьогодні, воістину, не знає меж. Це – яскраві виставки українського вишиття у найпрестижніших музеях та виставкових залах Львова, Києва, Санкт-Петербурга,

численних містах і містечках України. Їй – ушлявленій українській вишивальниці гучно аплодувала зачарована її мистецтвом Москва і вибагливо-непохитний Париж.

Учні Ольги Федорівни сьогодні високо несуть знамено української вишивки Україною і світом, гордо вимовляючи ім'я своєї великої учительки. Серед інших – Заслужений майстер народної творчості Григорій Мазурак, Любов Федак, Мирослава та Дарія Кур, Любов Шевчук, Леся Мартишевська, Марія Чаторийська і низка інших. Усі вони, поряд з опануванням мистецтва володіння голкою, осягнули велику духовну спадщину українського народу. Щорічно відвідуючи під керівництвом Ольги Возниці Чернечу гору, що у Каневі, Говерлу, пантеон видатних українців на Байковому кладовищі, що у Києві, мальовниче село Микучин, що на Івано-Франківщині та інші визначні місця України, вихованці майстрині ставали іншими – змістовнішими, величнішими, гордими за славу історію рідного народу.

А ще, поряд із яскравою подвижницькою роботою, вражає в майстрині невпинна жага спрямувати свою невсипущу енергію у русло національного відродження рідного краю. Адже саме завдяки Ользі Возниці культурно-мистецьке та просвітницьке життя Львова останніх двох десятиліть змістовно наповнилося організацією тематичних виставок, виставок-концертів, вечорів пам'яті Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки.

Особливо плідною у цей час була праця Ольги Федорівни в об'єднанні народних майстрів при Львівському державному науково-методичному центрі народної творчості і культурно-освітньої роботи. Її величезний досвід щедро примножував пошуки і прагнення на мистецькій ниві молодих майстрів, котрі з вдячністю та зацікавленням зверталися за допомогою та порадою до авторитетної наставниці.

У 1989 році мисткиня очолює етнографічну комісію Львівського відділення Всеукраїнського союзу українок і стає активним ініціатором організації гуртків та студій вишивання традиційного народно-ужиткового мистецтва при закладах дошкільного типу, школах та установах позашкільного виховання, за що їй було присвоєно звання «Почесна членкиня Союзу українок України».

У 1988 році Ользі Возниці присвоєно високе звання «Заслужений майстер народної творчості України» (згодом на честь її більш ніж шістдесятилітньої творчої діяльності були організовані численні ювілейні виставки у містах Львові, Дубні (Рівненська область), Турці, Ходорові).

У цей період Ольга Возниця створює унікальні добірки українських сценічних костюмів для Зразкового дівочого вокально-хореографічного ансамблю «Писанка» Будинку дитячої творчості Львівської залізниці. Під

час концертного турне країнами Європи глядачі Франції, Німеччини, Італії, Польщі, поряд з високою оцінкою мистецького рівня колективу, захоплено відгукувалися про небачену красу сценічного одягу посланців з України, яку виплекала у своєму серці Ольга Возниця.

Поряд із досконалим володінням мистецтвом вишиття, є в Ольги Федорівни ще одне яскраве обдарування – уміння по-особливому бачити перспективу оформлення приміщень для музейних експозицій. Цей непересічний хист мисткиня розвинула в собі, працюючи над художнім оформленням тематичних кабінетів у Львівському інституті удосконалення учителів. За її активного сприяння у Львові з'явився самобутній музей Ольги Басараб, відвідуючи який проймаєшся нетлінним духом української героїчної історії, високою естетикою майстра, котрому властива мистецька подача засобів та прийомів оформлення, що вагомо підсилюють зміст музейної експозиції. Все це сповна вдалося Ользі Федорівні.

Вагомий мистецький доробок народного майстра отримав неабияке зацікавлення мистців-науковців. Її творчості присвячена науково-практична конференція «Проблеми розвитку традиційної народної вишивки».

Невід'ємними у багатому мистецькому доробку майстрині є дві книги-фотоальбоми «Вишивка рідного краю: Ходорівщина» (2004) та «Вишивка – моє життя» (2006). Кожен, хто хоча б перегорнув сторінки цих об'ємних фоліантів, залишився небайдужим до величю світу краси, де у кожному поруху голки з ниткою вишите непросте життя народного умільця, у серці якого живе Україна.

Скільки ж робіт у творчому доробку народного майстра Ольги Федорівни Возниці? – запитали журналісти на ювілейній виставці, присвяченій вісімдесят'ятій річниці з дня народження майстрині. Відповідь була короткою і ємною. – Це сотні... сотні серветок, сорочок, киптарів, суконь, герданів, рушників. Здається, якщо скласти їх в одне ціле, то вишиті полум'яним серцем роботи зможуть оповити усю землю.

Ось так і крокують цією вишиваною стежкою мамини-майстрині її діти та онуки, численні учні та послідовники, ідуть покоління крізь десятиліття та епохи, бо веде ця дорога до храму, у якому краса – то найвища релігія. І на дорозі цій немає спини, бо краса – посестра вічності.

28 квітня 2015 року ця надзвичайна жінка, жінка-легенда увійшла у вічність. Однак пам'ять про неї завжди житиме в серцях людей, які, як і вона, Ольга Федорівна Возниця, любитимуть свою землю, мистецтво, свою Україну.

І так буде завжди!

Роман Береза,
директор ЛДЦНТ і КОР,
кандидат педагогічних наук, доцент

ТАНОК БАРВИСТИХ НАМИСТИНОК

Нелегко у розмаїтті жанрів народного мистецтва віднайти більш вражаючий, творчо багатий та настільки складний у виконанні жанр як бісероплетіння, яким з давніх-давен славився наш народ. Гідно і зараз підтримують ремесло пращурів художниці-берегині народного мистецького скарбу – вчительки та продовжувачки традицій цього неповторного мистецтва, які у кожную роботу привносять своєрідний, притаманний лише їхнім рукам, творчий стиль. Про таких майстринь йтиметься у цьому матеріалі. Ми розповімо читачам про творчі життєписи низки талановитих мисткинь і активних діячок Об'єднання народних майстрів та художників-аматорів, що багаторічно функціонує при Львівському обласному центрі народної творчості і культурно-освітньої роботи.

Однією з найактивніших учасниць Об'єднання народних майстрів та художників-аматорів, безсумнівно, є відома молода художниця **Ірина Бердаль-Шевчик**. Саме Ірина, будучи членом об'єднання із 2002 року, є невтомним «моторчиком», що розповсюджує у середовищі об'єднання нові ініціативи, координує значну частину організаційної роботи, активно ділиться своїми мистецькими здобутками та досвідом.

Давні родинні традиції ще змалечку визначили творчий шлях майстрині. Ірина Бердаль-Шевчик з'явилася на світ у родині лемківського різьбляра Юрія Бердала, сина Івана Бердала (1928–1986 рр.). «З дитинства, дивлячись як батько працює, зрозуміла – руки можуть творити неповторні речі. Належу до п'ятого мистецького покоління. Довго шукала свій шлях...», – розповідає Ірина.

У 2003 році закінчує факультет прикладної математики та інформатики Львівського національного університету ім. Івана Франка, а 2009 року – курси фотографії при студії «Фотовернісаж».

Роботи майстрині – це авторські колекції писанок та ялинкових іграшок, оформлені на дерев'яних різьблених

підвісках. Для їх створення вона використовує бісер і техніку плетіння «Дебеле». Неодмінний мотив орнаментики кожної роботи Ірини – український стиль: «Завдяки тіткам, українська вишивка супроводжує мене з дитячих років і до сьогодні. Коли планую нову колекцію Великодніх писанок, то за основу здебільшого використовую саме фрагменти українського візерунка», – описує художниця один із багатьох складних етапів творчого пошуку.

Знайшла себе Ірина Бердаль-Шевчик також у мистецтві світлин, чим завдячує дідусеві, Паніву Дмитру (1930–1974 рр.), який у молоді роки активно займався фотографією. Фотографує Ірина писанки та ялинкові іграшки на тлі Львова. На її світлинах легко впізнати мальовничі будинки та пам'ятки древнього міста.

Величезний, незважаючи на вік, досвід, тонке, передає Ірині предками, художнє чуття та умілі, працьовиті руки доносять до глядацького ока роботи високої мистецької цінності, кольорової та композиційної злагоди.

Помилюватися творчим доробком майстрині можна на її численних персональних експозиціях, адже з-поміж багатьох майстрів Львівщини вона здійснює чи не найактивнішу виставкову діяльність. З 2002 року роботи Ірини демонструвалися на понад 55 виставках, серед яких: колективні (у Львові, Трускавці, Ужгороді, Луцьку, Луганську, Дрогобичі, Івано-Франківську, Вінниці, Рівному, Києві, Хмельницькому та у місті Тернополі); дві родинні виставки у Трускавці та Львові; дванадцять персональних виставок в межах проекту «Від голки з ниткою до об'єктива» у районних містах Львівщини (2011–2012 рр.); три персональні виставки в межах проекту «Намотаю тобі долю...»... За період 2013–2014 рр. проведені персональні експозиції поза власними проектами у Трускавці, Коломиї та селі Борятині, що на Львівщині.

Ірина Бердаль Шевчик є куратором мистецьких та благодійних проектів: 2009–2010 рр. – фотопроєкт «В Старих Мурах Нові Фото»; 2011–2012 рр. – власний проєкт «Від голки з ниткою до об'єктива»; 2013 р. – проєкт «Намотаю тобі долю»; 2014–2015 рр. – благодійний проєкт «З Україною у серці творимо дива».

Нині творчий доробок художниці налічує понад 150 робіт: 4 колекції писанок, 2 колекції ялинкових іграшок, авторське намисто та серія світлин з ними «Над Л'юками Львова», а також велика колекція авторських вузлових ляльок.

Ім'я Ірини Бердаль-Шевчик внесене до багатотомного

видання «Енциклопедія сучасної України» (том № 8). У 2013 році отримала стипендію Президента України для молодих майстрів народного мистецтва.

Глибокі мистецькі знання, безмежна любов до народної творчості, мудрість та шляхетність гармонійно переплелися в особі **Ірини Білик**, що вже багато років працює у жанрі бісероплетіння.

Народилася пані Ірина 1952 року на березі сибірської річки Бірюси у Красноярському – нерідному краї в родині Дайни та Івана Кабінів. Дитинство та юність минули серед чудової карпатської природи й народного мистецтва у м. Косові на Івано-Франківщині. «Багато взяла від мамилатвійки, яка була неперевершеною рукодільницею». Батько мисткині – різьбяр по дереву. Закінчила Косівську середню школу та у 1974 році фізичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Вчителювала в школі на Жовківщині, 15 років працювала в обчислювальному центрі обласного управління торгівлі у Львові. 1991 року знову продовжила педагогічну діяльність. «Останні 20 років усіма здібностями, якими наділив мене Господь, ділюся з вихованцями Центру дитячої та юнацької творчості МЖК 1 Сихівського району м. Львова», – розповідає Ірина Білик.

«В молоді роки багато вишивала, в'язала, шила. Спонукою до заняття бісером стала потреба відремонтувати розсипану силянку. Почала вивчати музейні експонати, придивлятися до всього, що зроблене з «пацьорок» (так називають бісер на Гуцульщині), вчилася складати схеми. Згодом виникла потреба поділитися цим з дітьми, щоб не втратити те, що отримала у спадок від бабусь та матерів,

і відродити цікавий, однак призабутий вид декоративно-ужиткового мистецтва. У 2000 році запросила у гурток «Намистинка» своїх перших учнів. З того часу працюємо задля збереження своїх традицій та, осмислюючи їх, шукаємо власний стиль, читаємо, малюємо, ділимося зі світом і, дякуючи Богові, – творимо».

Окрім невтомної праці на творчій ниві пані Ірина – активний громадський діяч. Беручи участь в Об'єднанні народних майстрів та художників-аматорів при ЛДОЦНТ і КОР, майстриня є також членкинею Союзу українок, громадського просвітницького фонду «Джерело» імені Івана Фещенка-Чопівського, суспільно-культурного товариства «Гуцульщина» у Львові.

Із 2003 року брала участь у більш ніж 25 виставках, серед яких колективні (Івано-Франківськ, Львів, Луцьк, Рівне, Хмельницький, Філадельфія) та персональні (Львів, Сімферополь, Севастополь, Ялта, Київ, Косів, Турка). Учасниця Міжнародних гуцульських фестивалів.

Роботи Ірини Білик зберігаються в Канаді, Австрії, Австралії, Німеччині, Латвії, Польщі та, звичайно ж, у рідній Україні. Художниця є особливим поціновувачем робіт, яким дала друге життя.

Цікава та самобутня творчість обдарованої львівської майстрині **Надії Бобків**. Народилася пані Надія у місті Львові, тут закінчила середню школу № 63 та біологічний факультет Львівського державного (на той час) університету ім. Івана Франка.

Коло мистецьких зацікавлень майстрині широке: це фітодизайн, згодом писанковий розпис, але по-справжньому Надії Бобків припало до душі мистецтво бісероплетіння, яким вона захопилася ще 1986 року.

Працює художниця в техніці нанизання (силянки), а також ткання (гердани). Використовує чеський бісер. Ці техніки є давніми і традиційними в Україні та в інших країнах світу.

«Люблю, коли «народжуються» в руках силянки, браслети та інші жіночі прикраси, в яких я втілюю свої інновації», – ділиться думками мисткині.

Брала участь у колективних виставках в Україні (Львів, Київ, Тернопіль) та за її межами (Німеччина, Бельгія, Франція, Польща). Мала сім персональних виставок у Памплоні (Королівство Наварра, Іспанія) та персональну виставку в Сан-Себастьяна (Країна Басків, Іспанія).

Надія Бобків сповнена сил та нових творчих задумів, які неодмінно реалізуються в майбутньому у вигляді персональних виставок.

Коли йдеться про створення неповторної новорічної атмосфери, на думку відразу спадають ялинкові прикраси майстрині **Віри Павлової**, членкині Об'єднання народних майстрів та художників-аматорів при ЛДОЦНТ і КОР. Народилась пані Віра 15 травня 1957 року в містечку Рогатині, що на Івано-Франківщині. Разом із чоловіком, своїм незмінним помічником та радником Володимиром Павловим, художниця вже багато років виготовляє барвисті писанки та новорічні прикраси з бісеру. Поруч із мистецьким життям подружжя Павлових співпрацює у Громадському об'єднанні «Мистецький Центр «Львівський Вернісаж», Національній спілці народного мистецтва України.

Проводить майстриня також насичену виставкову діяльність, маючи на даний час багато персональних експозицій власних творів в Україні та за кордоном (Латвія), а також беручи участь в колективних виставках: виставка-продаж «Від Андрія до Миколая» (2011 р.), виставка у

Рогатині, експозиції в Росії та Канаді.

Роботи Віри Павлової ширяться Україною та зарубіжжям, несучи частинку неповторного народного колориту та авторську манеру виконання. Побачити і придбати ці прекрасні твори можна на «Вернісажі» у місті Львові.

З великим натхненням і відданістю мистецтву бісероплетіння творить сьогодні **Лілія Рациборинська** (1964 р. н.), в житті якої було чимало мистецьких захоплень – малювання, шиття і вишивка, макраме і в'язання, навіть флористика. Народилась майстриня у Львові. Закінчила Львівську політехніку (будівельний факультет).

Перша «зустріч із прекрасним» відбулася, як це не дивно, не десь у музеї чи на виставці, а в мережі Інтернет, де пані Лілія розглядала цікаві мистецькі прикраси з усього світу. Крок за кроком опановувала таємниці бісероплетіння, а згодом прийшло і розуміння, і вільне володіння різними техніками, з'явилися перші ексклюзивні вироби. Сьогодні ж, увійшовши у коло майстринь-бісерувальниць, Лілія Рациборинська звертається за підказками до своєї наставниці пані Наталії Яртись.

Згідно з результатами конкурсу, організатором якого був київський «Модний журнал», у 2009 році пані Лілія отримала нагороду і грамоту в категорії «За авторські роботи із бісеру у стилі free-form», а вже у 2010 р. – і місце та грамоту за підтримку християнських традицій за дві ікони з бісеру «Марія та Ісус – палаючі серця». Окрім цього, майстриня написала дві статті на мистецьку тематику для української газети у м. Варшаві (Польща).

Зараз у творчому доробку мисткині понад 100 авторських зразків прикрас і 7 образів. «Творчі плани інколи доводиться записувати, щоб не забувати», – ділиться планами на майбутнє майстриня. А в мріях – створення все нових і нових авторських зразків...

Художнє плетіння з бісеру давнє як світ. Його батьківщина – стародавній Єгипет, де з прозорого скла ви-

готовляли штучні перлинки, які арабською мали назву «бус-ра» (у множині «бусер»), звідки й походить його назва. Прикраси з бісеру полюбляла Клеопатра, давні греки і красуні Візантії. В Україні бісер відомий ще за часів Київської Русі. Ним оздоблювали предмети релігійного культу та речі для княжого двору.

Сьогодні бісероплетіння найпоширеніше в Західній Україні. Його центр – стародавній Львів. Саме тут мешкає одна з найцікавіших в Україні майстринь-бісеристок **Наталія Яртись**. Її роботи суттєво вирізняються технікою виконання. А сміливий дизайн, вишукана колористична гама, експерименти з різноманітними формами справляють незабутнє враження, сповнюють радісним відчуттям життя.

Веде свій рід пані Наталя із Золочівщини, з чудового мистецького краю, звідки світ дізнався про глинянські килими та чорнодимлену гаварецьку кераміку.

Роботи з бісеру Наталії Яртись зберігаються у збірках Чиказького музею українського образотворчого мистецтва та в приватних колекціях багатьох жінок у світі.

Михайло Бондар,
провідний методист образотворчого та
декоративно-ужиткового мистецтва
(У статті використані матеріали з електронного
варіанта книги «Народна культура Львівщини»)
(світлини народних майстрів
любіжно надала **Ірина Бердаль-Шевчик**)

СВЯТО ГЕРОЇВ – ШАНА ПАМ'ЯТІ... (з досвіду проведення Свята Героїв у Городецькому районному Народному домі)

Свято Героїв, яке щорічно проводиться в Городецькому районному Народному домі, – це шана пам'яті лицарів, воїнів, борців, державних мужів, духовників, усіх тих відданих патріотів української нації, які поклали своє життя за волю України. Це перш за все поклін і подяка воїнам українських військових формувань: Українським січовим стрільцям, Армії Української Народної Республіки, Українській галицькій армії, військам Гетьманської держави, героям Крут, лицарям Базару, воїнам Карпатської Січі, Української повстанської армії...

Особливу шану ми віддаємо нашим сучасним героям – Героям Небесної Сотні, які захищали свободу і гідність українського народу на Майдані Незалежності у Києві, Героям АТО, котрі боронять Україну від російського агресора.

24 травня Свято Героїв у Городецькому районі розпочалося в селі Дроздовичі із відкриття пам'ятної дошки воїну-земляку Назарові Попадику, який віддав своє молоде життя за соборність України в зоні АТО.

Городоччина вшанувала пам'ять героїв-земляків, які загинули під час бойових дій на Сході України: Тараса Кулеби, Андрія Одуха, Івана Сирватки, Андрія Юрги, Назара Попадика, Івана Альберта, Михайла Самсона та героїв-земляків

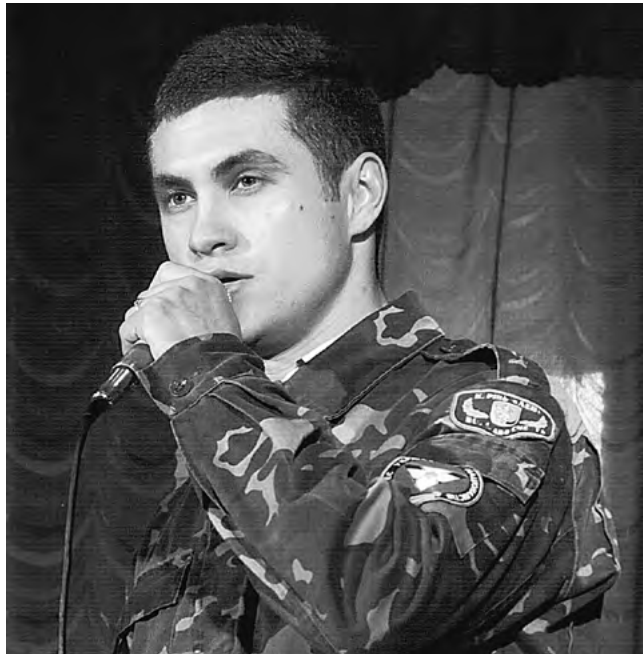
Небесної Сотні: Івана Бльока, Володимира Топія, Володимира Жеребного.

Згодом пам'ятне дійство до Дня Героїв відбувалося в Городецькому районному Народному домі. Режисером-постановником і ведучою цього масового заходу була відома нам Глушко Галина.

Хвилиною мовчання вшанували пам'ять українських патріотів гості свята.

Ведуча масового заходу, режисер-постановник,
сценарист Галина Глушко

Ігор Шкурпіта – учасник художньої самодіяльності Народного дому с. Суховоля Городоцького району

Було покладено квіти до пам'ятників Жертв більшовицьких репресій, Січових стрільців, воїнів УПА, Богданові Хмельницькому, Тарасові Шевченку.

«...Сьогодні ми вшановуємо пам'ять і загиблих діячів українського національно-визвольного руху. За дивним збігом обставин ті смерті відбувалися саме у травні: 3 травня 1924 року трагічно пішов із життя відомий український політичний і громадський діяч, адвокат, публіцист, автор брошури «Самостійна Україна» Микола Міхновський; 25 травня 1926 року в Парижі, внаслідок замаху, загинув керівник української Визвольної боротьби 1917–1922 років, Головний отаман Збройних сил України Симон Петлюра; 23 травня 1938 року в Роттердамі було вбито основоположника і творця Української військової

організації й Організації українських націоналістів Євгена Коновальця», – відзначила ведуча свята Галина Іванівна Глушко. Саме тому своїх українських героїв ми вшановуємо у травні.

На тематичному заході виступили з вітальними словами: народний депутат України Ярослав Дубневич, голова Городоцької районної державної адміністрації Володимир Ременяк, заступник голови Городоцької районної ради Володимир Більовський, голова Городоцької міської ради Микола Савка, Станичний ОУН – УПА Василь Гапанюк.

Окрасою тематичного дійства були виступи колективів і окремих виконавців художньої самодіяльності народних домів району та учнів загальноосвітньої школи № 4 м. Горodka.

Патріотичні пісні, присвячені героям і гостям свята, прозвучали у виконанні гурту «Краяни» Народного дому с. Мавковичі (керівник – Н. Трохим). Хореографічну композицію виконав Народний ансамбль «Галичина» районного Народного дому (керівник – М. Рап).

Цікавими були також виступи виконавців сольних пісень: Ярини Вершиніної, Лесі Кішко, Ярослави Бобеляк, Ігоря Шкурпіти. А за прочитану патріотичну поезію і тематичну літературно-музичну композицію хочеться окремо подякувати журналісту районної газети «Народна думка» Романові Смілці та учням загальноосвітньої школи № 4. На завершення свята прозвучала поезія Олександра Олеся «Живи, Україно, живи для краси».

Львівський державний обласний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи щиро завдячує сценаристу, режисеру-постановнику, ведучій масового заходу Глушко Галині за організацію і проведення Свята Героїв.

Людмила Антончик,
провідний методист

з питань національно-патріотичного виховання

ДУХОВНА СКАРБНИЦЯ ЯВОРОВОГО КРАЮ (з досвіду роботи християнського спрямування у народних домах Яворівського району)

**«Осягни дух мирний
і навколо тебе спасуться тисячі»**
Серафим Саровський

Добро, злагода в краю є тоді, коли Церква, керівні структури влади, школи, заклади культури, громадські організації та вся громада служать гармонійно й, поряд з матеріальними, творять духовні цінності.

Сьогодні завдання і масштаби просвітницької праці знають певних складнощів, що потребує використання різноманітних методів виховного впливу, досвіду, витривалості, чималої жертвності.

Підхід до культурно-освітньої роботи в районі різноманітний і цікавий. У своїй діяльності актив районного відділу культури,

котрий очолює Володимир Михайлович Балух, і Народний дім «Сокіл», директором якого з 1995 року є Любов Володимирівна Духнич, забезпечують належне проведення заходів до державних, церковних, професійних свят, значна увага приділяється збереженню релігійних, національних, фольклорних традицій.

Творчий колектив працівників методичного кабінету РВК, інструктор з організації туризму професійно, активно організовують роботу з питань розвитку аматорського мистецтва, підбору репертуару, удосконалення рівня майстерності колективів та виконавців художньої самодіяльності. Підсумком досягнень є те, що 25 колективів художньої самодіяльності мають звання «Народний (Зразковий) аматорський колектив». Культурно-просвітницьку роботу вміло координує і здійснює

методист Катерина Василівна Горох. Вона надає необхідну методичну і практичну допомогу сільським народним домам в удосконаленні просвітницької і дозвільної роботи, популяризації для різновікових груп населення таких необхідних галузей знань, як релігійних, природоохоронних, історії та культури, сільськогосподарських, технічних, моралі та права, здорового способу життя.

Художньо-масова та просвітницька робота проводиться за активної підтримки представників керівних структур районної та міської адміністрацій, церковних осіб та спільнот, творчої інтелігенції, закладів освіти, бібліотек, а також за сприяння та безпосередньої участі фахівців управління юстиції, соціального захисту, центру зайнятості, відділу молоді, служби у справах неповнолітніх, працівників РАГСу, осередку «Союзу Українок», музеїв, школи мистецтв ім. Михайла Вербицького.

Організаційно-методична діяльність РНД «Сокіл» спрямована на покращення роботи народних домів району, надання методичної та практичної допомоги, запровадження впливових виховних форм роботи.

Для забезпечення успішної методичної та просвітницької роботи методичного кабінету провідними завданнями є: фахове навчання працівників району («Пріоритети духовні, національні, громадські, моральні стають твоїми особистими» (Євген Сверстюк), «Наймиліша Богові служба – то служба народові» (Паїсій Величковський), «Люби те, що твориш, і твори так, як любиш», «Національна честь – це високий і нелегкий обов'язок» і под.) та виховання молодого покоління за єдиною програмою, що має назву «Вихованню – комплексний підхід».

На базі методичного кабінету проводяться семінари для директорів та художніх керівників сільських народних домів за жанрами. Неодноразово відбувалися обласні семінари для методистів культурно-освітньої роботи районних народних домів.

З метою підвищення професійної кваліфікації працівників сільських народних домів у методичному кабінеті надають консультації навчального і практичного змісту, матеріали методичного, рекомендаційного спрямування. Для доступності форми розкриття і подання пропонованого змісту та мети роботи оформлено змінну тематичну полицю «Методичний інформатор». Дієвий результат мають виїзні семінари, на яких працівники мають змогу ознайомитися з роботою колег, запозичити цікаве для себе.

Працівники народних домів активно співпрацюють з районними редакціями часописів «Яворівщина», «Яворівський голос», місцевим радіомовленням.

У народних домах відбуваються заходи національного, державного, патріотичного, релігійного, мистецького спрямування, відзначаються знаменні й пам'ятні дати громадсько-політичного життя України. Культурно-мистецькі акції демонструють місцеві традиції та промисли, твори мистецтва.

Робота з християнського виховання в районі, що охоплює і морально-етичні проблеми, спрямована на вдосконалення й узріноманітнення заходів у народних домах, зокрема в селах

Рясно-Руська, Івано-Франкове, Домажир, Мальчиці, Добростани, Бердихів, Молошківці, Бунів, Наконечне I, Краковець, Немирів, Залужжя, Завадів.

Своєрідно, з урахуванням місцевих звичаїв проходить підготовка до кожного святкування. Так, у переддень свята Різдва Христового, за участю духовенства різних конфесій, офіційних осіб, посадовців, депутатів, делегації Ярославського повіту (Польща) традиційно на Міжнародному пропуску МАПП «Краковець – Корчева» відбувається Міжнародна духовна акція «Передача Міжнародного Вифлеємського вогню». Мета акції – передавання по світу символічного Вогню Миру, запаленого на місці народження Ісуса Христа. Цей урочистий захід супроводжується колядками, щедрівками у виконанні Зразкового дитячого колективу «Вишенька» ПК «Кристал» м. Новояворівськ та польських харцерів, творчих колективів РНД «Сокіл».

Яворівчани зберігають історію краю з його славними та трагічними сторінками, пам'ятаючи про те, що їхня земля напоєна потом і кров'ю тих вірних синів – активних учасників визвольних змагань часів Другої світової війни, що в любові працювали для добра і віддали своє життя за волю народу. Як знак пошани, християнського обов'язку та виховного впливу на розум і серця молоді, задля збереження історичної пам'яті, щороку 6 січня, біля меморіальної дошки, проводиться Молебень за яворівських патріотів Михайла Вархоляка та Гната Саса, котрих напередодні Святвечора закатували енкаведисти.

Різдвяно-новорічний календарний цикл, вже за традицією, розпочинається Днем Святого Миколая, а закінчується Водохрестям.

Народні доми, спільно з громадами, прицерковними братствами цікаво проводять свято колядок, щедрівок. Районне театралізоване святкове дійство «Слава во вишніх Богу» щороку збирає різновікову чисельну громаду Яворівщини.

12 січня 2014 року, з нагоди 47-го Всесвітнього Дня Миру, в м. Яворові відбулася Молитовна Хода Миру за участю сотень християн різних конфесій, очолювана духовенством та сестрами-монахинями згромадження Святої Дороти.

В національному природному парку, у відпочинковому осередку «Верещиця», що належить до української частини Міжнародного біосферного резервату «Розточчя», уже шостий рік поспіль, 19 січня, за сприяння директора Михайла Біляка та за участю перших керівників району, депутатів районної ради проводиться традиційне дійство «Йорданське святкування». Це величне релігійне свято супроводжується освяченням води священиками різних конфесій. Цього року кількість бажаючих зануритися в крижану купіль, що без вагання пірнули в ополонку, досягла понад дві тисячі осіб. Серед сміливців є жінки та діти. Семирічний Тарас Дмитрів із смт. Шкло вже четвертий рік купається в крижаній ополонці. Усіх бажаючих об'єднує багаття ватри і зігріває чай із розточанського різнотрав'я. Святкування супроводжують виступи фольклорних колективів смт. Івано-Франкове, с. Верещиця, с. Домажир, с. Залужжя, народних музик с. Мальчиці, народних колективів ПК «Кристал»

м. Новояворівськ, вертепів та маленьких колядників з різних куточків Яворівщини.

Традиційно у Народному домі с. Ставки відбувається театралізоване свято «Стрітенські забави».

Щороку, під час Великого Посту, вулицями міст і сіл Яворівського району організовуються походи Хресної Дороги за участю духовенства і вірних різних конфесій. В народних домах проводять навчально-релігійні заходи: «Великий Піст у житті християнина», «Велич жертви Христа», «Єдиному Богові віддаймо честь і славу», «Диво Господньої Благодаті», «На Хресті Розп'ятий Син Марії», «Через Хрест до Воскресіння», «Хрест – знамено Церкви» та інші, а також перегляди фільмів. У РНД «Сокіл» відбулися вечори страсної пісні «Ради мук Твоїх і страстей» за участю церковних хорів м. Яворова, с. Наконечне I, с. Наконечне II та окремих виконавців району; «Йдуть народи до Ісуса», що проведено за сприяння відділу культури. Участь у заході взяли хори релігійних громад м. Яворова, сіл Добростани, Дрогомишель, Залужжя, Старий Яр. Театралізоване дійство про Хресну Дорогу Ісуса Христа відтворили діти селища Краковець. Зворушливе театралізоване дійство «Страсті Христові вчать нас любові» у НД с. Нагачів проведено за участю молодіжного духовного театру ім. Свщм. Йосафата Коциловського, що функціонує при Церкві Св. Симона Стовпника УГКЦ.

Красиво, барвисто, радісно, з багатим місцевим колоритом відбуваються в районі заходи Пасхального циклу. Із захопленням сприймають відвідувачі свято писанки «О, Писанко, ти символ України!»; конкурси на кращу писанку: «Світ Авторської Писанки», «Котилася Писаночка», «Писанкова краса»; ведення гаївок, хороводів «Великдень моєї Землі».

На літній сцені РНД «Сокіл» цікаво проходить районне свято пасічників «Медовий Спас». Представлена пасічниками виставка сортів меду та різних видів медової продукції збирає численну громаду. Після освячення меду відбувається концерт за участю Народного фольклорного колективу «Залужанка», Народного театру «Перекотиполе» с. Оселя, ансамблю пісні і музики с. Бердихів, солістів-вокалістів РНД «Сокіл».

Величю відзначають річницю Незалежності України. Народні дома Яворівщини провели комплекс заходів: «Краю мій, моя ти Україно», «Живи і квітни, рідна Україно». На центральній площі м. Яворова відбулися урочистості з покладанням квітів до пам'ятників видатним діячам української історії: Митрополиту Андрею Шептицькому, Михайлу Вербицькому, Осипу Маковцю, Тарасу Шевченку, Івану Франку, Івану Мазепі.

Святування 1025-річчя Хрещення Київської Русі в м. Яворові розпочалося Подячним Молебнем у церкві Ікони Почаєвської Божої Матері. Після закінчення відправи проведено Хресну ходу, яку очолив Митрополит Львівський УАПЦ Макарій. В РНД «Сокіл» відбулася урочиста Академія за участю прицерковних хорових колективів та хорів сільських народних домів.

Щорічно в народних домах району відзначають День людей похилого віку. Проведені вечори-зустрічі: «Любов об'єднує сер-

ця», «До вас лнуть наші серця», «Любов – бажати ближньому добра», «Нехай не бракує в світі доброти», «Життя людського строки стислі. Немає часу на поразку (Ліна Костенко)», «У світі слів немає випадкових» та інші сповнені словами вдячності, теплоти, шани, щирості. В оздоровчому реабілітаційному центрі смт. Немирів працівники Народного дому спільно з бібліотекою провели літературно-музичний вечір «Добром людей серця зігріти».

За участю Архієпископа Львівського РКЦ Мечислава Мокшицького, ксьонза Марека Недзельського, духовенства, керівників влади, вірних усіх конфесій 18 травня 2014 р. у м. Яворові відбулися урочистості з нагоди канонізації Папи Івана Павла II, 94-х роковин від дня його народження та освячення пам'ятника, розташованого біля костелу Св. Петра і Павла.

Величаво проведено святкування «Моє місто – колиска України», приурочене 637-м роковинам першої письмової згадки про м. Яворів. З нагоди свята була запрошена також чимала делегація з м. Любачева (Польща). Захід розпочався Святою Літургією в церкві Св. Юрія.

Комплекс заходів щороку присвячено Дню Пам'яті Чорнобильської трагедії: «Українська трагедія», «Біль Чорнобиля», «Чорнобиль – Трагедія. Пам'ять», «Послання пам'яті», «На Чорнобиль журавлі летіли» та інші.

Щорічно в листопаді, у скорботі з усією Україною, відбуваються молебні, панахиди, віча, мітинги: «Нескорені голодом», «Скорботні дзвони Голодомору», «Не згасає в серці пам'ять», «Засвіти свічку пам'яті», «Страждальна мати Голодоморів» та под., що збирають численну громаду Яворівщини для вшанування Дня пам'яті померлих у період організованих штучних голодоморів і політичних репресій.

Яворівська земля виростила для України і світу когорту славетних людей, серед яких учені, історики, архітектори, письменники, працівники різних галузей. З гордістю Яворівчани згадують відомі імена краю: книгодрукаря Памву Беринду, громадського діяча і філолога Йосифа Лозинського, автора мелодії Державного гімну отця Михайла Вербицького, Митрополита Української Греко-Католицької Церкви Андрея та Архімандрита Климентія Шептицьких, письменників Івана Франка, Осипа Маковця, художника Петра Андрусів, скульптора Івана Северу, генерал-хорунжого Української повстанської армії Романа Шухевича. Чимало відомих імен та подій в історії України і Європи пов'язані з Яворівщиною.

Вдячне населення краю встановило пам'ятники, меморіальні таблиці, музей-садибу своїм славним країнам, а працівники народних домів щороку до ювілейних дат належно готують цікаві виховні заходи з їх вшанування і популяризації. До Шевченківських днів проведено літературні вечори, літературно-музичні композиції, огляди-конкурси читців та художньо-просвітницьких колективів: «Вічне і живе Шевченкове слово», «Т. Г. Шевченко – Пророк української нації», «Великий син Великого народу», «Земний уклін тобі, Кобзарю» та інші.

Завершується кожний захід покладанням квітів до пам'ятника поету.

Вшанування постаті унікально-геніальної людини, вихідця з Галичини І. Я. Франка, у знак пам'яті завжди проходить за участю духовенства, керівників влади, громадських організацій, педагогів, учнів.

З ініціативи відомого політичного і громадського діяча Романа Лубківського в с. Рокитно 30 листопада відбулося освячення каплиці пам'яті Героїв Небесної Сотні. Народний артист України Святослав Максимчук декламував свої вірші, а Народний аматорський хор «Ополяни» НД с. Рясно-Руська виступив з духовними піснями.

Чимало прикладів в роботі народних домів району свідчать про особливий підхід до висвітлення життя та діяльності церковних і національних діячів. Кожного року у березневі дні, як у м. Яворові, так і в селі Млини (Підкарпатське воєводство, Польща), за участю представників Львівської обласної ради та ЛОДА, представників влади Яворівського району і Ярославського повіту, численних громадських організацій, польських війтів сіл і селищ відбуваються урочистості з нагоди вшанування пам'яті автора мелодії Державного гімну України о. Михайла Вербицького.

За рішенням XI сесії VI скликання Яворівської районної ради № 503 від 05 грудня 2014 року, 2015 рік в Яворівському районі проголошено Роком о. Михайла Вербицького – видатного українського композитора, хорового диригента, священика, громадського діяча, славного сина Яворівщини, котрому виповнюється 200 років від дня народження.

БОЙКІВСЬКІ ПРАЦЕЛЮБИ (з досвіду роботи клубних установ Турківського району)

Карпатські краєвиди Турківщини ваблять і милують зір не лише неймовірною красою доквілля, духмяністю скошених трав, свіжим терпким повітрям, чистою джерельною водою, а й надзвичайно добрими, привітними, щирими людьми, людьми-працелюбами, відданими культурно-освітній роботі.

У Турківському районному Народному домі понад тридцять років працює методистом культурно-освітньої роботи Ільницька Надія Йосипівна – творча, сумлінна, відповідальна людина. Надія Йосипівна надає методичну і практичну допомогу працівникам народних домів, організовує семінари, проводить практикуми, консультації, пише сценарії; допомагає клубним установам у створенні кімнат національного відродження, народознавчих світлиць, любительських об'єднань і клубів за інтересами.

Сьогодні наша розповідь про роботу народних домів сіл Нижня Яблунька, Розлуч, Явора № 1 Турківського району. Керівниками цих клубних установ є люди, фанатично закохані у свою працю. Мишковський Володимир Васильович – завідувач Народного дому села Нижня Яблунька, депутат сільської ради, громадський діяч. Незважаючи на те, що

«Пастир любові», «Сповідник віри», «Ісповідник віри, Глава Катакомбної церкви – Йосип Сліпий», «Хвала тобі, Велетню духу!» – цими літературно-музичними композиціями відзначено пам'ять Блаженнішого Патріарха Йосифа Сліпого.

Село Прилбичі – відпустове місце для прочан, які приїжджають сюди, щоб оглянути родинні місця Митрополита, помолитися біля каплиці-усипальниці родини Фредрів-Шептицьких, у церкві Собору Пресвятої Богородиці та церкві Блаженного Климентія.

До відзначення Року Митрополита Андрея Шептицького, з нагоди 150-х роковин від дня народження, методичний кабінет розробив тематичні сценарії: «Митрополит А. Шептицький – великий духовний учитель українського народу», «Він діамант віри та велетен духу, борець за єдність Христової церкви!».

Розроблені маршрути екскурсій – «Яворів – серце нашого краю», «Паломництво до визначних місць Греко-Католицької Церкви», «Мистецька Яворівщина», «Духовні джерела Чернілявського Ліска», «Дорогами бойової Слави УПА», «Шляхами Розточчя на Страдецьку гору», «стежками Яворівського національного парку» – допомагають глибше пізнати унікальну місцевість цього регіону.

Неповторність яворівської духовної скарбниці, своєрідність місцевого мистецтва, гостинність мешканців нікого не залишають байдужими, кличуть до наступної зустрічі з цим унікальним краєм.

Марта Грицик,

провідний методист

з питань етичного і християнського виховання

го конкурсу був і завідувач Народного дому пан Володимир, який став переможцем конкурсу.

Володимир Васильович має спеціальний зошит, в якому фіксує усі експонати музейної кімнати. А у книзі відгуків безліч схвальних слів та подяк завідувачу Народного дому за створення чудової народознавчої світлиці.

Добре поставлена в Народному домі й робота гуртків художньої самодіяльності: вокального, музичного, художнього слова, просвітницького. Дружина і двоє синів пана Володимира отримали музичну освіту і створили при Народному домі сімейний музичний колектив.

Свідченням бездоганної роботи Народного дому є альбом із численними світлинами проведених просвітницьких заходів, концертів та вистав; дипломи, грамоти, подяки завідувачу клубного закладу панові Володимиру.

Приємне враження справило змістовне, грамотне ведення документації Народного дому.

Народний дім села Нижня Яблунька – неодноразовий переможець не лише районних, а й обласних оглядів-конкурсів сільських клубних закладів.

Відповідальне ставлення до своїх обов'язків притаманне і Цінкевич Катерині Василівні – завідувачці Народного дому села Розлуч. Після закінчення Рівненського інституту культури пані Катерина на цій посаді працює уже тридцять три роки.

Приміщення Народного дому має лише один зал. Однак Катерині Василівні з маленької кінобудки вдалося облаштувати кімнатку, де знаходиться народознавчий куточок.

При Народному домі працює фольклорний Народний колектив «Розлучанка»; вокальний, художнього слова, просвітницький гуртки художньої самодіяльності; любительські об'єднання «Вишиванка» та «В'язаночка».

Ігнацевич Степан Степанович обіймає посаду директора Народного дому села Явора № 1 лише чотири роки. Проте за цей час зумів виявити себе як відповідальний керівник, добрий господарник та професійний організатор масових заходів. Упродовж 35 років директором клубної установи працювала пані Галина Ігнацевич, мама Степана Степановича, яка і передала синові любов до самодіяльного мистецтва.

Ігнацевич Марія Михайлівна, невістка пані Галини, – талановита і старанна працівниця – працює художнім керівником Народного дому.

Тут добре поставлена робота з організації концертів, масових заходів з національно-патріотичного, християнського виховання, зі створення любительських об'єднань та клубів за інтересами.

Від імені ЛДОЦНТ і КОР щиро вдячні працівникам вищезгаданих клубних установ Турківського району за сумлінне та відповідальне ставлення до своїх професійних обов'язків. Доброго здоров'я, мирного неба і подальших творчих успіхів на ниві культурно-освітньої роботи усім Вам, дорогі друзі!

Людмила Антончик,
провідний методист

з питань національно-патріотичного виховання

ДІЯЛЬНІСТЬ АМАТОРСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ДИВО РУКОТВОРНЕ» НАРОДНОГО ДОМУ с. ПОГІРЦІ САМБІРСЬКОГО РАЙОНУ

Мальовниче село Погірці, що розташоване на лівому березі Дністра, вже понад 655 років оберігає свою мистецьку історію, плекаючи давні звичаї і традиції цього прекрасного краю. Упродовж років вагому роль у підтриманні та пропагуванні культурних надбань кожного регіону відіграють численні народні дома, які покликані прищеплювати любов до наших духовних національних скарбів. Одним із напрямків такої роботи стало створення любительських об'єднань для різних вікових груп, що робить їх особливо ефективними.

Працівники Народного дому с. Погірці, що на Самбірщині, зробили значний внесок у збереження та популяризацію багатьох давніх народних ремесел. Значну роль у роботі цього Народного дому відіграє активна діяльність любительського об'єднання «Диво рукотворне», що організоване у 2011 році Горожинською Наталією Богданівною. Досвідчений педагог та культорганизатор пані Наталя згуртувала довкола себе багатьох зацікавлених ентузіастів: це і учні місцевої школи, і студенти вищого професійного училища, і небайдужі до мистецтва місцеві жителі. Радо сприяв створенню нового любительського

об'єднання і директор Народного дому Горожинський Стах Іванович, котрий знаходить молодих місцевих талантів, що є учасниками гуртків художньої самодіяльності при Народному домі, та сприяє організації корисного дозвілля.

Отож, мистецьке об'єднання «Диво рукотворне» згуртувало майстрів і аматорів різних напрямків ужиткового мистецтва: вишивки, бісероплетіння, писанкарства, паперопластики, квілінгу, оригамі, пап'є-маше, декупажу, канзаші, кусудами і торцювання.

За період роботи об'єднання свій непересічний талант виявило чимало майстрів. Особливої уваги заслуговують оригінальні роботи Муцин Мар'яни, що виготовляє фігурки птахів із пластикових пляшок. Спочатку із пластику готують основу, яку згодом закріплюють сіткою та металевими дротиками, до неї розмальовують фарбами та наклеюють вирізані деталі. Робота над цими виробами потребує кропіткої праці та вправності. Майстриня виготовляє глухарів, павичів, півників, журавлів... Особливо цікавими є роботи, виконані методами торцювання та квілінгу, внаслідок чого з'являються неперевершені квіткові декорації, рамочки для фото, вази, панно та багато інших

декоративних елементів та прикрас. Їх авторами є Леся Гамкало та Ольга Бабій. Методом скрапбукінгу виготовлена неповторна виставка листівок, а методом канзаші – різноманітні прикраси до волосся, над створенням яких працювали Наталія Свідрик та Анжела Пасенко. Неабиякий талант продемонстрували Вікторія та Володимир Бабії, які займаються модульним оригамі, а також пап'є-маше, виготовляючи тарілочки та глечики, розписані фарбами. Традиційно багатьох учасників об'єднання захоплює виготовлення плетених або тканих робіт із бісеру. У цій справі неперевершеними є роботи Тетяни Швець, Оксани Рехман та Оксани Янків. Невід'ємною складовою у роботі об'єднання стало виготовлення картин із квітковими композиціями, які представляє талановита майстриня Гриник Оксана Іванівна.

Працюючи у стількох напрямках, об'єднання захоплює своєю неординарністю, адже, розглядаючи ці неймовірні витончені роботи, кожен може знайти для себе те, що близьке саме йому. Із робіт цих майстрів періодично створюють виставки, які експонують до різноманітних свят та заходів. Певною заслугою організаторів гуртка стало те, що молодь цікавиться його роботою, охоче долучається до неї, радо переймаючи цей безцінний творчий досвід.

Однією з останніх яскравих виставок, підготовлених членами цього об'єднання, стала виставка генеалогічних дерев до родинного свята «Людське безсмертя з роду і до роду росте увись з коріння родоводу». До Різдвяних свят учасники гуртка виготовили дідуха та різдвяну шопку.

ДОСВІД РОБОТИ ЛЮБИТЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ «УМІЛІ РУЧКИ» НАРОДНОГО ДОМУ с. ІВАНІВ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ

На Старосамбірщині – одна з найширших мереж культурно-освітніх закладів. Тут функціонує 98 народних домів, при яких працює 29 любительських об'єднань. Більшість із них – художньо-мистецького та спортивно-оздоровчого спрямування.

Серед найкращих – об'єднання при народних домах сіл Стрілбичі, Стрілки та Держів. Особливої уваги заслуговує робота мистецького формування «Умілі ручки» Народного дому с. Іванів, керівником якого є ди-

Учасники мистецького формування «Умілі ручки»

Напередодні Великодня керівник об'єднання «Диво рукотворне» пані Наталія влаштовує майстер-класи із писанкарства для учнів місцевої школи. Її уроки користуються надзвичайно великою популярністю серед молоді.

В майбутньому у планах учасників «Дива рукотворного» та працівників Народного дому є створення музею історії та побуту рідного села. Можна впевнено стверджувати, що початок експозиції вже покладено. Стіни світлиці Народного дому прикрашені автентичними вишитими рушниками, сорочками та серветками, зібрано та виготовлено чимало цікавих експонатів. Однак попереду ще велика робота – поповнити музей старовинними речами, зустрічатися зі старожилами та зробити записи місцевого фольклору. Отож, згуртувавши небайдужих і творчих людей, «Диво рукотворне» стало для Народного дому с. Погірці справжнім джерелом натхнення і талантів, котрі дбайливо зберігають та розвивають культурні надбання свого краю.

А в цей важкий рік, рік нової відкритої війни України за свою незалежність, майстри «Дива рукотворного» виготовили та надіслали листівки-подарунки для українських воїнів, які перебувають у зоні АТО. Наша сила – в єдності, а наша єдність – у любові до своєї країни. І кожен із нас, в міру власних сил і талантів, прагне спільного щасливого майбуття – вільної України.

Наталія Ярка,

провідний методист по роботі з молоддю, любительських об'єднань та клубів за інтересами

Роботи учасників акції «Валентинка для солдата»

об'єднання провели акцію на підтримку українських військових. Акція пройшла під назвою «Валентинка для солдата», а її учасниками стали і дорослі, і діти. Голов-

на мета заходу – підтримати наших воїнів, надати їм відчуття тепла і любові. Окрім валентинок із щирими дитячими побажаннями та патріотичними віршами діти вкладали солодкий сюрприз. Усі ці подарунки згодом були відправлені на передову воїном-односельчанином Миколою Жереликом, котрий уже втретє відбув у зону АТО.

Найактивнішими учасниками мистецького формування «Умілі ручки» є Лілія та Віка Васьків, Зоряна Дунь, Маруся Крайняк та інші.

Отож, бажаємо усім творчих успіхів та нових мистецьких досягнень.

Наталія Ярка,

провідний методист по роботі з молоддю, любителських об'єднань та клубів за інтересами

ПОЦІНОВУВАЧІ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

«Вклонімося мистецтву, що тримає нас на світі...»

Звичаї і традиції українців... Це те, що завжди вирізняло нас з-поміж інших народностей. Вишивка – найбільше диво, яке ми отримали від наших предків, диво, котре передається від покоління до покоління. Такими рядками розпочала свою розповідь на районному семінарі-практикумі, що відбувся 1 квітня 2015 року, методист культурно-освітньої роботи Жидачівського районного Народного дому Олександра Цибран. Вона розповіла про мистецьку спадщину Заслуженого майстра народної творчості України, творчо обдарованої особистості Ольги Возниці, 90-річчя від дня народження котрої відзначалося 14 березня. Від рідної землі, материнської колоскової, зачарованих весен неповторного Ходорівського краю вона черпала творчу силу. На жаль, ця чудова майстриня, патріот України, прекрасна жінка, мати, бабуса уже відійшла у вічність, однак її мистецький доробок залишиться з нами на віки.

Працівники культури Жидачівщини мали змогу оглянути виставку та навчитися розписувати великодні писанки і тарілки. Саме цьому їх навчала п. Галина Тимофтевич. Майстриня намагалася донести до кожного з присутніх неповторний світ писанки, багатство, яке необхідно берегти як безцінний скарб – символ сонця, любові та краси, весняного відродження, добра, щастя і радості.

Працівники культури ознайомились також з виставкою ляльок-мотанок і технологією їх виготовлення. Учителька місцевої школи, жителька с. Кам'яне Марія Заблоцька усе своє життя захоплювалася українськими народними традиціями, нашим невичерпним самобутнім мистецтвом, вивчала його у всіх проявах, заглиблюючись у сакральні пласти, таїни. На майстер-класі ра-

Роботи п. Галини Тимофтевич

йонного семінару вона вдало продемонструвала свої знання.

Вишивка стрічками – це старовинне рукоділля, яке нині знову стало сучасною тенденцією. Разом зі своїми ученицями показувала техніку виконання цього неповторного мистецтва і Лідія Скиба (с. Кологори), демонструючи при цьому свої чудові роботи. Продовженням семінару була екскурсія в музей «Краєзнавство Жидачівщини». Цікавою розповіддю та переглядом картин місцевих художників зацікавив директор музею Степан Ревуцький.

Працівники культури району отримали насолоду від яскравості й різножанровості творів українського мистецтва.

Методист культурно-освітньої роботи Олександра Цибран завершила семінар такими словами: «Цінуймо наше прекрасне мистецтво! Адже українське мистецтво – це багатющий скарб, краса українського народу, що передається від покоління до покоління!»

Олександра Цибран,

методист Жидачівського РНД

ПОЛЕГЛИМ – ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

Серед форм просвітницької роботи з національно-патріотичного виховання підрастаючого покоління певна роль належить екскурсіям в музеї: національно-визвольних змагань, борцям за волю України, пам'яті жертв сталінських репресій...

У селищі Щирець, що на Пустомитівщині, у жовтні 2009 року відкрито Музей пам'яті жертв сталінських репресій.

26 червня – сумна дата для щирчан та жителів навколишніх сіл. Сімдесят чотири роки тому, 26 червня 1941 року, енкаведисти, відступаючи, у стайні польського священника замордували двадцять шість осіб віком від двадцяти до п'ятдесяти років.

Це місце у Щирці називають місцем скорботи і печалі, трагізму та плачу. Сьогодні тут стоїть капличка, залізний хрест, збудовано криївку та відкрито Музей пам'яті жертв сталінських репресій. Ліворуч зведено стелу, на якій викарбувано слова: «Слава Героям, полеглим у боротьбі за волю України 1940–1955». На стелі – прізвища закатованих земляків і воїнів Української повстанської армії.

Щороку «щирецька трагедія» збирає сотні людей, які приходять вклонитися героям-землякам, помолитися за їхні душі.

«Великомучениками української історії» називає закатованих до смерті людей директор музею Надія Кривченко, котра доклала багато праці для його створення. Цікавою і хвилюючою є розповідь Надії Василівни. Неможливо без сліз слухати розповідь про нелюдські тортури людей лише за те, що вони були українськими інтелігентами. У муках, здираючи шкіру, виколюючи очі, забиваючи в тіло цвяхи, було убито молодих хлопців із навколишніх сіл. А щоб не було чути людських стогонів, енкаведисти завезли трактор, який працював на холостому ходу.

Щирецький Музей пам'яті жертв сталінських репресій налічує такі експозиції: репресоване духовенство УГКЦ; просвіта у Щирецькій окрузі; Січові стрільці; ОУН – УПА; Небесні ангели; жертви АТО; жертви ГУЛАГу; історичні матеріали.

Експозиція музею розміщена у двох кімнатах. У третій – оформлено народознавчу світлицю, де знаходиться виставка вишивок, старовинних українських костюмів, знарядь праці та побуту.

Відвідувачі музею у книзі відгуків роблять свої вдячні

Подвір'я Музею пам'яті жертв сталінських репресій

Стіна пам'яті жертв сталінських репресій

Автентичний хрест

Музей пам'яті жертв сталінських репресій (м. Щирець) відвідує делегація з Польщі

записи-подяки організаторам та дирекції за створення Музею пам'яті жертв сталінських репресій, за змістовно-пізнавальні екскурсії, які допомагають глибше розкрити події тих трагічних років.

Екскурсія розпочинається з каплички, де знаходиться чудова фреска – фрагмент історії нашого народу – від невинно убієнних князів Бориса та Гліба до воїнів УПА. Далі екскурсія проходить у реконструйованій криївці, де є всі атрибути, притаманні криївкам 40–50-х років минулого століття, де відчувається незламний дух воїнів Української повстанської армії.

Директор музею Надія Василівна розповідає про жорстоке катування людей, про репресоване духовенство, про історію і трагедію «Просвіти» Щирця, про героїчну боротьбу УПА.

У Музеї пам'яті жертв сталінських репресій вдало поєднане минуле із сучасністю, створено експозицію, приурочену героям-землякам Небесної Сотні та учасникам бойових дій на Сході України, які віддали своє життя за соборність та незалежність нашої держави.

Хочеться сподіватися, що знання історії, досконале володіння словом, навики фахівця-педагога, що притаманні директору музею Надії Василівні Кривченко, котра у своїх розповідях сіє добре зерно правди, патріотизму, відданості Україні, знайдуть відгук у спраглих молодих серцях, пробудять у них безмежну любов до свого краю, його історії, а пам'ять про героїв надихатиме їх на нові подвиги та захист кордонів нашої Вітчизни.

Людмила Антончик,

провідний методист

з питань національно-патріотичного виховання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор РНД _____

« ____ » _____ 20 ____ р.

ПЛАН

роботи методиста культурно-освітньої роботи районного методичного кабінету
на IV квартал 2015 року

№ з/п	Назва заходу	Місце проведення	Дата проведення	Примітки
I. ПІДГОТОВКА ПИТАНЬ НА ЗАСІДАННЯ РАДИ У СПРАВАХ КУЛЬТУРНОГО БУДІВНИЦТВА				
1	Готовність народних домів району до роботи в осінньо-зимовий період	Методичний кабінет	Жовтень – листопад	
2	Здійснення аналізу звітів про роботу клубних установ за 2015 рік	Методичний кабінет	Грудень	
II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА РОБОТА				
1	Розробити методичні поради для працівників народних домів щодо відзначення Дня гідності і свободи та Дня захисника України	Методичний кабінет	Жовтень	
2	Надати консультативно-методичну допомогу клубним працівникам щодо відзначення роковин утворення ЗУНР, вшанування пам'яті жертв Голодоморів в Україні та відзначення християнських свят: 14 жовтня – Покрови Пресвятої Богородиці, 8 листопада – Великомученика Димитрія, 21 листопада – Собор Архистратига Михаїла, 13 грудня – Апостола Андрея Первозванного, 19 грудня – Святого Миколая Чудотворця	Методичний кабінет	Жовтень – грудень	
3	Створити календар пам'ятних дат на 2016 рік з метою розроблення на його основі індивідуального плану заходів у народних домах	Методичний кабінет	Листопад	
4	Підготувати звіт про роботу районного методичного кабінету за 2015 рік	Методичний кабінет	Грудень	

III. НАВЧАННЯ КАДРІВ				
1	Провести районний семінар із завідувачами народних домів на тему: «Вдосконалення форм і методів культурно-освітньої роботи в підвищенні рівня національно-патріотичного, християнського та естетичного виховання»	РНД	Жовтень	
2	Проводити щомісячно консультації-практикуми з новопризначеними працівниками народних домів	Народні дома	Жовтень, листопад, грудень	
3	Скласти навчальний план семінарів для керівників народних домів на 2016 рік	Методичний кабінет	Протягом кварталу	
IV. ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ І ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ				
1	Підготувати інформаційний матеріал з досвіду роботи клубних установ району з відзначення 200-річчя від дня народження композитора Михайла Вербицького	Методичний кабінет	Листопад	
2	Підготувати матеріал до вісника «Животоки» з досвіду відзначення народними домами району 150-ї річниці від дня народження Преосвященного Митрополита Андрея Шептицького	Методичний кабінет	Листопад	

Методист культурно-освітньої роботи РНД

Уклала: **Берега С.О.**,
завідувачка відділу
культурно-освітньої роботи

В ЯВОРОВІ ДЕРЖАВНИЙ ГІМН ЗАСПІВАЛИ ПЕРЕМОЖЦІ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ

У неділю, 24 травня, у місті Яворові гала-концерт переможців Львівського обласного огляду-конкурсу хорових колективів розпочався біля пам'ятника авторів мелодії Гімну України, композитору, отцю Михайлу Вербицькому.

Учасники події в українському національному строї, пройшовши колоною центром Яворова, поклали до пам'ятника Михайлу Вербицькому розкішний кошик квітів, а відтак дружно заспівали Державний гімн України.

Учасників гала-концерту, хори: «Боян» Бродівського районного Народного дому (керівник – Ярослав Линів); «Галичани» Народного дому с. Оброшино Пустомитівського району (керівник – Любов Ковальчук); хор освітян з Городоччини «Таїна» (керівник – Оксана Долішна); колектив «Горлиця» Народного дому м. Бібрка Перемишлянського району (керівник – Лариса Хомутник), а також Аматорський чоловічий камерний хор «Галицька фермата» зі Львова (керівник – Любомир Корінець) привітав, зокрема, Роман Береза – директор Львівського державного обласного центру народної творчості і культурно-освітньої роботи, кандидат педагогічних наук.

Голова Яворівської РДА Орест Петрович Гнип, голова Яворівської районної ради Іван Петрович Карпа вручили керівникам хорів подяки та пам'ятні подарунки. Зі словами вітання виступив секретар Яворівської міської ради Павло Андрійович Бакунець.

Керівник відділу культури та туризму Яворівської РДА Володимир Балух наголосив, що таке поважне дійство, коли біля пам'ятника М. Вербицькому Гімн України співає такий потужний зведений хор, у місті Яворові відбувається вперше і приурочене 200-літтю від дня народження автора мелодії Державного гімну України, композитора, о. Михайла Вербицького.

Любов Духнич,
директор Яворівського РНД «Сокіл»

СВЯТО ТАНЦЮ «СВИТАЗІВСЬКІ ПРИТУПИ»

Відповідно до плану роботи ЛДОЦНТ і КОР на 2015 р., 7 червня 2015 р. у м. Сокалі відбувся обласний огляд-конкурс хореографічних колективів «Свитазівські притупи», який покликаний сприяти відродженню і розвитку українського народного танцю та вдосконаленню виконавської майстерності аматорських танцювальних колективів.

Організаційний комітет провів значну роботу щодо залучення до творчого змагання колективи усіх систем і відомств. Обласний огляд-конкурс викликав хвилю творчого піднесення серед танцювальних колективів області. Більш ніж 30 аматорських хореографічних колективів стали учасниками святочної феєрії українського народного танцю. Кожен район намагався донести власну самобутню етнічну лексику танцювального мистецтва. Колективи змагалися у трьох номінаціях: народно-сценічний танець, стилізація народного танцю, фольклорний танець.

Учасників обласного огляду-конкурсу аматорських хореографічних колективів «Свитазівські притупи» оцінювало журі, котре очолював старший викладач кафедри хореографії ЛНУ ім. Івана Франка, заслужений артист України Василь Іванович Семен, який засвідчив, що творчий репертуар та рівень виконання колективів щороку стає досконалішим та фаховішим.

Свято народного танцю розпочав Народний фольклорний ансамбль танцю «Бужани» НД с. Ільковичі Сокальського району хореографічною композицією «Свитазівські притупи» (художній керівник та балетмейстер – Світлана Батюк).

Схвилювано і щиро зустріли глядачі виступи хореографічних колективів із різних районів області, що засвідчує глибоку зацікавленість танцями свого району та культурним надбанням усієї України. Колективи продемонстрували глибинність витоків народної хореографії та особливості народного колориту.

Своїми виступами запам'яталися глядачам колективи із Бойківщини та Малого Полісся, що вкотре нагадали про давні історичні традиції народного танцю.

Такий успіх став можливим завдяки зусиллям і непересічному хисту хореографів-постановників, зокрема балетмейстера Народного ансамблю танцю «Веселка» НД с. Нагуєвичі Дрогобицького району Марії Курп'як, Тетяни

Літинської – балетмейстера Народного аматорського хореографічного колективу «Мальви» Радехівського РНД, Андрія Діяка – керівника Зразкової хореографічної студії «Арніка» Буського РНД, Ольги Думин – керівника Народного ансамблю танцю «Звенигород» НД с. Звенигород Пустомитівського району, Мирослави Ватович – керівника Зразкового ансамблю танцю «Росинка» Городоцького РНД, Тетяни Михайлюк – керівника Зразкового ансамблю танцю «Веселка» м. Новий Розділ, Юрія Сидоровича – керівника Народного ансамблю танцю «Первоцвіт» Золочівського РНД, Наталії Волянник – балетмейстера Народного аматорського ансамблю танцю «Ми з Галичини» Бродівського РНД.

Сподіваємось, що обласний огляд-конкурс хореографічних колективів «Свитазівські притупи» і надалі сприятиме збереженню хореографічної автентики і відродженню народної хореографії.

Володимир Городиський,
провідний методист хореографічного жанру,
заслужений артист України

ФЕЄРВЕРК ТАНЦЮ

Барвами танцю виграла 25 квітня сцена Городоцького районного Народного дому. Тут відбувся районний огляд хореографічних колективів «У мистецтві танцю ми живемо». Отож глядач мав змогу побачити на сцені сузір'я танцювальних колективів, які своїм мистецтвом формують творчий портрет Городоччини.

Перший танець, гаївку «Вербовая дощечка» презентував Зразковий ансамбль танцю «Росинка» Городоцького районного Народного дому під керуванням Мирослави Войтович. Емоційно забарвленою й надзвичайно колоритною була й хореографічна композиція «Серце плакало». У тематичний танець «Чорнобиль», приурочений сумній даті в історії нашого народу – Чорнобильській трагедії, що яскраво продемонстрував Народний ансамбль танцю «Галичина» (керівник – Данута Рожко), вкладено пекущий біль від пережитого Україною «стронцієвого» горя.

За задумом автора сценарію, методиста районного Народного дому Орислави Попко ці сценічні дарунки стали вступною частиною саме до огляду, якому офіційного старту надало привітальне слово провідного методиста хореографічного жанру Львівського державного обласного центру народної творчості і культурно-освітньої роботи, заслуженого артиста України Володимира Городиського.

А далі... Далі був феєрверк танцю, який продемонстрував багатогранну палітру наших талантів у цій прекрасній царині сценічного мистецтва. Безліч позитивних емоцій подарували учасники Зразкового ансамблю танцю «Соняшник» з Великого Любіня (керівник – Юлія Дуляба), танцювальний колектив «Мрія» НД с. Суховоля (керівник – Наталія Давид).

Своїми здобутками поділилися й учасники сучасного танцю «Шкільний стиль» з Великого Любіня (керівник – Володимир Пантелеймонов), колектив «Барвінок» НД с. Завидовичі (керівник – Галина

Стець), танцювальна студія хіп-хопу «Кент Стап» (керівник – Ігор Кміть), танцювальні колективи «Перлинка» НД с. Угри (керівник – Оксана Греділь) та колектив НД с. Заверещиця (керівник – Тетяна Давид), клуб бального танцю «Рондо» (керівник – Роксолана Прищепа).

Зразковий ансамбль танцю «Росинка»
Городоцького районного Народного дому

Усі вони, а це одинадцять колективів, представили багатий танцювальними традиціями наш район, який вирізняється самобутністю, розмаїттям жанрів і стилів. Адже наші аматори сцени примножують неперевершену красу як народного, так і сучасного танцю.

Підсумком танцювального огляду став твір «Україна» у виконанні учасників вокальної студії районного Народного дому (керівник – Леся Гуріна).

Огляд «У мистецтві танцю ми живемо» засвідчив, що, незважаючи на найсуворіші виклики часу, політичні та економічні негаразди, культура танцю на наших багатих талантах теренах плекається, розвивається. Й успіхові цієї справи неабияк сприяють справжні ентузіасти наших міст і сіл.

Орислава Попко,
методист Городоцького районного Народного дому

Танцювальні колективи народних домів сіл Угри та Заверещиця Городоцького району виконують хореографічні композиції

МИ – ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!

(сценарій літературно-мистецького заходу для молоді)

Оформлення сцени: образ *Матері Божої, національна символіка України, вишивані рушники, віночки з квітів. Праворуч – столик. На вишиваному рушнику – коровай і гілка калини. На сцені ведучі (одягнені в український національний стрій).*

Звучить (тихо) мелодія пісні Т. Петриненка «Україно».

Ведучий: Україна. Скільки глибини у цьому слові... Це золото безмежних полів, бездонна синь зачарованих небес, повноводні, широкі річки, глибокі та чисті озера, вишневі сади, калинові гаї, солов'їні співи, журавлині клини. Україно! Моя Батьківщино! Ти – молода незалежна держава, однак історія твоя сягає сивої давнини.

Ведуча: Україна... Що може бути миліше, аніж вільно жити на рідній землі. З давніх-давен до новітніх часів через природні багатства й незахищеність Україна більше, ніж будь-яка інша країна Європи, зазнавала спустошливих нападів і завоювань. Багата і щедра наша Батьківщина була та й досі залишається ласим і бажаним шматочком для інших народів. Тож уся наша історія пронизана згадками про те, як ми відчайдушно оборонялися від ворогів, як знову і знову були підкорені, але щоразу скидали з себе пута і стверджували: Ми – українці! Ми – діти твої, Україно!

Ведучий: Згадуючи пророчі Кобзареві слова «В своїй хаті своя правда, і сила, і воля», перегортаємо у пам'яті сторінки нашої славної і трагічної минувшини. Вшановуємо постаті Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Данила Галицького, Івана Мазепи, Михайла Грушевського, Павла Скоропадського, Володимира Винниченка, Симона Петлюри, Євгена Петрушевича. Скільки подвигів, скільки прекрасних велетнів народила вона – Україна-Мати!

Виконується пісня «Ти в моєму серці, Україно»

(муз. А. Антосевича, сл. Б. Олійника)

Ведуча: Як так трапилось, що, маючи таких величних предків і такі звияжні приклади для наслідування, ми залишились на рівні відсталих держав? Чому ж так довго йдемо до Європейського дому? Чому допустили, щоб злодії обкрадали і грабували рідну землю? Може тому, що століття неволі, тортур, голоду і страху в одних убили, а в інших послабили найцінніше громадянське почуття – патріотизм. Це єдиний наслідок безпам'ятства, про який нас застерігав у своїх повчаннях патріарх Йосип Сліпий: «Пам'ятайте, що нарід, який не знає або загубив знання свого минулого з його духовними скарбами – умирає і зникає із землі». Головне, що ми сьогодні маємо усвідомити: ми не прищельці на цій землі, наші предки її ні в кого не відібрали, ми – українці на своїй землі і маємо таке глибоке коріння, що його не вирвати жодним силам.

Ведучий: Так, справді, довгі роки ми начебто спали, ніби не помічаючи, як наші недруги риють нам яму. Ми закривали очі і мовби не бачили, як рік за роком наша солов'їна мова посту-

палася російській, витіснялася з телебачення і з підручників. Своєю, як нам здавалося, толерантністю, ми сприяли тому, що одного дня президент сусідньої держави заявив: «України насправді не існує». Немає такого народу, такої нації, а є просто «недоросіани». І хто б гадав, що у ХХІ столітті ми знову будемо доводити світові, що ми, українці, древня нація, яку за стільки століть ніхто не здолав, не здолає й сьогодні.

Виконується пісня «О, Україно!»

(муз. Я. Ярославенка, сл. М. Вороного)

Виходить молода жінка в українському національному строї в образі Матері-України. Звертається до хлопців:

Чи знаєш, юначе, якого ти роду?

Чи знаєш, юначе, куди ти ідеш?

Чи знаєш, юначе, що долю народу,

Мов сонце, у власному серці несеш!

Чи знаєш, козаче, що предки преславні

Копали на найкращій селились землі?

Чи чув ти легенду про ту Ярославну,

Що символом-зіркою сяє в імлі?

Чи чув: Україна чудесна, мов чаша,

Багатством прещедро налита украй?

Чи, лицарю, знаєш: земля рідна наша

На світі – це справжній освячений рай!

Чи знаєш, звияжцю: лани, перелоги,

Стели неозорі, поля і гаї,

Стежини-мережки, як плахти, дороги –

То скарби – безцінні твої?

То знай же, що ти – син лицарського роду,

І предки твої степові козаки,

Що мужньо боролись за волю народу

І завжди були вартівними землі!

Цінуй ж, юний орле, з якого ти роду,

Цінуй ту мету, до якої ідеш.

І скрізь пам'ятай, що ти долю народу,

Мов сонце, у власному серці несеш.

Жіночий дует виконує пісню «Стежина»

(муз. І. Білаша, сл. А. Малишка)

На сцену виходять діти в українському національному строї і виконують танцювальну композицію «Україна».

На сцені ведучі.

Ведуча: Сьогодні, після стількох років нашої, здавалося б, незалежності, знову пролилася кров українських синів і дочок. Та якщо запитасмо себе, чому так сталося, то, крізь біль, жаль і сльози, зрозуміємо, що пролилася вона тому, що досі ця незалежність була несправжньою, формальною. Все, що буцімто належало громадянам, безжально нищилося і розкрадалося. І тоді, коли цьому беззаконню вже не було ліку, чаша терпіння переповнилася. Київський Майдан та Майдани усіх інших міст України стали найпереконливішим словом на-

шого народу, чи не першим, яке пролунало так, що почув його увесь світ: «Цього більше не буде!» Революція Гідності стала відповіддю українців, які показали себе свідомою нацією, небайдужою до власної долі.

Читець: Ми проростаємо в Майдани
Серцями, повними надій.
Уже не маси, а титани,
Герої на землі святій.
Свій шлях торуємо до щастя,
До несфальшованих свобод.
І віру вкрасти в нас не вдасться,
Бо ми – нескорений Народ!

(Сергій Сірий)

Ведучий: Увесь світ затамував подих, коли побачив, що українці на Майдані всі, як один, стоять беззбройні перед смертельною загрозою. Та й смерть, яка забрала найдостойніших, дала нам Небесну Сотню заступників на небесах, щоб продовжувати незримую боротьбу.

Читець: О, Господи, почуй мої благання,
Мою молитву, мій скорботний спів
За всіх, чия ця битва вже остання:
Батьків, братів, коханих і синів.
У пам'ять закарбовує Україна
Обличчя їхні, їхні імена.
По всі віки найвища і нетлінна
Життям і кров'ю сплечена ціна.
Увесь народ прощається із ними.
Їх усмішки світлини бережуть.
З'єднай нас, Боже, дотиком незримим
Крізь вічну, крізь останню цю межу.

Навчи нас, допоможи нам далі жити,
Небесний Отче, Дателю життя,
Даруй нам сили ворога простити,
Того, який не прагне каяття.
Душа ридає, кожне слово блідне,
Змовкає перед болем тишини.
У помсті Україна не розквітне.
Невже даремно гинули вони?!

Хай їхня жертва буде бездоганна
На вічних непомільних терезах.
Хай ця земля, для нас Обітованна,
Воскресне, знов омита у сльозах...

(Христина Водяна «Псалом скорботи і пам'яті»)

Звучить запис пісні «Плине кача по тисині» у виконанні «Пікардійської терції».

Піч час запису на проекторі здійснюється показ слайд-шоу із фотографіями найзапекліших моментів Революції Гідності.

Читець: Моя дорогенька, лишилося трохи,
Я скоро приїду, та всіх обійму.
Ти вибач, бо зараз звернути з дороги
Для нас означає – скотитись в пільму.

Благаю тебе: не дивитись новини.
Є правда одна, і вона тільки тут,

Де серце, де розум, де дух України,
Що рветься до волі з принизливих пут.
Лишилося трохи, та треба здолати
Цю нечесть зухвалу, що п'є нашу кров.
Бо нам Україна, як ненька, як мати.
То як же я зраджу надію й любов.

Повідай мені, як там наші селяни,
Чи вірять, що є в нас натхнення та дух?
Зі мною був поруч один харків'янин,
Веселий хлопчина, товариш і друг.
Казав жартома: «Не засмучуйтесь, хлопці!
Ми – вітер, що правду по світу несе!»
Та кинув: Бандерівці! Ну бо, махновці!»
І вгору кривавий здійняв чорнозем...

Я, мамо, не вірю примхливій зозулі,
Що кажуть: невинних і меч не січе...
Той хлопець, мене, від провладної кулі
Собою закрити та і впав на плече...
Слова Кобзареві згадалися пророчі,
В уяві за мить промайнуло життя...
Я, мамо, закрити йому втомлені очі
Без сповіді грішника та каяття.

А біль від жалоби на всю Україну,
Нас «ангели білі» Майданом несуть...
Я, мамо, ніколи тепер не загину,
Герої не гинуть, герої живуть!
І той харків'янин зі мною сьогодні,
Я бачу його на безхмарному тлі,
Де зорі, мов очі Небесної Сотні,
Пильнують, чи так я живу на землі.
(Роман Кахович «Лист з Майдану»)

Ведуча: Ми завжди оплакуватимемо наших героїв і не дозволимо нікому забути про їх жертвні подвиги. Немає більшої любові до Батьківщини, аніж віддати за неї найцінніше, що є у світі, – життя. Сторінки нашої історії просякнуті кров'ю безневинно убитих. Від своїх дідів ми чули, якими жакливими були минулі війни та життя після них. Ми дали обітницю – зробити усе, щоби ніколи не повторити помилок минулого. Та прикрість у тому, що історія людства, з усіма його війнами, рухається витками незримі спіралі. Мабуть тому, коли ми стояли за крок до перемоги й нового європейського життя, той, хто стільки часу стояв за кулісами, вийшов на сцену.

Ведучий: Ватажок російських диверсантів і «зелених чоловічків» вирішив, що якщо немає змоги підкорити нас на папері, удаючи нашу незалежність, то доведеться брутально і силоміць відкушувати від України шматочок за шматочком.

Ведуча: Першою жертвою цих кривавих планів став Крим, так безсоромно анексований нашим сусідом. Чи то ми сподівалися, що міжнародна спільнота допоможе нам повернути його дипломатичним шляхом, а чи, можливо, марно мріяли, що Росія на цьому зупиниться, та життя засвідчило, що, окрім нас, нікому боронити нашу землю. Якими б співчутливими не були наші західні партнери, відстоювати свої інтереси та боротися за

справедливість ми повинні самі. Ані німці, ані поляки не помилують за Україну. Лише нам, українцям, вкотре доведеться проливати свою кров за справжню свободу.

Ведучий: Початок антитерористичної операції (АТО) проти так званих сепаратистів дуже швидко засвідчив, що наші противники – не звичайні громадяни, а навчені убивати куплені бандити. Громадяни, навіть прихильники колишнього СРСР, з автоматами не захоплюватимуть лікарні, не заміновуватимуть поля, не нищитимуть свою ж землю та не катуватимуть полонених. Усі ці збройні зіткнення на нашій землі – це новітня гібридна війна, в якій Росія намагається підкорити або й знищити Україну.

Читець: «На решті території без опадів...»
А тут свинцеві зливи і дощі.
Немає ні любові, ані спогадів
Про світле та велике у душі.

Віщають з телевізора синоптики:

«На решті території без змін»,
І падають в безодню гелікоптери,
Щоб рейтинги підвищити новин.
Холодне літо, літо заміноване
Жбурляє вміло градом у жита;
І тільки парасолька неброньована
В руці тремтить на захисті життя.

Ковтає паства сатанинську проповідь,
Замовлений в ефірі репортаж:

«На решті території без опадів...»,
Мов м'ясо перекручує на фарш.
Зневага до народу, як до воїна.
Он-лайн заангажованих подій,
Європа в сотий раз занепокоєна,
Але там на теренах суховій.

І тисячі думок, і різних поглядів,
Співають «Нони», скиглять «калаші».
«На решті території без опадів...»,
А тут смертельні зливи і дощі.

(Роман Кахович)

Ведуча: Однак людські долі, як і доля усього світу, далеко не в наших руках. А Господь не терпітиме такої зухвалості довго. Тож Божим провидінням ми почали підніматися з попелу. Армія, якої, на думку агресора, мало не бути, вийшла на захист своїх кордонів. Народ, який мав бунтувати проти податків чи тарифів, не просто змовчав, а підтримав своїх захисників власними силами. Як і тоді, дружним Майданом, ми продовжили, кожен у своїй оселі, нести віру і в цю звитьягу. Кожен на своєму місці сприяти і допомагати тим, хто опинився у скруті. А найбільше, що неочікувано для себе дав нам агресор, – це усвідомлення власної ідентичності. Тепер не на словах схід і захід об'єднуються перед єдиним ворогом-окупантом. Тепер жодні брехливі пропагандистські гасла не зможуть схилити народ український сприймати Росію як «приятеля-захисника». Віднині ані мова, ані походження більше не стануть між українцями, де б вони не були.

Читець: Коли світів закінчиться війна,

«Люблю», – ти скажеш, відповім: «кохаю».

Дві різні мови, то хіба стіна?

Одну я вчив, а іншу – поважаю.

За довгі роки я до тебе звик,
А також звик до радості і болю;
Дві різні мови стали на рушник
І без вагання пов'язали долю.

І вийшло так, що нашої дівчорі

Ці різні мови стали за основу,

Молитись їх ти вчила на своїй,

А на моїй – співала колиськоу.

(Роман Кахович)

Ведучий: Саме нам судилося зупинити нелюдські війни і терор не лише на власній землі, а й по усьому світу. Бо коли доля такого духовно багатого народу як наш – колиски християнства – висить на кінчику пера у безумця, Бог посилає свого ангела-охоронця.

Ведуча: Ми – діти твої, Україно! По всіх церквах палкими і гарячими молитвами благаємо Бога захищати нас і вести до єдності та миру. Україна в нас одна. І ми захищатимемо її до переможного кінця. Тож будьмо мужніми і наполегливими у своїй чесній боротьбі! Слава Україні! Героям Слава!

Усі учасники заходу виконують

Державний гімн України.

Наталія Ярка,

*провідний методист по роботі з молоддю,
любительських об'єднань та клубів за інтересами*

Додаток

Вірші молодих авторів до даної теми:

Знову негідники ділять портфель –
Цирк! Світова вистава!
Чуєш, Москва, Вашингтон, Брюссель!
Все це мене дістало!

Я притомився від темних справ:

Вільні, чи сателіти?

Хто в українця, скажіть, спитав:

Де йому краще жити?

(Роман Кахович)

Хочеш, брате, воювати? – Прапор тобі в руки!
Зможеш в брата ти стріляти, то вбивай без муки.
Та востаннє, любий брате, подивись мя в очі,
Ти прийшов до мене в хату катом серед ночі.
Хочеш, брате, мого хліба? Чи моєї крові?
Топчеш землю батька й діда ти на знак любові?

Не прощу я тобі, брате, не прощу я зради...

Хочеш, брате, воювати, та лиш Бога ради...

Не вбивай жінок і дітей, бо їм треба жити!

Пам'ятай, що Бог на світі не зможе простити.

А як станем ми до бою, я забуду, брате,

Що була у нас з тобою земля – рідна мати!!!

(Орися Мельничук)

Україна моя, ти вся в ранах.
Кровоточать святі місця,
Над могилою Нігояна,
Веремія, Сольчаника.
Тільки вулиці кров'ю умились,
Попід кулями ворогів.
Тихо плаче моя країна
Хриплим голосом матерів.

Не вбивайте! Не треба воєн!
Сотня душ. Хіба мало вам?
Ще багато ЖИВИХ ГЕРОЇВ
Вдячні мертвим своїм життям.
І якщо ти не можеш змиритись,
Україна в тобі повстала.
Я за тебе буду молитись!
Українським Героям слава!
(Юля Миргородська)

РАДУЙСЯ, ДІВО БЛАГОСЛОВЕННА, СЛАВУ СПІВАЄ ТОБІ ВСЕЛЕННА... (сценарій просвітницького заходу, присвяченого Пречистій Діві Марії, Матері Божій)

Перед початком дійства звучать пісні, приурочені Пречистій Діві Марії.
У глибині сцени – ікона Матері Божої, або на підвищенні стоїть Фігура Богородиці, прикрашена квітами. Праворуч і ліворуч сцени знаходяться учасники хору.
Учасниця художньої самодіяльності в білій довгій сукні, стоячи на колінах, молиться до Пресвятої Богородиці:
«О, найсолодша і найчарівніша Мати прекрасної любові. Нехай усі народи пізнають Тебе, усі покоління – благословляють Тебе, усі створіння – величають і прославляють Тебе! Ти одинока – досконала, улюблена Матір несотворенної Любові. Вона створила Тебе й обрала, щоб Ти світила, немов сонце, на цій прекрасній землі!
О Маріє! Дякуємо Тобі за дар життя! Нехай кожна мить нашого буття буде сповнена Твоєю Добротою, Твоєю Чистотою, Твоєю Вірністю Богові, Твоєю Радістю, Твоїм Миром і Смирненням!»

Читець: Яка ж Ти гарна
Радосте моя!
Пренепорочна,
Вибач, що беруся
Твою красу оспівувати я...
Та чи спинитись? –
Ні, я не спинюся.
Яка ж Ти гарна, що іще додаю?
Мій подив не поміститься у слові:
Якщо не Ти, хто допоможе нам?
Великий Бог: діла Його чудові.
Яка ж Ти гарна, квітко чистоти,
Пренепорочна в зоряній короні.
Коли б не Ти, о, що коли б не Ти?
Хто нас згадає при Господнім троні.
Яка ж Ти гарна
Матінко моя!
Пренепорочна, вибач, що беруся
Твою красу оспівувати я.
Та чи спинитись? –
Ні, я не спинюся.

Яка ж Ти гарна, о Маріє...
Звучить пісня «Ave Maria»
(муз. Франца Петера Шуберта)
Читець: Коли в моїм серці надія згасає,
Коли моє серце у грудях болить,
Тоді я до мами мерщій поспішаю,
Вона зрозуміє, порадить, простить.
Отак поспішаєм до Тебе щоднини
Небесная Мати, Пречиста, Свята.
Поглянь милосердно на нашу Україну
Без Твого Покрову вона сирота.
О, Мати Пречиста, Маріє, Маріє!
Любові велика і світу Надіє!
Ми всі Тебе просим – поглянь оком щирим,
Моли Свого Сина, щоб жили ми в мирі.
За нас заступися у тяжку хвилину,
Візьми під Покров Свій мою Україну!
Ти людям віддала Свій скарб найцінніший –
Єдиного Сина, що муки терпів
За нас недостойних. А Ти, Наймиліша,
Усе нам простила – зневаги і гнів.
То ж зглянься над нами в нелегку годину,
Своєю Любов'ю врятуй наш народ.
Від горя й біди збережи Україну,
Не дай нам терпіти від людських незгод.
(С. Лепих «Молитва до Матері Божої»)

На сцені ведучі
Ведуча: 21 вересня у Палестині, в невеличкому містечку Назареті, у старого подружжя Йоакима і Анни народилася донька, яку Церква прославляє як Матір Божу.
Ведучий: Батьки Божої Матері Йоаким і Анна усе своє життя молили Бога, щоби дарував їм дитя. Вони дали обітницю присвятити дитину Богові. І ось на схилі літ у них народилася дівчинка.
Читець: В Назареті зацвіла лілея,
То на світ ся родила Марія –
Діва прекрасна, як зоря ясна.
Як ся родила, всіх звеселила

На землі.
Діти Єви вітають Марію,
Бо вже видять спасення надію.
Родилась чиста Свята невіста
Святе дитятко, як ангелятко,
Із небес.
Знає добре Бог Отець із Неба,
Що спасення зіслати нам треба.
Зі світа цілого для Сина Свого
Матір Пречисту Він вибирає
Марію.
О Маріє Препоблагословенна,
У Назареті для нас рожденна,
Ми Тебе просим, уклінно благаєм
Радосте наша, молися до Бога
За нами!

Ведучий: На восьмий від народження день їй дали ім'я Марія, що означає «господиня, звеличена». Першими словами, які вона промовила, були ім'я Боже і молитва.
Ведуча: Життя Діві Марії – це полум'я яскраво палаючої свічки. До цього духовного вогню не могла наблизитися жодна темна демонічна спокуса. Вона – єдина серед дів, душа котрої не була ні на мить затьмарена жодним гріхом.
Ведучий: Коли Марії виповнився рік, Йоаким запросив до себе в дім священиків та родичів. Після трапези кожен священнослужитель брав дитину на руки й благословляв її.
Ведуча: Коли Марії виповнилося три роки, батьки вирішили виконати дану ними обітницю – привести Дочку в Єрусалимський храм.
Ведучий: У супроводі численних родичів вони попрямували з Назарета до Єрусалима. На світанку третього дня Родина наблизилась до Святого Міста.
Ведуча: Назустріч паломникам вийшов первосвященик, за переказами – праведний Захарій. Марія, залишивши батьків, швидко зійшла високими сходами храму і обійняла ризу священика. Він узяв її за руку, ввів у храм і, на превелике здивування священиків і левітів, – у Свята Святих. Одинадцять років Марія жила при храмі. Душа її під священними склепіннями стала живим храмом Божим.
Ведуча: Коли Пресвяті Діві виповнилося 14 років, архієрей і священики переконували її покинути храм, оселитися у батьківському домі й вийти заміж. Однак Марія повідомила всім про свою обітницю назавжди присвятити себе Богові.
Ведучий: Тому, приступивши до Кивоту, архієреї щиро серцем молились і отримали відповідь від Господа: шукати достойного мужа, якому могла би бути довірена Діва під виглядом супруга для збереження її непорочного дівіцтва. А для того, щоб упізнати його, Господь порадив вибрати неодружених чоловіків з роду Давидового, поставити їхні палички у вітварі: чия палиця розквітне, тому і має бути довірена Свята Діва.
Ведуча: Первосвященик Захарій обрав 12 мужів, серед яких був і Йосиф. Зібрав їхні палиці й поставив на ніч біля

святого вітваря, промовляючи: «Господи Боже, яви мужа, достойного одружитися з Дівою!» Вранці знайшли палицю, що розцвіла, а на ній сиділа голубка. Ця палиця належала Йосифу.

Ведучий: Після чотиримісячного перебування Пречистої Діві Марії в домі Йосифа, настав час втілення Бога-Слова. І послав Бог Архангела Гавриїла до Пресвятої Діві Марії з радісною звісткою, що Господь обрав її бути матір'ю Спасителя Світу: «Радуйся, Благодатная, Господь з Тобою! Благословенная Ти між жінками!»

Читець: Струнку минаючи тополю
Архангел з неба напрошки
Спасіння ніс та кращу долю
До Діві – Божої дочки.
Ти повна ласк, Господь з Тобою,
Благословенна серед дів.
Сам Бог за Матір Сина свого
Одну Тебе обрати велів.
О, як же, – мужа я не знаю,
І непорочна моя плоть?
Твоє дівіцтво поєднає
Із материнством сам Господь.
І Дух Святий на Тебе злине
Від Нього в лоні Ти зачнеш...
Святого зродиш Бога-Сина,
Ісусом спаса назовеш.
В блаженстві любім Свята Діва
Прийняла Бога заповіт.
Земля від радощів розцвіла.
Лунає звістка на весь світ.
В країні рідній калиновій
Від Благовіщення добра,
Надії, Віри та Любові
В майбутнє стежка пролягла.

(А. Хімко «Благовіщення»)

Ведуча: Господь Бог, вибираючи Святу Діву Марію Матір'ю Свого Сина, наділив її найбільшими чеснотами на землі та на небі. Вона – Пресвята Богородиця, Співспасителька, Посередниця ласк, Заступниця, Опікунка, Покровителька.
Ведучий: Привілей Богоматеринства ставить Пречисту Діву Марію в особливе ставлення до Господа Бога. Внаслідок цього привілею Вона стоїть найближче до Пресвятої Трійці. Небесний Отець обирає її Матір'ю Свого Сина, і наче ділиться з Нею своїми правами над Божим Сином.
Ведуча: Божий Син бере її за свою Матір, стає її дитиною і дозволяє виконувати усі права Матері. Святий Дух бере її за свою Обручницю і робить її свяติною Бога. Тому і співаємо їй «Чеснішу від Херувимів і незрівнянно славнішу від Серафимів, що без зотління Бога Слово породила сущу Богородицю, Тебе величаємо».
Ведучий: «Богородиця» – це її найбільший титул і найкращий привілей. Це привілей понад усі привілеї. Це джерело усіх її титулів, відзнак і ласк, основа усіх інших її привілеїв. Вона

непорочно зачата, сповнена ласки, Приснодіва, з тілом і душею в небі, Заступниця і Посередниця ласк, винесена понад усіх святих, і навіть понад Херувимів і Серафимів.

Ведуча: Християнська віра дає нам стражденню Матір Божу із сімома мечами, вбитими в її серце. Ці мечі нагадують нам сім страждань її життя. Яких нестерпних почуттів зазнавало серце найчутливішої з Матерів, коли вона побачила свого сина обтяженого хрестом, похиленого під його тягарем до землі, голова зрана терновим вінцем, обличчя й руки закривавлені, одяг обдертий...

Ведучий: Чому Господь Бог зіслав стільки страждань на цю Найвеличнішу Матір? Вона була найсвятіша на землі. Чому ж до цього допустив? На це маємо відповідь у Святому Письмі, що кого Господь любить, того наділяє усілякими хрестами.

Ведуча: В одному з міст Німеччини впродовж десяти років відбувалася релігійна п'єса «Представлення Христових Страстей». Там є одна сцена, де Ісус Христос при відході з Назарета на апостольську працю прощається зі своєю Матір'ю, запитуючи її про те, чого Вона собі бажає від Нього як нагороду за її тридцятирічну материнську любов і опіку. А вона відповідає: «Нічого, як тільки того, що було їй дозволено з Ним терпіти і вмерти». У цьому роль Божої Матері для відкуплення людського роду: допомагати, співдіяти і співтерпіти з Христом для нас.

Ведучий: При Благовіщенні Ангела, даючи Свою згоду бути Матір'ю Христа, Вона каже: «Ось я Господня слугиня, нехай зі мною станеться по твоєму слову!» І саме так Вона приймає усі Божі допустити, переслідування і терпіння, пов'язані з Воплоченням Божого Сина.

Ведуча: Терпіння і жертви задля Ісуса передрікає їй Праведний Симеон, коли вони восьмого дня по народженні приносять Боже Дитятко до храму: «Ось цей поставлений для падіння і підняття багатьох в Ізраїлі. Він буде знаком протиріччя, та й тобі самій меч прошиє душу, щоб відкрилися думки багатьох сердець».

Читець: За все, за все сьогодні впаду ниць
Перед Тобою, о Небесна Пані.
За всю красу Господніх таємниць,
Що світові такі чужі й незнані...

Я дякую за те, що під хрестом
Колись за мене Ти молила Бога.
Тоді перед зневаженим Христом
Кровавилась Твоя Душа убога.

За все минуле і майбутнє теж
Схиляю розум, серце і коліна.
Своїм бажанням не поставлю меж
Лиш через те, що я Твоя дитина.

Ведучий: Вона багато літ виховує Ісуса Христа на цілопальну жертву. А з Ним і себе приготує на повну жертву. Її Син, як і Вона, випили повну чашу гірких терпінь в часі Його мук і смерті на хресті. Святе Євангеліє не згадує про участь Пречистої Диви у радісних хвилинах її Божого Сина, про

її присутність при світлім Христовім Преображенні та при Його тріумфальному в'їзді до Єрусалима, проте багато сказано про її участь в Його терпіннях.

Ведуча: Святий Євангелист Іван підкреслює, що при хресті Ісусовім стояла Його Мати, що її Син терпів на своєму тілі те, що Вона терпіла у своїй душі. Терпіння сина – терпіння матері. Тому Церква дала їй титул Цариці Мучеників.

Ведучий: Про безмежні терпіння Божої Матері Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький каже:

«Вона ж Преблагословенна Діва, Мати Ісуса Христа Бога і Спасителя, Вона стояла під хрестом у хвилині, коли Христос умирав, і мучилася з Ним у кривавій Жертві Голгофи за гріхи людства! Ніхто ж не розумів так глибоко, як Вона, прагнень Христа у тій Жертві. Стоячи під Хрестом, Вона разом зі Своїм Сином ту Жертву приносила і з Його Жертвою поєднувала Свою Жертву. Способом для нас незрозумілим, але певним, Вона ділилася з Христом Його мукою, терпіла з Ним, терпіла в душі усіма Христовими терпіннями, терпіла таким безмірним, таким глибоким терпінням, що те терпіння не було б менше, якщо б переносила на своєму тілі цілу Христову муку».

Звучить пісня «Страдальна Мати»

Страдальна Мати під хрестом стояла,
Стала ридати, в сльозах промовляла:
«Ой Сину, Сину, за яку провину
Переносиш нині тяженьку годину
На хресті?

Я Тебе купала гіркими сльозами,
Як малим ховала перед ворогами.
А нині плачу, бо Тебе вже трачу,
Вже Тя, милий Сину, більше не побачу,
Сину Мій!

Ти жертвувався всіх людей спасати,
За то діждався невинно вмирати,
За світ лукавий, злобний і неправий,
Що сповнив на Тобі свій засуд кровавий
На хресті.

Ти моя підпоро, і мій світе ясний!
Гаснеш заскоро, в'янеш безчасний.
А що ж зі Мною станеш, сиротою?
Я сама на світі, як билина стою
Під хрестом.

Мій Боже милий, усердно Тя молю,
Додай Мені сили у нещаснім болю.
Тебе благаю, як сама лиш знаю,
І Тобі днесь Сина Мого поручаю
На хресті».

Ведуча: 28 серпня – Успіння Пресвятої Богородиці, день закінчення земного життя Диви Марії.

Останні роки свого земного життя Діва Марія перебувала в Єрусалимі. Вона була серцем Єрусалимської громади. Апостоли, повертаючись з далеких мандрівок, приходили до Неї, як діти до своєї матері, після чого знову йшли на

подвиг проповіді, котрий майже для всіх завершувався мучеництвом.

Ведучий: Діва Марія мешкала в будинку Івана Богослова. Вона любила відвідувати місця, пов'язані з земним життям її Сина. Довго молилася біля Голготи, спогади про Розп'ятого Христа, немов удар клинка, пронизували її серце і сповнювали очі сльозами. Але в цих стражданнях Вона відчувала і невимовну радість, радість близькості до Свого Сина на тому місці, де кров'ю Його було врятовано світ.

Ведуча: Вона відвідувала Вифлеєм, де на околиці міста, у пастушій печері народився її Син. Вона пригадувала, як Немовля сяяло небесним світлом, що променіло від Нього; солідко спало у яслах, куди клали сіно для худоби, яка, ніби розуміючи, що перед нею Спаситель світу, усю ніч стояла над яслами, зігріваючи Його своїм диханням.

Ведучий: Вона відвідувала Назарет, де в будинку Йосифа Обручника архангел Гавриїл повідомив їй про народження Сина. У Назареті Господь жив усамітнено, мандрував лише із Дівою Марією в єрусалимський храм і читав з Нею Святе Письмо. З юних літ Він допомагав Йосифу Обручнику вивчати тестлярське ремесло.

Ведуча: Відвідування християнами святих місць бере свій початок саме від подорожей Диви Марії. У найважчі часи, коли прочанам загрожувала небезпека, – напад грабіжників, рабство і смерть, – потік богомольців до святих місць Палестини все одно не припинявся. На святих місцях час немов повертається назад, і прочанин відчуває, що він перебуває поряд з Христом, як у роки земного життя Спасителя.

Ведучий: У переказах збереглася згадка про зовнішність Божої Матері. Вона була доволі високого зросту, з волоссям кольору стиглої пшениці, мала овальне обличчя, вуста були схожі на пелюстки троянд. Очі великі, кольору маслин. Вона випромінювала красу і благодать. Ігнатій Богоносець пише, що людське єство у Ній, здавалося, поєднувалося з ангельським. Цілими днями Вона перебувала у мовчанні й молитві. Більше слухала, ніж говорила. Кожне слово її дихало невимовною благодаттю. Вона спілкувалась з людиною з такою побожністю, з котрою ми не звертаємося навіть до Бога, відповідала добром на зло і молилася за своїх кривдників.

Ведуча: Діва Марія ще дитиною, живучи при храмі, навчилася шити одяг для священнослужителів. В останні роки життя Вона вишила омофор для воскресеного Господом у Витанії Лазаря, який уже став єпископом Кіпрським.

Ведучий: Двічі Діва Марія покидала Палестину. Одного разу – відвідати Івана Богослова в Єфесі, іншого – здійснила морську подорож на острів Кіпр, щоб відвезти Лазарю зроблений Нею єпископський омофор.

Ведуча: Двічі в Єрусалимі Вона одержала звістку про Своє Успіння: за 40 днів і за три дні до смерті. Під час Благовіщення архангел Гавриїл з'явився до Неї, тримаючи в руці лілеї, – знак цноти і чистоти. Тепер він з'явився з пальмовою гілкою у руках – знаком перемоги. Усе життя Божої Матері – пере-

мога над гріхом і злом. Вона була єдиною з усього людського роду, котра ніколи не согрішила перед Богом ані таємним помислом, ані почуттям серця. Діва Марія молилася Богові за те, щоб вона могла попроситися з апостолами, аби Дух Святий зібрав їх у Єрусалимі.

Ведучий: Усе майно Диви Марії – це дві ризи, які Вона заповідала бідним удовицям, але ці ризи стали коштовнішими, ніж царські шати, розшиті перлами та діамантами. Частина ризи Божої Матері досі зберігається в Сіонському соборі.

Ведуча: Настав день Успіння. Апостоли зійшлися до Одра Божої Матері. Вона попрощалася з кожним із них, кожного благословила, як матір свою дитину. На іконі Успіння зображений Господь, який стоїть біля поховального Одра Диви Марії, тримаючи в руках Своїх її душу, як Діва Марія тримала в руках Своїх Христа-Дитятка. Апостоли підняли Одр з тілом Божої Матері та понесли його через Єрусалим у Гетсиманський сад, де були упокоєні батьки Диви Марії – Йоаким і Анна.

Ведучий: Під час земного життя Ісуса Христа апостоли збиралися зазвичай на трапезу зі своїм Учителем. Після Вознесіння Христа вони залишили порожнім те місце за столом, де сидів Господь. На стіл вони клали хліб, а після трапези брали цей хліб зі словами: «Ісусе, допомагай нам!» і ділили хліб на частини. На сороковий день після Успіння Божої Матері апостоли, вставши з-за столу, підняли хліб і раптом побачили Діву Марію, яка благословляла їх, і вигукнули: «Пресвятая Богородице, допомагай нам!»

Ведуча: Успіння Божої Матері – це не день скорботи, а свято, що наповнює душу людини небесною радістю і глибоким миром, спокоєм. Діва Марія полишила землю, але не обділила нас своїми молитвами та материнською любов'ю.

Звучить пісня «Пренебесна, пречудесна...»

Пренебесна, пречудесна, Діво Маріє!

Ти нам Мати всім єдина,
Наймиліша в Свого Сина,
Мати Божа, Маріє!

Найчесніша, найславніша, Діво Маріє!

Херувими, Серафими
Величають тя з святыми,
Мати Божа, Маріє!

Зоре ясна і прекрасна, Діво Маріє!

Ти надія наша в небі
І заступниця в потребі,
Мати Божа, Маріє!

О, всепіта славо світа, Діво Маріє!

Пісню Ти заносим щиро
І молитву на офіру,
Мати Божа, Маріє!

Благодатна і ласкава, Діво Маріє!

На життя бурхливім морю
Помагай нам в нужді, горю,
Мати Божа, Маріє!

Ти дорога всім до Бога, Діво Маріє!
Від гріхів все хорони нас
І до неба заведи нас,
Мати Божа, Маріє!

Ведуча: Повторимо слова святих отців: «Воістину в Святій Діві дивує нас не лише непорочна і чиста ляпота тілесна, а й особлива досконалість її душі. У неї розум Богом керований і до Одного Бога спрямований». Її бажання – до Єдиного, вартого Любові.

Ведучий: Ненависть вона мала тільки до гріха. Вона була смиренна серцем, благамудра в розмові, на слова не скоро, говорила мало, лише необхідне, до читання сумлінна, завжди працелюбна, до всіх ввічлива, і Бог був для неї Вищим Суддею. Для бідних і страждених була милостивою, нікому не відмовляла у допомозі.

Ведуча: Християни завжди знали силу заступництва Пресвятої Богородиці, постійно кликали її в молитвах, просили у неї допомоги, прославляли її велич, дякуючи за благодіяння. Весь християнський світ, пошановуючи її, святкує Покрову Пресвятої Богородиці Приснодіві Марії. Яка ж передісторія цього свята?

Ведучий: У Влахерському храмі в Царгороді, що був першим Богородичним храмом у світі, 14 жовтня 914 року правилась вечірня Служба Божа. Храм був щерть заповнений людьми, які щиро молилися, сподіваючись на заступництво Господа, бо престольне місто було в страшній небезпеці. Сарацини оточили Царгород, і місто стояло перед загибеллю. Серед людей у Влахерському храмі був і великий праведник, святий чоловік Божий Андрій Юродивий та його учень Епіфаній.

Ведуча: Під час відправи вечірньої Літургії святий Андрій побачив Пречисту Діву, яка, оточена ангелами, пророками і апостолами, з'явилася над людьми. Осяяна небесною славою, тримала в руках ясний, блискучий омофор, яким покривала вірних християн.

Ведучий: Народ, довідавшись про з'яву Пречистої Диви Марії, упав навколішки і ще палкіше благав Небесну Матінку про допомогу і порятунк. І Пречиста не залишила вірного народу без підтримки. Невдовзі сарацини були знищені. В пам'ять про чудесні визволення від ворогів встановлено свято Покрови.

Ведуча: Це свято в Україні стало великим празником. Наші козаки охороняли Христову Віру перед турками, що часто нападали на наші землі, а Мати Божа завжди допомагала боротися з ворогами.

Ведучий: На Запорозькій Січі існувала церква Святої Покрови Божої Матері. Був там і чудовий образ Святої Покрови. Козаки, ідучи у бій, завжди несли його з собою. Навіть тоді, коли москалі знищили Запорозьку Січ, козаки не розлучалися з образом Св. Покрови; відступаючи за ріку Дунай, вони взяли його з собою.

Ведуча: Українська повстанська армія, що в роки Другої світової війни постала як збройна сила проти гітлерівської

і більшовицької окупації, обрала свято Покрови як день Зброї, віддавши під опіку святої Матері Богородиці.

Ведучий: Свята Церква виявляє і оспівує дитинну любов, беззастережне довір'я в могутню опіку Пресвятої Богородиці: «Богородице чиста – Ти велике Заступництво для печальних, Ти скоро помічниця для спасіння і укріплення світу, Ти глибина милості, джерело Божої мудрості, для світу покров. Співаймо пісні й прославляймо невимовно її світлий омофор».

Читець: Свята Заступнице! Пречиста Діво!
Ти оповий нас Покровом білим,
І під опіку візьми Україну,
Не дай їй впасти знов на коліна.
Народ наш просить захисту в Тебе,
Бо Ти – Цариця Землі і Неба,
Прийми нас ще раз під свій Покров
Вкотре благасм Тебе ми знов.

Ти захисти нам Матір-Україну,
Не дай зробити з неї руїну,
З колін підвестись нам поможи,
Україну вільну нам збережи.

Звучить пісня «О, Всенітая Царице»

1. О, Всенітая Царице,
Укріпи нашу любов,
Величати Тебе будем
Піснями священних слів.

Приспів:

*Радуйся, Святая Діво,
Радуйся, Святая Мати,
Заслужила Ти у Бога
Вічні ласки, благодаті.*

2. За труди твої земні
І за всю Твою любов
Величати Тебе будем
Піснями священних слів.

Приспів:

3. Ти Цариця всього світу,
Ти Владичиця землі,
Покровительниця грішних
І Заступниця в житті.

Приспів:

4. Мати Божая Святая,
Підкріпи нас у житті,
Упроси Свого Сина,
Щоб простив наші гріхи.

Приспів:

5. Молимо Тя щирим серцем
Україну укріпи,
Дай їй долю, дай їй силу,
Ворогів всіх відверни.

Людмила Антончик,
провідний методист з питань
національно-патріотичного виховання

ПРАЦЯ, ЩО НЕ ДАЄ СПОКОЮ...

Віт наш створений досконалим, чудовим. І все, що у ньому є, поєднується гармонійним зв'язком. Лишень відчуті цю невидиму гармонію може не кожен. Прекрасне відкривається особистостям неординарним, творчим, проходячи крізь їхні душі, щоб ожити в музиці, пісні, слові. Недарма ж про талановитих людей кажуть: має іскру Божу, тобто той дар великого творця, що не дає спокою, стимулює нову земну творчість. Саме про одну із таких особистостей йтиметься у нашій публікації, адже ця людина відома не лише на Мостищині. Неспокійна та небайдужа до будь-яких подій, що відбуваються в нашій країні, Марія Тарас – завідувачка Народного дому с. Гусакив, керівник Народного художньо-просвітницького колективу «Фольклорний переспів». Майже кожне свято, жодна, бодай незначна, подія не залишаються поза увагою творчої, талановитої Марії Романівни.

Усе своє свідоме життя займається творчістю. Кажуть, музиканти ходять хороводом і обирають невгамовних серцем і душею, тому в доробку пані Марії не лише безліч цікавих сценаріїв, а й власні поетичні твори. Дивлячись на Марію Тарас, ніколи не скажеш, що людина може відчувати втому від творчої праці. Скільки в ній оптимізму й завзятості, відповідальності перед собою і людьми, з якими працює багато років. Очолюючи «Фольклорний переспів», гуртує учасників у дружний колектив, залишаючись у ньому нарівні з усіма, нічим не виділяючись. А проведено справді багато цікавих заходів – це і фольк-фестини «В обіймах старовинної пісні», фестиваль співочих родин «І б'ються в унісон наші серця», свято Йорданської яблуневої сосни «Возвеселімся всі разом нині», свято гаївок «Христос Воскрес! Радійте, люди», музичний вечір «Ой не риж косу», дитячий фестиваль «Наша надія», фестиваль осені «Ходить гарбуз по городу», театралізоване свято «На Україні сонце сходить», вечір-спогад «Ми йшли за свою перемогу», літературно-мистецький захід «Крокує Шевченко, крокує світами. Його дух безсмертний

Невтомна та творча Марія Тарас

витає над нами». До першої річниці Революції Гідності відбувся захід «У нашій пам'яті вони назавжди залишилися».

«Фольклорний переспів» побував у багатьох селах Мостиського району. І під час кожного дійства Марія із колективом творить своєрідний театр пісні, намагаючись показати образи, вкладені у текст і мелодію. Жодного разу колектив не співає випадкових пісень, для них важлива історія не лише сюжетна, а й життєва.

Воістину є ким пишатися, за кого радіти.

Народна мудрість гласить, що в житті, як на довгій ниві, усе буває, але на ниві Марії Тарас та «Фольклорного переспіву» лишень добротна золота пашниця, з якої люди черпають корисну духовну поживу.

Пропонуємо Вашій увазі сценарний матеріал Марії Романівни «У нашій пам'яті вони назавжди залишилися».

Ганна Букса,
начальник відділу культури та туризму
Мостиської райдержадміністрації

У НАШІЙ ПАМ'ЯТІ ВОНИ НАЗАВЖДИ ЗАЛИШИЛИСЬ (сценарій, присвячений фестивалю-пам'яті Героїв Небесної Сотні)

*Відбиває ритм метроном. Чутно постріли. Майдан.
На екрані свічка. Виходить читець.*

На екрані – картини бою на Майдані.

Читець: Груді... Відкрийте йому груди. Швидше. Швидше. Відкрийте йому груди. Кров витікає. Каска злетіла, волосся русяве розсипалося. Очі блакитні, мов небо, над його головою. Над ним схилюлись хлопці.

«Мене не болить... Я – живий... Не болить мамо...»

Він ще такий юний. Зовсім дитина. Сорочина стала червоною. Ще кликав маму, ще шепотів слова теплі, наче кров, що витікала життям з його грудей. Ще питав про весну, чи ж на-стала вже, а очі, ті блакитні очі, вже ясніли щасливо – він йшов

ангелом до Бога.

– Не плаче, мамо, ваш син у Небесній Сотні. Його рани вже не болять. Він прийде, коли Ви спатимете, і розповість, як любить Вас.

– Не плаче, мамо, дайте нам поплакати, бо син ваш своєю кров'ю змив наш гріх. Гріх тих довгих років, коли очі були сліпі, а серця – незрячі від байдужості, коли сиділи ми по хатах й перечікували той гріх.

– Не плаче, мамо. Дайте поплакати Україні. Вже не тече кров із ран вашого сина. Не пече йому в грудях більше. Вже у Сотні своїй Небесній стоїть він на варті. По праву руку від Бога. А по ліву – його побратими: Андрійки, Васильки, Іванки,

Назари, Устими – ті, хто нині названий Небесною Сотнею. Вони не були героями. Вони були звичайними людьми. І в мить останню віддали нам найдорожче, що мали, – своє життя. За нас віддали. Аби ми жили. Долюбили за них, дітей їхніх нена-роджених доколихали, пісень за них доспівали.

– Не плачте, мамо. Дозвольте поплакати світові. Весна вже на порозі.

Звучить музика. На екрані постійно змінюються кар-тини з Майдану. Далі бачимо картину «Небесна сот-ня» (Ангели).

Гурт «Крила вітрів» виконує «Реквієм»

Читець: А сотню вже зустріли небеса, –
Летіли легко, хоч Майдан ридав.
Із кров'ю перемішана сльоза,
А батько сина ще не відпускав.

Й заплакав Бог, побачивши загін,
Спереду – сотник молодий, вродливий.
І юний хлопчик в касці голубій,
І вчитель ліній – сивий-сивий.

І рани їхні вже їм не болять,
Жовто-блакитний стяг покритий їм тіло.
Як крила ангела, злітаючи назад,
Небесна Сотня в вирій полетіла.

*На екрані з'являється хлопець у синій касці.
Відбувається бій на Майдані.*

Звучить музика «Пливе кача»

На екрані – домовини на Майдані. Присутні в залі за-палюють свічки.

Читець: Куди летиш, куди летиш, душе?
Стривай, побудь, послухай, як молюся.
Полегким вітром крил кудись руша,
Прощається і каже: «Не вернуся».

Стривай, душе. На Захід, чи на Схід?

Скажи, душе, звідкіль тебе чекати?

Мине життя, пройде ще сотня літ,

А я чекатиму, я буду виглядати.

Не чуєш слів – я знаю – не в вагу.

І щоб уже не говорилось,

Ідеш спочити – нам залиш журбу.

Щоб ми тепер по-новим вчилися жити.

Звучить пісня «Небесна Сотня білих журавлів»

Читець: Пливуть гроби по морю, як човни,
По морю рук, по морю слів і гніву.
Пливуть в човнах розтерзані сини
На хвилях молитов і переспіву.
Пливуть човни, гойдає кожну лодь
Людська долоня, тепла і тремтяча.
Човнами править втишений Господь,
А серце розривається і плаче.
І кожна мати плаче, і пече
Їй кожна рана у чужого сина.
Стоїть Майдан братів – плече в плече –
І разом з ним ридає Україна.
Нехай же вам, Герої, віддає
Святий Петро ключі від того раю,
Де убієнний ангелом стає,

Бо він герой. Герої не вмирають!
Герої не вмирають. Просто йдуть
З Майдану – в небо. А лицарі – зі смерті.
Пливуть човни. Пливуть човни.
Героям слава – вписано у серці!

Читець: Синьо-жовтим прапором обніма Україна синочків.

І вплітає скорбота чорну стрічку в барвисті віночки.

Терпне з болю душа, а від сліз вже аж очі болять.

Обнімає востаннє Україна синів-соколят.

Тих, які присягали рідну землю свою захищати,

За волю боротись, і життя, якщо треба, віддати.

Не топтати їм більше стежками зеленого рясту

І не бачити, як зародили черешеньки рясно.

Але ті, хто живий і хто житиме потім, опісля, –

Доспіваймо за наших на півслові обірвану пісню.

Обіймає востаннє Україна синів-соколят,

І нема більше сліз, лише губи посохлі тремтять.

Спіть, Герої! Сини не вмирають, бо сильніі духом!

Героям слава!

Звучить пісня «Свіча»

*До символічної стели підходить в чорній одежі мати,
ставить запалену свічку і квіти.*

Під сумну мелодію звучить голос з мікрофона.

Сини мої, народжені з любові!

Чому не чую ваш веселий сміх?

А ваші очі – карі й волошкові –

Чому не бачу ясний погляд їх?

Синочки!!! Зелениють трави,

Співають переливом солов'ї,

А ви не йдете на поріг до мами

І вишиванки не вдягаєте свої...

Не вберегла... Покровом не накрила...

Не встигла, Господи! Простіть мене, простіть...

Жорстокий нелюд обпалив вам крила,

Та душі ваші він не спопелить!

Ви зорями у небі спалахнете,

Промінням сонця, цвітом навесні.

І в пам'яті нащадків оживете

На вільній і оновленій землі!

Стоїть в скорботі Мати – Україна,

Одягнена в жалобне вишиття...

Минеться все – відновиться руїна,

Лише синів не повернути до життя!...

Мати: Синочку, вже тебе нема,

Закрилися навіки твої очі,

Душа у вічність відійшла.

Ти так хотів добра й свободи

І за це поклав своє життя.

А ти не гасни, нам весь час світи

Ясним вогнем, на промінь сонця схожим.

Я вірю: ти – серед святих,

Перебуваєш там, у Царстві Божім.

Через напівпрозору ширму чути голос сина.

1 син: Мамо, не плач. Я повернусь весною.

Пташинкою вдарюсь у шибку Твою.

Прийду на світання в садок із росю,

А може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач. Так судилося, ненько,

Вже слово, матусю, не буде моїм.

Прийду і попрошуся в сон твій тихенько,

Розкажу, як мається в домі новім.

Мені колискову ангел співає,

І рана смертельна уже не болить.

Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває.

Душа за тобою, рідненька, щемить.

Мамочко, вибач за чорну хустину,

За те, що віднині будеш сама.

Тебе я люблю. І люблю Україну

Вона, як і ти, була в мене одна.

Звучить пісня «Мамо, мамо, не плачте»

Читець: Ми закликаємо вас сьогодні згадати в наших молит-вах усіх героїв, які поклали голови за наше майбутнє. Нехай пам'ять усіх невинно убитих згуртує нас, живих, дасть нам силу та волю, мудрість і насагу для зміцнення власної держави на власній землі. У жалобі схилимо голови. Вони згасли, мов зорі.

Ведуча: То ж вшануємо пам'ять героїв Небесної Сотні хвили-ною мовчання.

Хвилина мовчання.

Сорочку мати сину вишивала,

Щоби з собою взяв, як в бій піде,

А побратими в неї зодягнули,

Коли в вогні смертельнім упаде.

І була та сорочка чорна-чорна,

Неначе смерть, як зоряна рілля.

Мов очі хлопця – дві вуглини чорні,

Мов рідна українська земля.

Не впав боєць, вернув із поля бою,

Й сорочку ту онуку передав,

Щоб той беріг квітучу землю свою

Й про подвиги дідів не забував.

У виконанні тріо «Покуть» звучить пісня «Чорна виши-ванка». На екрані – герой Майдану Сергій Нагоян.

Читець: Мені наснилось, що вони зустрілись
Убитий в Крутах й вірменин Сергій.
В саду едемським на травичці всілись.

Діалог: – За що тебе?

– За Україну, друже мій.

– Ти знаєш, і мене за неї вбили.

Та це вже було років майже сто.

Тоді померли ми, щоб ви нам жили.

А вас вбивають. Вас тепер за що?

Звучить пісня «А мене вбили на Майдані»

Читець: Колись я приїду до Києва з сином
Колись, як цвістимуть каштани,
Під небом пройдемося – високим і синім,
Пройдемося ошатним Майданом.

Торкнуся, припавши, на мить на коліно,

Гладкого новенького бруку.

Він все ще гарячий! Це так неймовірно,

Давай, приклади свою руку.

То сонце нагріло! І в сина усмішці

Шукатиму трохи розради.

Ні, синку, не сонце. На цьому ось місці

Горіли колись барикади.

Людей, що піднялись на ці барикади,

Ніщо не могло здолати.

Ніякої сили не було у влади

Лиш страх, брудні гроші та ґрати.

І люди боролись, і найсміливіші

Дивилися снайперу в дуло.

І лилася кров, але найголовніше –

Війни в Україні не було.

Ось там можна їх імена прочитати

Я всіх називати не стану.

– А що там? Чому стільки квітів там, тату?

– Це стела Героїв Майдану.

– Цікаво? Навіщо туди поносили

Ці шини від автомобілів?

– Це замість вінків. Це тепер, наче символ,

Це знаки для всіх зрозумілі.

Мій син промовчить і спитає востаннє

(Мов вітри холодні завили).

– Я все розумію. Чи тих покарали,

Що стільки народу убили?

На екрані стела Героїв Майдану.

Звучить пісня «Не плач за мною, мамо, не ридай»

Ведучий: Вгорі прекрасні зорі, що палають...

Будь ласка, наші душі вбережи!

Хай кожну ніч нам Янголи співають,

Ти ж своє милосердя покажи.

Ведуча: Ми ще не раз згадаємо цю весну,

І ці події, й цей кривавий шлях,

І закарбуєм в серці цю «Небесну Сотню»,

Яка тепер на небесах.

Слово надається поетові нашого краю З. Либіку.

Звучить пісня «Плачуть наші серця»

На екрані – портрети Героїв у вигляді ангелів.

Виходять один за одним читці зі свічками.

1-й: Брати мої, невинно убієнні,

Молюсь за ваші душі осяйні.

Вас мучили у вогняній гієні,

Кривавим став від катування сніг.

2-й: Брати мої, невинно убієнні,

«Блаженні – так, покликав вас Христос.

Вас мучили у вогняній гієні,

Серця здригались від тортур й погроз.

3-й: Брати мої, невинно убієнні,

Ви так любили волю і життя!

Вас мучили у вогняній гієні,

Бо ви йшли в бій без страху й каяття.

4-й: Брати мої, невинно убієнні,

Вас щире серце кликало на змаг,

Вас мучили у вогняній гієні,

Вам зброєю був синьо-жовтий стяг.

5-й: Вам зброєю був синьо-жовтий прапор

Й молитва до Небесного Отця.

Брати мої! В ім'я Свободи й Правди

Згоріли ваші праведні серця.

6-й: Брати мої! Герої України,
Ви пронесли достойно біль, свій хрест!
На кров і сльози, рани і руїни
Господні очі дивляться з небес.

7-й: Там, в небесах, ваші шляхетні душі –
Голубка миру. Запалю свічу.
Хай чорний Беркут не вбиває вас, не душить!
Молюся, щоб Господь мене почув!

8-й: Горить свіча, і пам'яті сльоза
Додолу з неї краплями стікає.
За убієнних молилися душа
Й за Україну молитви складає.

Звучить пісня «Україно, молюся за тебе»
Виходять усі учасники.

*Марія Тарас,
завідувачка Народного дому с. Гусаків
Мостиського району*

УКРАЇНИ ВІРНІЇ СИНІ

(сценарій тематичного вечора, присвяченого Дню захисника України)

На сцені Народного дому – екран, жовто-сині прапори, тризуб, калина.

Напис «Будь горда, Україно, за них. Ти вічна в їх жертві, а вони вічні в тобі», – Марко Боєслав

Диктор: Усім, хто впродовж тисячоліть ніс прапор боротьби за Україну! Усім, хто не скорився ворогові і не впав духом, несучи тяжкий хрест боротьби, не зрадив, вистояв, умер, залишившись безсмертним! Усім, хто і сьогодні кладе на вівтар власне життя за право жити вільними у своїй державі – рідній Україні! Усім, хто гордо несе звання захисника Вітчизни – присвячується.

Звучить «Місячна соната» Бетховена.

Відкривається завіса.

На екрані образ Пресвятої Богородиці (Покрови).

Через залу до образу на екрані, тримаючись за руки, йдуть двоє дітей.

Диктор: (на фоні дійства) Богородице! Мати Божа, Покрове України, дозволь нам усім глибоко відчувати, що ми діти одного українського народу. Єдина, чиста і благословенна!

1 дитина: Матінко Божа! Нехай нині буде мирно, а діти Твої живуть щасливо. Нехай любов Твоя їх гріє огненна. Благослови землі мої українські, і сімбу, і жнива. Єдина, чиста і благословенна!

2 дитина: Збережи нас від думок тривожних. Нехай віра у правду веде нас спасенна. Од біди збави, благословенна, нас, від підлості людської. Єдина, чиста і благословенна!

Під час молитви на сцену виходять козак, вояк у формі воїна УПА та молодий воїн Української Армії.

Козак: Народна мудрість стверджує, що земля може нагодувати людину хлібом, напоїти водою з власних джерел, однак захистити сама себе не може. Тому це святий обов'язок тих, хто на ній живе, користується усіма її благами і дарами.

Боже! Поглянь на нас, козаків вольних, козаків славних.
Бачиш, в недобрий час ворон калину п'є, наче криваву долю.
Боже! Серце візьми моє, дай Україні, дай Україні волю!

Вояк: Богородице! Мати Божа! Народе мій, великий український! Стою сьогодні перед вами, як син землі української, бо настала свята година молитви і сповіді. Ми – українці! Ми – нація, яка витримала тисячу років Голгофи і стала гордою і вільною перед світом. Є одна Україна, як і єдиний Бог!

Воїн: Богородице! Мати Божа!
Прошу Тебе, благаю і молю,
Хай Україна зацвіте, як вишня,
Яку гарячим серце я люблю!

З уст моїх плететься молитва-сурма:
Ти відверни від нас сили ворожі,
Не допусти до нового ярма.
Нехай не в'яне зоряна калина,
Приносить жайвір пісню на крилі,
Багата будь же, наша Україно,
Добром і миром, щастям на землі.

Звучить пісня про Божу Матір
(«Під твій покров святий»)

Під Твій покров святий, Діво Свята,
Прийми дітей своїх, о, Всеблага.
Маріє, наш покров, |
На поміч все готов! |
Маріє, наша любов! | (2)
Пречиста Діво, Господній храме,
Просим Тя, молим, змилуйсь над нами.
Маріє, наш покров, |
На поміч все готов! |
Маріє, наша любов! | (2)

Родшя Світло, нетлінний цвіте,
Зглянься, о, зглянься на Твої діти.
Маріє, наш покров, |
На поміч все готов! |
Маріє, наша любов! | (2)

Виходять ведучі. На екрані тризуб і калина.

Ведучий: Завжди 14 жовтня було величним днем для українців. Це свято Покрови Пресвятої Богородиці, встановленню якого слугувала подія, що трапилася 14 жовтня X (десятого) століття.

Ведучий: Царгород – столицю Візантії оточили араби. Народ перебував у великій тривозі. У храмі Пресвятої Богородиці на Влахернах, де зберігалася її риза, правилася Всеночна. Молився про охорону міста і Андрій Юродивий з учнем Єпіфаном. Коли відправа закінчувалася, він побачив, як від царських воріт іде світлом осяяна Пресвята Богородиця у супроводі святих Івана Хрестителя та Івана Богослова. Невидимий хор ангелів співав величальний хорал. Мати Божа зупинилася перед престолом, стала навколішки, ревню молилася та гірко плакала. Вставши, вона хусткою (покровом), яку зняла з голови, покрила всіх присутніх. Видіння зникає. Ніхто, крім св. Андрія і Єпіфана, цього не бачив, але всі повірили в їх оповідь, і вістка про подію скоро стала відома усім. Радіючи заступництву Богородиці, люди так співали і кричали, що перелякані араби відступили без бою.

Ведучий: Особливо шанували в Україні Покрову запорозькі коза-

ки. Вона була їхньою заступницею у далеких походах. Її зображення завжди було на хрестах, які носили козаки. Священною для кожного козака на Січі була Покровська Церква, де знаходилася ікона з написом: «Ізбавлю і покрию люди моя...». Звідси козаки вирушали на захист рідної землі і сюди з подякою за порятунок поверталися після походів.

Ведучий: Враховуючи історичне значення і заслуги Українського козацтва в утвердженні української державності та суттєвий внесок у сучасний процес державотворення, Указом Президента України від 1999 року щорічно 14 жовтня, в день свята Покрови Пречистої Богородиці встановлено День Українського козацтва.

Звучить «Козацька пісня»

(муз. В. Крищенко, сл. В. Кузнєцова)

Поріділо козацтво від втоми і ран,
Гей – з кобят позбивайте пилюку
І встає з небуття кошовий отаман
Із кресала запалює люльку,
А за ним піднімаються воїни скрізь,
Бо завчили козацьку науку –
Ой напаснику лютий ти не лізь, ти не лізь
Під козацьку розмашисту руку.

Приспів:

Ой з нашого роду не качайте воду,
Ой з нашого духу не ліпайте макуху,
Ой з нашої слави не робіть забави,
Не робіть забави світові на сміх,
Бо козацька вдача як вогонь гаряча,
Бо козацька сила не одних косила –
Шабелька завзята вдарить як розплата,
Кривдників поганих покарає всіх.

Гей ти наш кошовий, в тебе кручений вус
Та ще шапка смушева – бідова,
Наслухаємо, батьку, пораду живу
Твого вірного й чесного слова.
І сказав отаман, і промовив козак
Аж від слів полетіли іскрини:
«Україна одна і не можна ніяк
Віддавати її для загину».

Приспів:

Ведучий: Кожна епоха української історії народжувала нових героїв, готових до самопожертви. Новітніми лицарями Батьківщини, яким судилося відродити героїчну славу предків, успадкувати козацьке прагнення до волі та незалежності, стали галицькі юнаки і дівчата, що увійшли в історію як Українські січові стрільці.

Звучить стрілецька пісня

«Ой у лузі червона калина похилилася»

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!
Не хилися, червона калино, маєш білий цвіт.
Не журися, славна Україно, маєш добрий рід.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!
Марширують наші добровольці у кривавий тан
Визволяти наших українців з московських кайдан.

А ми наших братів-українців визволимо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!
Гей, у полі ярорі пшенички золотистий лан,
Розпочали стрільці українські з москалями тан.
А ми тую ярору пшеничку ізберемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні січових стрільців!
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!

Ведучий: У XX столітті козацькі традиції успадкували борці за незалежність України – Армія Української Народної Республіки та Українська повстанська армія. 14 жовтня вважається також Днем народження УПА. Покровителькою і щирою заступницею була Небесна Мати для своїх дітей – воїнів УПА, які не шкодували життя заради рідної України, яку вони прагнули бачити вільною та незалежною, за яку молились і за яку полягли в боях.

Звучить пісня «Чорна вишиванка» (муз. та сл. О. Шевченка)

Десять років горіла земля у людей під ногами.
Десять років стогнала земля від ворожих кобят.
Десять років карпатське село вже не спало ночами,
Десять років чекало синів своїх біля воріт.
Кожен день за селом у лісах скреготять автомати.
Кожен день умивається ранок в гарячій крові.
І холодної темної ночі до нашої хати
Принесли молодого хлопчину брати лісові.
А коли партизана Карпати покликали сини,
І коли вже нарешті настав розлучатися час,
Він сорочку свою позоставив на пам'ять дівчині:
«Нехай носить твій син і нехай пам'ятає про нас».

Приспів:

Чорна-чорна була та сорочка, чорніша від ночі.
Чорна-чорна, як смерть. Чорна-чорна, як свіжа рілля.
Чорна-чорна була та сорочка, як хлопцеві очі.
Чорна-чорна була, як моя українська земля.

Довго-довго лежала сорочка у маминій скрині,
Довго-довго чекала пошани, людського тепла.
І нарешті настала пора: я вдягнув її нині;
По щоді у бабусі тихенька сльоза потекла.

І в душі зазвучали ніколи нечувані струни,
І сама мимоволі розпрямилась гордо спина.
Що б не сталося зі мною і де би у світі не був я,
Передам ту сорочку онукам своїм і синам.

Приспів:

Хореографічна композиція «Вінок» (іде дівчина з терновим вінком у руці).

За кадром текст:

Диктор: Невпинний час страждань, людського болю
Нам відряховує і днини, і хвилини.
Вінець терновий, оповивши волю,
Лежав і на чолі, й на серці України.
Культуру, прадідами пещену віками,
Ламав, калічив і кидав у багно,
Розплющив він колючими руками
Ту віру, що народжує добро.
Намірився і дух до рук своїх прибрати,
Страх сіяти і душу засмітити,

Хотів би брата він направити на брата,
І мову батьківську занепасти.
Він міг би довго душі нам косити,
Принижувати і вбивати людину,
Ні, досить цей вінець носити,
Ти долі іншої достойна, Україно!

Дівчина кидає терновий вінок і бере український.

Ведучий: Достойними нащадками козаків та вояків Української повстанської армії є сьогоднішня молодь, котра по праву може називатися захисниками Вітчизни, бо саме молоді люди, які у 2013-му вийшли на Майдан і брали активну участь у Революції гідності, які захищають нашу територіальну єдність, допомагають і підтримують Українську армію з початку війни з російськими загарбниками на сході – наша гордість, наша слава.

Ведучий: Указом Президента України Петра Порошенка з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості: установити в Україні свято – День захисника України, яке відзначати щорічно 14 жовтня.

Ведучий: Отже, у день Пресвятої Богородиці, у День українського козацтва маємо ще одне свято – День захисника України, яке і справді є всенародним, адже захисниками Вітчизни є учасники національно-визвольних рухів ХХ століття, учасники Революції гідності, воїни АТО, добровольці й військові, волонтери, діти і дорослі – усі, хто в різний спосіб наближають перемогу над російськими загарбниками.

Воїн: А на моїй землі іде війна,
Стріляють танки і ревуть гармати.
Сповита горем в чорному вбранні,
Сльозами вмила не одна вже мати.
Найкращі з кращих падають від куль,
Грудьми своїми землю прикривають.
Сумним набатом в селах і містах
Звучать слова: «Герої не вмирають!»
Вони живуть навіки у серцях
І в пам'яті народу України,
І не дозволять нашим ворогам
Перетворити Вітчизну на руїни.
Ми вистоїм! Здолаємо катів,
Як маків цвіт розквітне Україна!
На тих місцях, де йдуть тепер бої,
В земнім поклоні схилиться калина

Світлана Чабан

На фоні мелодії «Повертайся живим»

(муз. Л. Тельнюк, сл. І. Цілик) виходить жінка у чорній хустині.

Скільки вас, святих, бо хто душу й тіло віддає Богові й рідній землі, той святий. Скільки їх полягло? Скільки неказаних «люблю», скільки невимовлених «Мамо, тату, кохана, діти», скільки вас не обійнятих, скільки не повернулося до рідного порогу? Чи злічити? Неможливо. Бо й імена не всіх відомі: і ваші, вояки УПА, і ваші, ті, що щиро увірували у Христа, і вас «Небесних Сотень», бо не одна вже сотня полягла, які віддали своє життя, щоб мирно ми спали, росли дітей, працювали.

Звучить (тихо) мелодія «Плине кача».

На екрані кадри (www.youtube.com/watch?v=qukYAIUHX6k)

Читець: Небесна Сотня – герої незборенні,
Найкращі, найвідважніші сини,
Яскравим саявом в небі засвітилися,
Щоб інші мріяли, любили і жили.
Забути кров святую не маєм права
Лишила світ безсмертний і терпкий
Героям України – Слава! Слава! Слава!
І наша пам'ять на усі віки!

Хореографічна композиція зі свічками

Ведучі: Пам'ятайте про тих, що безвісти зникли,
Пам'ятайте про тих, що не встали, як впали.
Пам'ятайте про тих, що згоріли як зорі, –
Такі чисті і чесні, як повітря прозоре.
Пам'ятайте про тих, що за правду повстали,
Пам'ятайте про тих, що лягли на заставах.
Пам'ятайте про тих, що стрибали під танки...
Є в місцях невідомих невідомі останки.
Є в лісах, є у горах, і є під горою –
Менше в світі могили, ніж безсмертних героїв.
Пам'ятайте про них і у праці, і в пісні –
Хай відомими стануть всі герої безвісні.

Ведучий: Плеться кров, гине цвіт української нації. Україно моя!
Ти не символ – ти доля, гірка доля.

Ведучий: Пом'яни, Вкраїно, їхні імена – імена синів і дочок твоїх,
котрі так любили життя, а померли за тебе. Запалимо свічки пам'яті. Нехай вони горять, зігріваючи зорі і небо.

Учасники хореографічної композиції передають свічки до зали, глядачі – один одному до останнього ряду, де їх підхоплюють пластуни і несуть до стіни пам'яті.

Диктор: Горить свіча
І випікає серце її вогонь...
І серце скапує сльозами
В пригорщі долонь...
Нема від серця сліду –
Тільки світло – яскраве й тепле,
Наче подих свічки...
Горить свіча...
А, може, то душа?

Ведучий: Запалимо свічки пам'яті у наших серцях, перед людьми і Богом, та вшануємо їхню пам'ять хвилиною мовчання.

Хвилина мовчання.

*На екрані відео Українська війна | АТО in Ukraine |
Звучить остання (неопублікована) пісня Скрибіна – «Українці».*
На сцену виходить шість юнаків у вишиванках.

1. Ми – мужчини, й за кодексом честі ми чинимо –
Не для вигод і пільг, не для слави й хвали.
Є високий, шляхетний закон між мужчинами:
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?
2. Підла наволоч рано богує без спротиву,
Рве зубами, де жирно, де кайф, де калім.
Ми їй ребра полічимо, віку вкоротимо.
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?
3. Якщо нечисті – море, й зла підступного – повідь,
Не кажи, що не можеш, що нерви здали.
Вмири й воскресни, а виконай лицарську заповідь:
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?
4. Рвуться жили? Ми зв'яжемо в вузол залізний їх,

Хай нам леви позаздрять, позаздрять орли.
Ми, мужчини, – двожилі, і нашим девізом є:
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?

5. Ми, мужчини, на інших кивати не любимо.
Кажеш, гіді багато? А ви де були?
Ми питаєм, як слід, і себе не забудемо:
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?
6. Ми – мужчини? Ми – справжні мужчини? Прекрасно.
Хай вітри, хай шторми, хай дев'яті вали,
Стій, мов скеля, й пильнуй наш девіз, наше гасло:
Як не я, тоді хто? Не тепер, то коли?

Демонструється фільм про Українську Армію.

(www.youtube.com/watch?v=QE_JbAZVm2c)

Виходить шестеро дівчат. Підходять до юнаків, утворюючи пари, кожна говорить:

1. Ти – чоловік, чоло, думки – розум,
Ідеї, втілені в життя, – твій козир.
2. Ти – чоловік, ти – батько, брат, ти – син,
3. Ти – в праці, у кар'єрі, у підкоренні вершин.
4. Ти – чоловік, колега, друг, натхненник,
5. Ти – вчитель, ти – поет, творець, письменник.
6. Ти – чоловік, ти – сила, міць, ти – захист,
1. Ти – воїн, ти – борець, ти – відповідь на запит.
2. Ти – чоловік, такий коханий і єдиний,
Такий потрібний, ніжний, добрий, сильний,
3. Ти – чоловік, із плоті й крові...

Разом. Хай вік твій буде прожито в любові.

**Звучить пісня «Недумано, негадано»...
(муз. О. Богомолець, сл. Л. Костенко)**

Недумано, негадано
забігла в глухомань,
де сосни пахнуть ладаном
в кадильницях світань.

Приспів:

Де вечір пахне м'ятою,
аж холодно джмелю.
А я тебе,
а я тебе,
а я тебе люблю!

Повлю твоє проміння
крізь музику беріз.
Люблю до оніміння,
до стогону, до сліз.

Приспів.

Без коньяку й шампана,
і вже без вороття, –
я п'яна, п'яна, п'яна
на все своє життя!

Ведучий: Присвятити своє життя захисту Батьківщини – честь для кожного чоловіка. Серед учасників АТО, які захищають мир і спокій на сході України, є багато наших земляків.

Звучить пісня

«Нам потрібне мирне небо» (автори невідомі)

Злітають до неба рядками
Дитячі листи-журавлі...
І чути молитву мами
Про мир на своїй землі.

І в золоті ниви, колосся,
І світ онімів від зла.
І діти раптом стали дорослі,
До нас увірвалася війна.

Приспів:

*Нам потрібне мирне небо,
Сине-сине, світле-світле,
Миру нам сьогодні треба!*

А кожен герой – він не воїн,
Він батько, він син у п'ятні.
Не знає він сну і спокою,
І лиш запитання німі.
А скільки коштують сльози?
Чи знаєш ціну життя?
Чи є та причина, заради якої
Не стане у мамі дитя?
Дай руку, бо разом ми сила,
І серце запалим своє.
Це наше майбутнє, це наша країна,
Вона в наших душах є!

Ми вільні! Така наша доля.

У нас є правда своя.

Не будемо жити ніколи в неволі!

Ми сильні! Єдина сім'я.

Приспів.

Ти росіянин, румун, українець,
Німець, поляк, вірменин чи єврей?
В кожного з нас є тут своя родина,
Та Україна одна для людей!
В нас Україна одна,
Ми в цій країні єдині,
Боже, храни Україну!

Приспів (4 рази).

Я хочу миру!

Я не хочу чути слово війна,

Я не хочу бачити мамині сльози!

Молодші учасники дійства йдуть до зали і дарують ветеранам, воїнам, чоловікам кетяги калини.

Ведучий: Шановні захисники України! Мій найкращий у світі український народ, мої земляки! Сьогодні день Пресвятої Богородиці (Покрови), День Українського козацтва, День захисника України – дивовижне триєдине свято. Нехай воно принесе радість у кожному домі, мирне чисте небо, щасливий дитячий сміх. Нехай не міліє джерело нашої віри, надії і любові до рідної землі, додається енергії, снаги й впевненості у власних силах і переконаннях. З нами Бог і Україна. Нехай мир і злагода запанують у нашому спільному домі. Зі святом! Ці кетяги калини Вам від вдячного юнацтва сьогодні.

Звучить пісня «Пам'ятай – ми українці!» (муз. і сл. Б. Кучера)

Пісня вдарить у дзвін,
Та чи збудить ті приспані душі,
Що давно скам'яніли,
Бо молитва лише на устах?
Пісня вдарить у дзвін,
Та чи всім щире серце зворушить?
Чи до всіх долетить її голосу
Зболений птах?

Приспів:
Хай буде наш край
Не яничар, не чужинець!
Я ж чуже не візьму,
Ти, будь ласка, мого не чіпай.
Пам'ятай, брате мій, пам'ятай,
Що ти є українець!
І в заморських краях,
І у хаті своїй пам'ятай!
Пам'ятай! Пам'ятай!
Пісня вдарить у дзвін,

Розколише нам приспану пам'ять.
Чи забули вже, браття,
Що було, що було й не збулось?
Пісня вдарить у дзвін,
Щоб сказати: є Бог понад нами!
Та про це забуваєм ми нині,
Ми нині, чогось.
Приспів.

Олена Назарова,
керівник Народного драматичного колективу «Над часом»
Сокальського районного Народного дому

СЛАВНА ДОЧКА ПРОМЕТЕЯ (літературно-музична композиція до 145-річчя від дня народження Лесі Українки)

Звучить твір Мирослава Скорики «Мелодія».
На сцену виходять ведучі вечора.

Ведуча: 25 лютого 1871 року в місті Новограді-Волинському, тепер Житомирської області, в інтелігентній, «літературній» родині народилась Лариса Петрівна Косач (Лесь Українка). Її мати – відома письменниця Олена Пчілка, батько – юрист, громадський діяч, багато уваги приділяли вихованню шістьох дітей, їх гуманітарній освіті.

Дитячі роки Лесі минули на Поліссі, в краю предковичних соснових борів, таємничих лісових озер, росистих лук. Дівчина росла веселою і жвавою, розумницею і чепурушкою. Серед ровесників вирізнялась кмітливістю та працьовитістю.

Ведучий: Демократичний стиль життя в родині сприяв зближенню з селянськими дітьми, засвоєнню народних звичаїв, традицій. А фольклор Волині вводив вразливу дівчинку в незвичайний світ української міфології з мавками, перелесниками, русалками. Маленька Лесь так повірила в існування лісових істот, що потайки вночі, долаючи страх, бігала в ліс і шукала там мавку. В останній рік життя, у поемі «Про велета» Лесь Українка згадує:

Давно, в дитячий любий вік,
в далекій рідній краю
я чула казку. Чула раз,
а й досі пам'ятаю.

Лесь любила музику, старанно вчилась гри на фортепіано. Вважала навіть, що з неї був би кращий музикант, ніж поет. Однак хвороба (туберкульоз кісток) не дала змоги втілити в життя її мрію про музику. З болем вона прощалася з інструментом, якому виливала свої радощі й жалі («До мого фортепіано»). Проте музику не полишила, а глибоке її розуміння, відчуття гармонії, мелодії відлунюється у багатьох творах, про що свідчать заголовки: «Сім струн», «Мелодії», «Ритми», «Пісні про волю», «Лісова пісня»...

Читець: ДО МОГО ФОРТЕПІАНО

Елегія

Мій давній друже! мушу я з тобою
Розстатися надовго... Жаль мені!
З тобою звикла я ділитися журбою,
Вповідувати думки веселі і сумні.
То ж при тобі, мій друже давній, вірний,
Пройшло життя дитячеє моє.
Як сяду при тобі я в час вечірній,

Ведуча: З 1879 року, відколи родина Косачів у повному складі оселилася в Луцьку, це місто у житті майбутньої письменниці стало особливим. Її сестра Ольга Косач-Кривинюк писала, що там почалися два найвизначніші у Лесі житті процеси: творчість, що піднесла її так високо, та страшна недуга, що занепастила її в розквіті творчості. Хвороба призвела до того, що Лесь не змогла навчатись ні у школі, ні в жодному іншому навчальному закладі. Але наполеглива і працьовита вона здобула глибокі й різнобічні знання. Особливо добре знала літературу – вітчизняну і світову, володіла класичними і основними європейськими мовами, що дало змогу читати в оригіналі твори багатьох письменників світу, перекладати з грецької, французької, німецької, англійської, італійської, польської мов. Історію вивчила настільки досконало, що у 18 років написала підручник «Стародавня історія східних народів». З юних років цікавилась філософією. Швидкому розвитку письменницьких здібностей Лесі Українки сприяла творча атмосфера, в якій зростала, її оточення, серед якого були Михайло Старицький, Микола Лисенко, Іван Франко. Величезний вплив на її духовний розвиток мав дядько Михайло Драгоманов –

відомий громадський і культурний діяч. Він намагався розширити світогляд Лесі, консультував з найрізноманітніших питань.

Ведучий: Історія початку творчості Лесі Українки пов'язана з іменем тітки, батькової сестри Олени Антонівни Косач (в заміжжі Тесленко-Приходько), заарештованої «ввиду крайньої політичної неблагонадійності», згодом засланої за участь у революційному русі. Відтоді перебувала під негласним наглядом поліції, який через деякий час було знято через закриття справи за недостатністю доказів. Наприкінці 70-х років прокотилася хвиля замахів на життя царських сатрапів і на самого царя. У зв'язку із замахом на петербурзького шефа жандармів (1879 р.), внаслідок доносу, було арештовано й Олену Косач, і за розпорядженням міністра внутрішніх справ вислано в Олонецьку губернію, а через два роки, після вбивства царя Олександра II, ще далі – аж до Сибіру на п'ять років. Про арешт і заслання тітки Лесь дізналася лише через кілька місяців. Сумувала, була пришиклою, мовчазною. Переживала так гостро, що думками ставила себе на місце тітки, уявляла, як би їй було важко далеко від рідної України. Так народився перший у житті Лесі вірш «Надія», який увійшов до збірки «На крилах пісень».

Читець: Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:
Надія вернутись ще раз на Вкраїну,
Поглянути ще раз на рідну країну,
Поглянути ще раз на синій Дніпро, –
Там жити чи вмерти, мені все одно;
Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкі гадки...
Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

[Луцьк, 1880]

Ведуча: Глибоко вразила Лесю трагічна загибель у каторжанській тюрмі в снігах Забайкалля Марії Ковалевської – матері її найближчої товаришки. У вірші «Віче», згадуючи свої дитячі забави серед руїн замку Любарта в Луцьку, Лесь Українка говорить, що діти «таємні товариства закладали», співали «червоні пісні». Відтоді в душі маленької дівчинки – майбутньої великої поетеси – проростали перші зерна протесту і непокорі, розуміння того, що живе вона «у небезпечний час», який вимагає «боротись до загибуні». Відтоді й на все життя її захоплює герой, який, до землі прибитий списом, шепотів: «Убий, не здамся!» («Мрії»).

Читець: У дитячі любі роки,
Коли так душа бажала
Надзвичайного, дивного,
Я любила вік лицарства.
Тільки дивно, що не принці,
Таємницею укриті,
Не вродливі королівни
Розум мій очарували.
Я дивилась на малюнках
Не на гордих переможців,
Що, сперечника зваливши,
Промовляли люто: «Здайся!»
Погляд мій спускався нижче,
На того, хто розпростертий,
До землі прибитий списом,
Говорив: «Убий, не здамся!»
Не здавався мені величним

Той завзятий, пишний лицар,
Що красуню непокірну
Взяв оружною рукою.

Тільки серце чарувала
Бранки смілива відповідь:
«Ти мене убити можеш,
Але жити не примусиш!»

Роки любії, дитячі,
Як весняні води, зникли,
Але гомін вод весняних
Не забудеться повіки.

Він, було, мені лунав
У безсонні довгі ночі
І єднається так дивно
З візерунками гарячки:

Мріє стеля надо мною,
Мов готичнеє склепіння,
А гілки квіток сплелися
На вікні, неначе грати.

Од вікна до мене в хату
Червонясте світло впало, –
Чи то вуличнеє світло,
Чи то полиски пожежі?

Що се так шумить невпинно?
Нависний, безладний гомін!
Чи в крові гарячка грає,
Чи війна лютує в місті?

Чи се лютій біль у мене
Тихий стогін вириває,
Чи то стогне бранець-лицар,
Знемагаючи на рани:

«Хто живий у сьому замку?
Хто тут має серце в грудях?
Другом будь, зійди на вежу,
Подивись на бойовисько!»

Подивись на бойовисько,
Хто кого перемагає?
Чи над лавами ще в'ється
Корогва хрещата наша?

Коли ні, – зірву завої!
Хай джерелом кров поллється,
Будь проклята кров ледача,
Не за рідний край пролита!

Ні, я чую наше гасло!
Ось воно все голосніше...
Зав'яжіть тісніше рани,
Шкода кров губити марне!..»

Так дитячі мрії грали
Між примарами гарячки.
А тепер? – гарячка зникла,
Але мрії не зникають.

І не раз мені здається,
Що сиджу я у полоні
І закута у кайдани
Невидимою рукою.

Що в руці у мене зброя
Неполамана зосталась,
Та порушити рукою

Не дають мені кайдани.
Глухо так навколо, тихо,
Не шумить гарячка в жилах,
Не вчувається здалека
Дикий гомін з бойовиська.
Так і хочеться гукнути,
Наче лицар мрій дитячих:
«Хто живий? Зійди на вежу,
Подивися наоколо!
Подивись, чи в полі видко
Нашу чесну корогвку?
Коли ні, не хочу жити,
Хай мені відкриють жили,
Хай джерелом кров поллється,
Згину я від згуби крові.
Будь проклята кров ледача,
Не за чесний стяг пролита!...»

Ялта, 18.11.1897

Ведучий: Уперше ім'я Лесі Українки з'явилося 1884 р. у львівському журналі «Зоря», де було надруковано вірші 13-літньої поетеси «Конвалія» і «Сафо». З цього часу її твори все частіше публікуються в різноманітних виданнях, а 1893 року у Львові вийшла перша поетична збірка «На крилах пісень».

З кінця 80-х років Леся Українка живе в Києві. Вона стає душею літературного об'єднання творчої молоді «Плеяда», часто буває також на таємних зібраннях, де прочитувались і обговорювались реферати на політичні теми, велись гарячі дискусії. Плеядівці готують популярні видання з історії, географії, перекладають твори російської і зарубіжної літератури, пишуть власні твори. З «Плеядою» пов'язаний початок творчої діяльності Лесі Українки як прозаїки. Оповідання «Така її доля», «Святий вечір», «Весняні співи», «Метелик» та інші публікуються в журналах «Зоря», «Дзвінок». Водночас молода письменниця здійснює переклади, віддаючи цій справі багато часу і енергії. Першою ластівкою стали переклади оповідань Миколи Гоголя «Запропаша грамота» та «Зачароване місце», які Леся зробила разом із братом Михайлом (виданий 1885 р. у Львові). Та найбільш зацікавлюють її поезії Генріха Гейне. У 1893 р. у Львові з'явилась українською мовою «Книга пісень» німецького поета, куди увійшли 92 переклади Лесі Українки. Та це був час не лише невгамовної праці, крилатих злетів, надій і сподівань, а й роки важких страждань молодшої дівчини, у якій «була весна, та тільки за вікном», адже нестерпно боліла нога, уражена туберкульозом.

Звучить пісня «Стояла я і слухала весну»
(муз. Кирила Стеценка)

Ведуча: Лікарі радили теплий клімат. Так розпочалися мандрівки в теплі краї, у «добровільне вигнання». Перша поїздка 15-річної Лесі до Чорного моря викликала безліч вражень, які вилились в ліричному циклі «Подорож до моря». А далі була Болгарія... А там – дорога для неї зустріч з Михайлом Драгомановим, який жив у Болгарії як політичний емігрант. Далі Крим і його поетичний резонанс «Кримські спогади» та «Кримські відгуки», «Іфігенія в Тавриді». Згодом Італія, Єгипет.

Тим часом поезії Лесі Українки ширились Україною. У статті «Леся Українка» Іван Франко ставить її творчість поруч з Кобзареву: «Від часу Шевченкового «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте» Україна не чула такого сильного, гарячого та по-

тичного слова, як із уст сеї слабосилої хворої дівчини». У 1899 р. у Львові виходить друга поетична книжка Лесі Українки «Думи і мрії», письменниця активно друкується в журналах «Народ», «Життя і слово», «Літературно-науковий вісник», готує нову збірку «Відгуки», яка вийшла у 1902 році в Чернівцях.

Ведучий: Особливе місце у творчій біографії Лесі Українки займає фольклор. З дитячих літ («Русалка») і закінчуючи останніми творами («Про велета») він органічно входить в образний світ письменниці. Цьому слугували її невтомна праця над збиранням скарбів народної духовної культури. Вона збирала і записувала обряди, пісні, думи у виконанні кобзарів, щоб врятувати від забуття. З цих зацікавлень у спадщині письменниці зберігається рукописний зошит колодяженських пісень (весільні, обжинкові, родинно-побутові, веснянки, колядки), друкована збірка «Дитячі ігри, пісні й казки» (1903), упорядкований збірник «Народні пісні до танцю» (54 тексти). 30 записів веснянок і пісень у виконанні Лесі Українки зробив Микола Лисенко, 225 пісень увійшло до збірки «Народні мелодії з голосу Лесі Українки», яку упорядкував і видав 1917 року її чоловік Климент Квітка.

Звучить романс Миколи Лисенка на слова Лесі Українки

«Не дивися на місяць весною»

Читець: «Хотіла б я піснею стати...»
Хотіла б я піснею стати
У сюю хвилину ясну,
Щоб вільно по світі літати,
Щоб вітер розносив луку.
Щоб геть аж під ясні зорі
Полинати співом дзвінким,
Упасти на хвилі прозорі,
Буяти над морем хибким.
Лунали б тоді мої мрії
І щастя моє таємне,
Ясніші, ніж зорі ясні,
Гучніші, ніж море гучне.

Ведуча: В останні роки життя Лесі Українки хвороба, з якою вона вела «тридцятилітню війну», невблаганно прогресувала. Поетеса вимушена покинути Україну, адже холодний клімат не дозволяв жити в рідній стороні. Літом жила на Кавказі – в Кутаїсі, Хоні, Телаві, де служив її чоловік Климент Квітка, а взимку виїжджала до Єгипту. «Найгірше мені те, що я тепер і писати не завжди можу, – скаржилась у листі до Бориса Грінченка, – бо часто від виснаження голова не служить, і то так, як ще зроду у мене не було, хіба після операції». В одну із мандрівок до Єгипту в січні 1911 р. вона записала:

Хто не жив посеред бурі,
той ціни не знає силі,
той не знає, як людині
боротьба і праця милі.

Ведучий: Боротьба і праця. Такий був зміст усього життя Лесі Українки, життя, гідного подиву і захоплення.

1 серпня 1913 року в невеличкому грузинському містечку Сурамі відійшла у вічність Леся Українка – великий поет України і жінка з трагічною долею. Звістка про смерть славної доньки України глибокою скорботою озвалася в серцях мільйонів людей.

Тіло Лесі Українки перевезли до Києва і поховали на Байковому кладовищі. Похорон поетеси перетворився у велику народну демонстрацію. Море людей, море квітів. Жандарми забороняли

промови, не дозволяли співати пісні, постійно супроводжували процесію. Але людей ставало все більше і більше. Вітчизна прощалась зі своєю дочкою, творчість якої відходила у безсмертя. І вона справді мала право сказати: « Ні! Я жива, я буду жити вічно».

Леся Українка по праву посідає одне з найпочесніших місць серед кращих майстрів пера. Її твори сповнені натхненням до боротьби за вічне життя. Вірш «Contra spem spero» – справжнє свідчення цього. Поетеса пише про те, що й у період безнадійного смутку вона буде вірити у краще майбутнє – йти по життєвому шляху завжди з посмішкою і піснями навіть тоді, коли доля змушує її на високу крем'яну гору підіймать важкий камінь.

Читець: **Contra spem spero!**
Гетьте, думи, ви хмари осінні!
То ж тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні
Проминуть молодії літа?
Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!
Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіят барвисті квітки,
Буду сіят квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.
І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая, міцна,

Може, квіти зйдуть – і настане
Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яною
Буду камінь важкий підіймать
І, несучи вагу ту страшну,
Буду пісню веселу співать.*

В довгу, темну нічку невидну
Не стулю ні на хвилину очей –
Все шукатиму зірку провідну,
Ясну владарку темних ночей.**

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть, думи сумні!

2 травня 1890 р.

Ведуча: Леся Українка вірить, що якщо вона посіє на вбогім сумнім перелозі барвисті квітки, то прийде весна, яка зможе їх пробудити. Перелог – глибокий символічний образ людського життя, а квіти – це вірші поетеси. Леся вірить, що її вірші стануть для інших чимсь визначним, і вона зможе досягти своєї мети – жити вічно в рядочках своєї поезії і в серці кожної людини. Леся також вірить і в існування провідної зірки – ясної владарки темних ночей. Для неї – це доля. А для нас вірші Лесі Українки є провідною зіркою у житті. Вони вчать не боятися часу, а боротися і досягати, жити, творити і перемагати.

Ірина Гуреш,

провідний методист з питань
естетичного виховання та народних традицій

НЕЗГАСНИЙ СВІТИЛЬНИК БЛАЖЕННОГО СВЯЩЕННОМУЧЕНИКА МИКОЛАЯ ЧАРНЕЦЬКОГО (сценарій релігійно-просвітницького заходу)

У фойє Народного дому розгорнуто виставки «Пастир Любові» (видання релігійної літератури, твори духовної музики і співу, відеокасети, фотоальбоми, що висвітлюють події, пов'язані зі страдницьким життям Єпископа Миколая Чарнецького, та «Зцілені свідчать» – про факти оздоровлення, зразки української вишивки, вироби народних умільців).

Основними елементами оформлення сцени є **Хрест, портрет Блаженного Миколая Чарнецького, дати життя, або цифра «130» і напис:**

**«Блажен муж, що йде на суд неправих,
і там за правду голос свій підносить».**

Іван Франко

Ведучі та читець одягнені в український стрій.

Ведучий: «Завжди терновий вінець буде кращим, ніж царська корона.
Завжди величніша путь на Голгофу, ніж хід триумфальний;
так з передвіку було і так воно буде довіку, поки житимуть люди і поки ростимуть терни».

Леся Українка

Історія Церкви – це історія Божих діянь разом з людиною, на перекір людині, інколи проти людини, але ніколи без людини.

Ведуча: Засвідчити віру, віддавши своє життя, – немає більших вар-

тостей у категоріях християнства. Мученики – це особистості, що своїм життям засвідчили глибоку відданість тому, хто є об'єктом їхньої віри, живий засуд тим, хто порушує Завіт Бога і людини. «Вони наймогутніший, найбезпечніший, найпевніший завдаток будучини. ...Боже синівство – то Дар Ісуса Христа, то прямо цілий Новий завіт – завіт благодаті та любові» (А. Шептицький).

Ведучий: Це таїнство терпіння і велич Воскресіння
Повторюється все в історії віків,
Жорстокість, зрада, гнів і Божий дар спасіння
Сплітаються в одне і в драмі наших днів.

Ведуча: Висока святість – це особлива Божа благодать, містерія Божої щедрості й любові.

Всещедрий Господь обдарував свою Церкву množestvom святих, «великою хмарою свідків» (Єв. 12, 1).

«...Ми поклоняємось їм тому, що Бог їх прославив і створив страшними для ворогів і добродійними для тих, хто приходить до них з вірою: поклоняємось їм не як богам і благодійникам у своїй природі, але як рабам і служителям Господнім, що мають доступ до Бога через свою любов до Нього» (св. Іван Дамаскин).

Ведучий: Є святі канонізовані й не канонізовані, прославлені на Вітварях Церкви і ті, що не дочекались такого вивіщення. Проте є праведники, яких вірні вшановують більше, ніж деяких канонізованих святих. Часто їхня популярність дуже велика. Через

причини, нам не зовсім зрозумілі, деякі «свідки Божі» мають непереможну притягаючу силу.

Читець: Кожній душі Господь Бог подає ту міру чеснот, які відповідають Божим планам щодо неї самої. «...Одній дає Бог лишитися подібною до Христа-Дитини невинністю, святістю, простотою, доходячи до духовної звершеності Христового дитинства. Іншим дає в житті нагоду світлих діл знаменитих праць, великих жертв і допроваджує над Йордан у пустиню або перед судища цього світа. Інші душі допроваджує до стіп Голготи і каже їм із Киринейським Симоном нести Хрест перед Ісусом і з Ісусом... і тамті душі, що наслідують Христове дитинство, вже у восьмий день по народженні проливають кров, і переслідувані, мусять не раз за Ісусом утікати в Єгипет. Нести Хрест – це, відай, умова учеників-християн, і не можна бути Христовим учеником без Хреста, без терпіння, без жертви, але сам Симон Киринейський є доказом, що є люди, покликані особливим способом до тої так високої й так почесної служби. А бувають і душі, яких життєвою функцією стає бути з Христом розп'ятими на Хресті. І Господні язви на тілі носити, і з Христом щодня умирати. ...Хрест є символом терпіння, але й символом тріумфу й символом вічного блаженства в небі».

(А. Шептицький)

Звучить молитва «Отче наш»

(муз. Йосипа Кишакевича)

Ведучий: Так, події життя людини насправді продиктовані Божим Милосердям і Божою Благодаттю.

Яку дорогу життя Всевишньому сподобалося призначити особистості, про яку йтиметься розповідь далі?

Ведуча: Сьогодні наша розмова про одного з тих, хто не лише свідчив життям про свою віру, а й віддав життя за неї. Це славний Мученик серед проголошених УГКЦ 27 червня 2001 р. Святішим Отцем Іваном Павлом II під час свого візиту в Україну.

Пам'ять Єпископа Миколая Чарнецького за постановою Апостольської влади Святішого Отця відзначається щороку 27 червня.

Ведучий: Владика Миколай Чарнецький, ЧНІ¹, Апостольський Візитатор² для українців-католиків на Волині, Підляшші, Поліссі, непохитний Ісповідник серед великих страждань.

Ведуча: Блаженний Миколай Чарнецький є Ісповідником, Мучеником, Чудотворцем водночас. Він пройшов тернову дорогу життя Єпископа, сповідника християнської віри, праведний в'язень Христа. Сміливо міг сказати про себе: «Я ношу на моїм тілі Рани Ісуса» (Гал. 6, 17).

Звучить хороспів «Блаженні»

Ведучий: Народився Миколай Чарнецький у старовинному західноукраїнському селі Семаківці Городенського повіту³ 14 грудня 1884 року в сім'ї Олексі та Параскеви Чарнецьких. Був найстаршою дитиною в сім'ї. Окрім Миколая, зростало ще восьмеро дітей – Антін, Катерина, Юрій, Марія, Анна, Василь, Олена, Іван. Дитячі роки пов'язані з отцем-парохом Йосифом Каратницьким, що з дружиною віддавна опікувався сім'єю Чарнецьких. Ще від того часу, коли дружина отця знайшла при дорозі трирічну Параску, у майбутньому – маму Владика Миколая і привела додому, де дівчинка мешкала аж до заміжжя, знайшовши люблячу родину, за-

тишок і тепло. Священниче подружжя дуже любило дітей Чарнецьких і завжди допомагало їм.

Ведуча: Миколай та інші діти мали вільний доступ до будинку священика, тут ними опікувалися, наче рідними. Для Миколая це було великою школою. Малий Миколка не лише багато побачив і почув тут, чого не було вдома, а й вчився, як поводитися серед освіченого товариства. Завдяки жертвності священничого подружжя навчався у школі в містечку Товмач. Вже як Владика, з нагоди відвідин містечка, розповідав: «Коли я ходив отут до школи, залюбки приглядався до військових на вуличках міста. І тоді в хлоп'ячих мріях я бачив себе військовим старшиною».

Читець: У ріднім краю вродилась дитина,
любов'ю материнською колисана.
Ніхто не знав, що виросте зі сина
і що йому на долі десь написано.
Чи виросте він дубом, чи вербою,
чи схилиться, чи стане непохитно,
чи серце його сповниться любов'ю
до ближніх, чи залишиться – самітне?
Чи дасть йому Господнє Провидіння життя
своє встелити добротою?
Не очерствіти у своїх терпіннях
і дарувати слабшим – зрозуміння?

Зоя Козут

Ведучий: У 1896 р. дванадцятирічний Микола вступив до гімназії у Станіславові⁴. Виховувався в бурсі Святого Миколая, що розбудило в юнака набожність до свого св. Покровителя, яка супроводжувала його впродовж усього життя.

Ведуча: Під час навчання в гімназії Миколай намагався пізнати себе, поглиблюючи зв'язок із Богом та Пресвятою Богородицею. Духовним наставником хлопця став тоді отець, а згодом Єпископ Григорій Хомишин.

Ведучий: Дружина отця-пароха Марія Каратницька була прихильною до Миколая, намагалася сприяти його навчанню, отож перед смертю подбала про те, щоби він міг вчитися далі. Переживши втрату єдиного сина, що помер, будучи молодим священиком, вона часто повторювала: «Нехай Микола буде священиком замість мого сина».

Ведуча: Завершивши навчання в гімназії, Миколай Чарнецький остаточно вирішив стати священиком. Восени 1904 р., за підтримки Владика Григорія Хомишина, виїхав на навчання до Української папської колегії Святого Йосафата, що у Римі.

Ведучий: Хто б не побував у Римі, не може не помітити, як прокидається у ньому дух віри. Семінарист Миколай, що їхав туди, цілковито відданий Богові, переживав відчуття особливого дару Божого Провидіння, побачивши стільки пам'яток християнської історії, стільки слідів діянь Святих, місць, зрошених кров'ю Мучеників.

І тій дитині було суджено таки Всевишнім Богом

Каратись-мучитися за велику українську справу.

Хрестом в руці вести народ свій до безсмертя і спасіння,

Навіки Україні дати волю, повернути славу.

Богдан Лавра

Ведуча: Великою радістю для семінаристів був приїзд Митрополита Андрея Шептицького. Не тільки зустріч і розмова з великим святцем ставала урочистою подією в житті молодих семінаристів. Він

⁴ Тепер місто Івано-Франківськ.

ще й надихав їх до духовного злету. Достойний гість за власний кошт організовував повчальні екскурсії. Сам Митрополит брав участь у прогулянці, входив у дружний гурт молоді. Знавець містечка, він, відвідуючи старовинні пам'ятки, розповідав допитливим студентам багато цікавого.

Ведучий: В колегії студент Миколай вивчав філософію, богослов'я, місцеву культуру та історію, чудово володів італійською та французькою мовами, знав також латинську, німецьку, польську, російську.

Окрім богословського курсу Миколай Чарнецький здобув два докторські ступені з філософії і богослов'я, а у гартуванні серця досяг ще більшого. Рим стає для нього новою батьківщиною, матір'ю, до якої звертаються усі думки. Там його серце линуло до глибокого внутрішнього життя, до відданості служінню Церкві.

Ведуча: П'ять років навчання під керівництвом побожних, мудрих учителів, що залишили по собі пам'ять праведників, стали, водночас, школою серця і мали чималий вплив на студента Миколая. Було над чим поміркувати в келії, у тій святині молитви.

Хор виконує Антифон І-й «Благослови, душе моя Господа»

(муз. Артемія Веделя) і молитву «Святий Боже» (Трисвяте)

(муз. Олександра Кошиця)

Ведучий: Навчання в Римі давало змогу познайомитися з багатьма особистостями, котрі згодом стали відомими, зокрема професором о. Мармаджі, який через певний проміжок часу, вже як папський нунцій, призначить у Варшаві свого колишнього студента візитатором східного обряду на Південно-Західних теренах Польщі. Варто згадати і француза Лепісьє, викладача спеціальної догматики, майбутнього кардинала, деяких з товаришів студентів-земляків, а саме Йосифа Коциловського (надалі – Кир Йосафата, Єпископа Перемишльського).

Ведуча: 1909 р. Миколай Чарнецький повертається з Риму і 2 жовтня цього ж року в Станіславові Єпископ Григорій Хомишин рукоположив його в сан священика.

Свою першу Божественну Літургію о. Миколай відслужив у рідному селі.

Восени 1910 р. о. Чарнецький став професором філософії та догматичного богослов'я в духовній семінарії, виконуючи водночас обов'язки духовного провідника. Був засновником братства Апостольства молитви.

Ведучий: В 1912 р. відбуває Прощу до Люрду – столиці Цариці Небес. Необхідно зазначити, що в житті о. Миколая молитва до Божої Матері була вагомшою серед інших молитов. Була це благальна і велична молитва: «Все уповання моє складаю на Тебе, Божа Мати, зберігай мене в Твоєму Покрові» (Канон Богородиці на Великому Повечір'ї).

З великою любов'ю промовляв молитви з Акафісту Успіння Божої Матері: «Палато Духа Пресвятого, вогненний престол невидимого Царя, небесний кивоте, носилки Божого Слова, гніздечко небесного Вірла, Богогласна горлице, тиха голубко, нездана руками Церквою Єдиного Бога, Чаше Небесного Царя...» (молитви з Акафіста Успіння Божої Матері).

Як Апостольський Візитатор на Волині цілковито віддався під її опіку, носив на грудях медальйон із зображенням Богоматері, був ревним ініціатором заснування Братств Матері Божої Неустанної Помочі.

Хор виконує «Достойно є»

(муз. Михайла Вербицького) та «Божая Мати»

(муз. о. Віктора Матюка)

Ведуча: Із початком Першої світової війни 1914 р., семінарію було закрито, отця Єремія Ломницького ЧСВВ заарештовано і вивезено до Росії. Отцю Миколаю вдалося уникнути репресій та залишитися у Станіславові (у той час він був ще непоказною особою).

Водночас о. Чарнецький виконував душпастирські обов'язки для парафіян навколишніх сіл, які через репресії втратили священиків. Відвідував хворих на тиф, щоб уділити їм Святі Тайни. Добирався здебільшого пішки. Невдовзі ця важка недуга вразила і о. Миколая. Хворів він дуже тяжко.

Ведучий: На дорогах Божого Провидіння нічого не відбувається випадково. Ще будучи у семінарії, в душі все частіше озивався Божий голос: «Встань, покинь свій дім, і я вкажу нову землю, яку дам тобі у володіння». Виразно відчувавши покликання до чернечого життя, після довгих, глибоких роздумів, у жовтні 1919 р. о. д-р Миколай Чарнецький вступив до новіціату Згромадження Редemptористів (Чину Найсвятішого Ізбавителя) у Збоїщах, що неподалік Львова. «Преподобний брат Чарнецький», – так зверталися до нього в новіціаті. У цьому Чині о. Миколай був 40 років.

Ведуча: «Доки Владика Миколай був непомітним у гурті ченців свого Чину, доки зустрічався виключно зі своїм простолюддям, ніхто на нього не звертав уваги, плоди його життя були приховані. Але Боже Провидіння винесло його діяння на вівтар Церкви, і світ побачив його добрі діла та наслідував його чесноти. Не тільки Божим Словом, а й своєю появою всюди, куди повила його місія, він сіяв добре зерно» (о. Роман Бахталовський).

Читець: Хто зрозумів
Бредеш життям – байдуже і безкрило,
Десь в натовпі розтоптана пилина...
І раптом – відчуваєш дивну силу!
І раптом – розправляєш гордо спину,
І голову підносиш:
Ти – Людина!
Ти – частка вічності!
Тобі дано любити,
Тобі дано – дивитися на небо!
Тобі дано – твій клаптик твого світу
Світлішим залишити після себе!
Тобі дано боротись і горіти!
Тобі дано!.. а ти бродив безсило.
Хто ж міг в тобі надії воскресити?
Хто поглядом підніс твій зір від пилу?

Лиш сильний духом міг малу людину

Так сколихнути!..

Усміх Ваш... Обличчя...

Хто зрозумів, що в день той, в ту хвилину

Ходив між нами

Велетень сторіччя

І Син Великий – України?!

Зоя Козут

Ведучий: 16 жовтня 1920 р. склав перші монаші обіти, його знову обрано професором, але цього разу в Малій Семінарії отців Редemptористів у Збоїщах. Також проводив місійні науки, перекладав українською мовою твори Св. Альфонса – засновника Чину.

Ведуча: Перед побожною душею Миколая безупинно перебував образ безконечної Божої Святості, і перед Ним смиренно корилася його душа. Серце праведника немов передбачає подальші Божі наміри.

Хто з-поміж нас, людей, спроможний
Збагнути задуми Господні у віках,
Хто здібний плани відгадати Божі,
Що креслять світові в майбутнє шлях!
Він збагнув: така Господня воля,
Бо він пізнав: так хоче Бог,
Щоб з темряви приниження і болю
Свій божий люд він вів до перемог.

Роман Завадович

Ведучий: Діяльність Згромадження отців Редемптористів не обмежувалася теренами Галицької Митрополії. Галичани-переселенці з Волині звернулися до Митрополита Андрея Шептицького з проханням надіслати до них українських католицьких священників. 19 жовтня 1926 р. засновано станицю, місійний осередок у місті Костополи на Волині. Проводити духовні місії було довірено о. Миколаю Чарнецькому. Слова Ікосу 4 з Акафісту до Священномученика Миколая Чарнецького це бажання отця передають так:

«Почувши, що земля Волині прагне Божого Слова, з веління Христової Церкви спішив ти, отче Миколаю, благовістити народові спасіння в Господі; там заснував ти монастир і Церкву, там подвизався ти на Славу Божу, своєю ревністю для Бога душі здобував ти...»

Ведуча: Попри різні перешкоди з боку представників Російської Православної Церкви і польського духовенства, підтримував вірних – служив Божественну Літургію, уділяв Святі Тайни, проповідував. «Його убоге життя серед убогих, що у них мешкав, було подиву гідне, ... він витривало підтримував своє мале монаше згромадження своєю терпеливістю, своєю покорою, духом убогості і мужності. Бо дійсно треба мати всі чесноти, щоб жити так, як отець Чарнецький».

(Зі спогадів о. Ришарда Костенобла, ЧНІ)

У виконанні хору звучить «Алилуя»

(муз. Михайла Вербицького)

і Херувимська пісня (муз. Артемія Веделя)

Ведучий: На землях Волині о. Миколай трудився майже 14 років, спочатку як місіонер, а згодом Єпископом. З того часу історія тієї землі – це його власна історія.

1927 року станицю перенесено до Ковеля, де було відкрито монастир і храм. Отець Миколай доклав усіх зусиль, щоб богослужіння проводилися згідно з візантійською традицією. Завдяки місіям Редемптористів Українська Греко-Католицька Церква на теренах Волині та Полісся за кілька років охопила близько 20 тисяч вірних. 16 січня 1931 року папа Пій XI призначив отця Миколая Чарнецького титулярним Єпископом Лебедським і Апостольським візитатором для українців-католиків східного обряду Волині та Полісся. Довідавшись про це призначення, отець Миколай дуже збентежився: «Мене вдарив грім..., прошу всіх о ласкаві молитви яко нищ і убог есьм аз».

Ведуча: 8 лютого 1931 р. у храмі св. Альфонса в Римі відбулася єпископська хіротонія о. Миколая. Головним святителем був єпископ Григорій Хомишин. На іконці-пам'ятці слова Спасителя: «Щоб усі були одно». Так Миколай Чарнецький став першим українським Єпископом Редемптористом. Очевидці згадували, що під час свячень митра, яку накладали на голову новому Єпископові, зсунулася і... впала на долівку. Владика Миколай тоді сказав: «Можливо я покладу голову, як святий Йосафат»... І справді, мучеництво було попереду.

Читець: Важку долю готує Всевишній тому,

Кому силу дарує зносити недолю,
Хто в житті вибирає дорогу пряму,
Не сахаючись мук,
Не лякаючись болю.

Хто без скарги приймає терновий вінець
І несе його мовчки крізь бурі й негоди,
Щоб для втомлених душ і покірних сердець
Відкупити від долі – хоч клаптик свободи.
І хоч шлях цей важкий, і нелегка мета –
Та тягар, не вагаючись, брати на себе –
Це прикмета Борців і повинність свята,
Кому силу дано!
Кого вибрало небо!

Зоя Козут

На цей вказаний Господом тісний і тернистий шлях Владика Миколай став з покорою і, «поклавши руку на рало», вже не озирався (Лк. 9. 62).

У виконанні хору звучить «Єдинородний Сину»

Ведучий: За своє душпастирське служіння, напевно, найбільше доріг Владика витоптав, виконуючи обов'язки волинського місіонера: організовував і обслуговував колонії і парафії (майже всі неодноразово відвідав особисто). В убогості, яке не було для нього тягарем, з глибокою покорою і любов'ю завойовував серця бідноти.

Варто зазначити і те, що Владика Миколай дуже любляв подорожі. Можливо це пов'язано з тим, що, мандруючи, почувався ще більш усамітненим із Богом. Оточуючий світ був для нього чужим.

Ведуча: Прагнув завжди виїхати і за межі країни. Був в Англії, Бельгії, Естонії, Ірландії, Італії, Латвії, Литві, Туреччині, на Святій Землі. Ті закордонні мандри не можна назвати лише туристичними, адже головним його завданням завжди була Апостольська місія для добра Греко-Католицької Церкви і християнської спільноти.

Відвідав також Галичину і родинне село Семаківку. Його величчю, з любов'ю зустрічали церковні процесії і безліч односельців. Усюди він викликав найвищу пошану і справляв якнайкраще враження. Серед численного люду Владика впізнав у старенькій жінці свою Матусю і на очах багатьох тисяч присутніх смиренно схилив свою голову і з синівською любов'ю поцілував їй руку. Мама 1942 р. померла. Тяжко пережив втрату дорогої йому людини. Про це свідчить вірш-присвята «Моїй Мамі».

Читець: Пішов я в світ...

Тура за руку вивела із хати,
Якась нестримна сила рвала в даль;
Я йшов престולי царські добувати,
Я вірив в себе, вірив в світ. А жаль
І смуток гордо кинув за собою.
Й Тебе я кинув...
А мені в дорозі
Світило ясно сто промінних звізд,
І син твоїй, мамо, не дрижав в тривозі,
Йшов сміло в сонце, до орлиних гнізд...
І блідли мої зорі, гасли тихо,
Я сам зривав їх, розбивав, гасив;
Дорогу темінь стала залягати,
Одна звізда мені остала...

Мати!

Степан Чарнецький

Ведучий: Місію Апостольського Візитатора на Волині було сприйнято неоднозначно, зокрема не надто радо вітала нового єпископа польська влада та духовенство. Проте Митрополит Російської Православної Церкви Діонісій позитивно згадає Владика Миколая: «Представляє восточний тип східного монаха з чорною бородою та довгим волоссям. В інтелектуальній ділянці вибивається вищою культурою – говорить багатьма мовами, знає глибоко українську літературу та православне богослов'я. При цьому всьому в нього є подиву гідний такт, велика легкість мови, вміє ґрунтовно дискутувати».

1939 року Митрополит Андрей Шептицький призначив Єпископа Чарнецького Апостольським екзархом Волині та Підляшшя.

Читець: Несе Він хреста на Ісусову Славу,
Щоб уже Божя Воля настала свята.
Щоби й Україна вже мала державу,
Щоб Церква Христова була лиш одна.
Несе він хреста, як ту царську корону,
Надлюдські зусилля черпає з Небес.
Несе без зітхань, як Христос аж до гробу,
Щоб Церква й Народ із неволі Воскрес.

о. Василь Прийма

Звучать музичні твори «Жалем прибитий»

(муз. о. Йосипа Кишакевича) та

«В сильній надії» (муз. Остапа Нижанківського)

Ведуча: «Божі Тайнства такі, що їх неможливо пояснити на землі. Розкриває їх вічність, і люди збагнуть, що ці священники дійсно будували Боже життя. Церква велить їх почитати, а інші, славні у свій час, кануть у забуття...» (о. Роман Бахталовський, ЧНІ).

Ведучий: Всевишній хотів бачити цього праведника на скромному місці. Коли в останній період життя отримав повну владу ординарія⁵, вже не мав змоги її виконувати.

Ведуча: У зв'язку з першою радянською окупацією місії Редемптористів на теренах Волині було припинено. Через фронтів бої Владика Чарнецький був змушений тимчасово повернутися у монастир на вулиці Зиблікевича⁶, що у Львові. Із приходом німецьких військ Єпископові Чарнецькому було заборонено виконувати обов'язки Архієрея. 1941 року, після відновлення на короткий час діяльності Львівської Богословської Академії, Владика Миколай став одним із її професорів – викладачем філософських дисциплін, психології та морального богослов'я.

Ведучий: Що вище духовно підіймається людина, то дужче лютують невидимі вороги. А в час випробування долає з особливою люттю і настирливістю, намагаючись припинити подвиг, довести до розпачу, духовно знищити.

Події епохи змінюють одна одну. Наш Владика надто добре знав тяжку минувшину і з сумом споглядав повторення подій історії.

А тепер все пройшло, все минуло,

Чорна хмара кругом залягла –

І на горі синам України

Злая доля у гості прийшла.

Ведуча: Настала влада темряви, в якій Христовий вірний учень розпочав свою годину страждань, що тривала останні дванадцять років його життя.

Цей Перший український Владика-Редемпторист зазнавав

⁵ Ординарій (з лат. *ordinarius*) – священнослужитель Західної Церкви, який, перебуваючи на посаді, має ординарну владу. Аналог у Східній Церкві – ієрарх.

⁶ Сучасна вулиця Івана Франка.

переслідувань від початку своєї пастирської діяльності, а із другим приходом радянських військ у Галичину в 1944 р. розпочалася довга і терниста його Хресна Дорога, а також і переслідуваної Української Греко-Католицької Церкви.

Ведучий: У ніч з 10 на 11 квітня 1945 р. було заарештовано весь Українсько-Католицький Єпископат: Митрополита Йосифа Сліпого та Єпископів Григорія Хомишина, Івана Лятишевського, Микиту Будку. Став жертвою советського терору і Преосвященний Миколай Чарнецький. Владика заарештували за «Злочинну антирадянську діяльність на користь німецько-фашистських окупантів».

Сходження Владика Миколая на його Голгофу лише починалося. Першою сходинкою була в'язниця НКВД по вул. Лонського у Львові. Було тут усе: нелюдське знущання, нічні допити, немилосердні побої. Однак кат розкався і просив у закривавленого Владика прощення. Факт засвідчив о. Іван Баслядинський.

О, душі ланцюгом не скувати!

Ковалі ланцюгів – пропадуть!

Ведуча: Наступною сходинкою дороги на Голгофу були київські тюрми, де разом із Митрополитом Йосифом Сліпим, Єпископами Григорієм Хомишиним, Микитою Будкою, отцем Петром Вергуном та іншими пережив рік страждань і катувань. Спочатку присуджено йому п'ять років каторжної праці. Та знайшовся так званий свідок, який повідомив, що Кир Миколай Чарнецький є «агентом Ватикану», оскільки був Апостольським Візитатором візантійського обряду на Волині. Йому змінено вирок на десять років таборів примусової праці. До сибірського містечка Маринськ Кемеровської області прибули разом із Митрополитом Йосифом Сліпим.

Ведучий: Чашу Мученика потрібно було випити до дна. 1947 р. Владика Миколая, як і Митрополита Йосифа Сліпого, переведено до Воркути, де він працював на лісопавалі та помічником коваля. Люди, що разом із ним виконували цю роботу, свідчили: «Там, де Владика, було світло, така дивна ясність».

Читець: «З-під Розп'яття»

Цвіль бараку – твоя папата,

Ліс тайги – вівтарі та брами;

Люд сибірський – твоя громада,

І замок – це твої уста. Будеш тут,

Будеш тут аж до зради

І себе, і Христа!..

Десятки неповторних літ –

Тайга, тундра, кривавий піт...

Дерев покоси... смертний крик...

Барак... погрози... большевик...

Десятки юридичних літ,

Що мали «оновити» світ,

Вселюдський світ – та без людини,

Народу цвіт без України!..

Десятки літ – у порожнечу

В оскіпаний сніг, у заметіль, в хуртечу,

У реготання сніговий!..

О, неповторний духа бій!

В душі – десятки літ

Мовчазної, безсмертної молитви

Проніс ти крізь сибірський сніг –

І переміг!

Леонід Полтава

Ведуча: Проте в'язниця не знищила праведника, не озлобила, не похитнула у вірі. Владика Миколай дивився на усі ці події очима віри і бачив у них невидиму історію Господньої Руки, що керує Всесвітом дотиком Своєї Божої любові.

Його віра у Бога Провидіння і незворушний спокій звичайним людям видавалися незбагненними. Переконані були, що Владика не розуміє того, що відбувається у тоталітарному суспільстві.

Читець: Забувши власний біль і муки –
За ката Господа благав.
В оковах в Небо зносив руки,
І щоб не впасти в стан розпуки –
Поради в Бога Він шукав.
В снігах чи в шахтах під землею,
Він велет духа і Святець,
Одітий в драну кирею
Шукав за воленки зорею,
І дбав про вічності вінець.
Ісусе Христе, йду з Тобою
Аж на Голгофу до Хреста.
Прохаю вірних бути зі мною
Аж до Страшного Суду-дня.
Мені ж дай, Боже, ласку теж велику –
Страждать за церкву й рідний край.
Молюсь й благаю, Отче наш, Владико,
За Царство Боже вмерти дай.
Ісусе Христе, Отче в Сині,
Хай буде Воленка Твоя,
Зішли героїв України –
Борців за Божі права!
Несе Він хреста на Ісусову Славу,
Щоб вже Божа Воля настала свята.
Щоб і Україна вже мала державу,
Щоб Церква Христова була лиш одна.
Несе Він хреста, як ту царську корону,
Надлюдські зусилля черпає з Небес.
Несе без зітхань, як Христос, аж до Гробу,
Щоб Церква і Нарід з неволі воскрес.

Василь Прийма

Ведуча: Повне віддання Божій волі давало цьому Праведнику силу в тому, що не могли вивести його з внутрішнього спокою жодні переслідування, приниження, невизнання. Був справжнім героєм смирення. Раз у раз повторював: «Божа воля». «Але пам'ятайте – ми всі у руках Божих».

Читець: Він лицар був, на всі готовий жертви,
Хоч не з мечем ішов у вир борні;
Він був герой, що не лякався смерті,
І ворогам сказав незламне: «Ні!»
Минали дні, немов примари темні,
Минали ночі, як кошмарні сні,
Багато літ, холодних і тюремних,
Вело його снігами чужини.
Та в слід за ним кризь холод і терпіння
Ішов невидний Сторож – день і ніч,
Бо незбагненні плани Провидіння,
Накреслені у далину сторіч.
Бо світ, роздертий сумнівами, кволий,
Що дивиться не вгору, а вниз,
Повинен ще уздріти Князя Волі

І доторкнутися його священних риз...
І привітати Сина України.

Роман Завадович

Ведучий: Непосильна каторжна праця підірвала здоров'я Владика. Останні роки свого ув'язнення провів у тюремному шпиталі в Мордовії. У 1956 р. стан здоров'я Владика Миколая настільки погіршився, що лікарі не давали надії на життя, навіть пошили йому похоронний одяг. Табірне керівництво вважало Чарнецького безнадійно хворим, тому вирішило відіслати його до Львова, щоб ніхто не зміг звинуватити радянську владу у смерті Єпископа.

З достовірних джерел відомо, що упродовж одинадцяти років ув'язнення (від арешту у Львові у квітні 1945 р. до повернення в 1956 р.) Владика Чарнецький відбув шістьсот годин страшних енкаведистських слідств, допитів, знущань та катувань, відсидів у тридцяти в'язницях і таборах примусової праці.

Ведуча: Страшенно хворим Владика Миколай повернувся до Львова. Здавалося, що його земна мандрівка добігала кінця. Владика жив у брата Климентія, ЧНІ на вулиці Вечірній, 7, де його дбайливо опікували співбрати по Чину та Сестри Милосердя св. Вінкентія.

Ведучий: Ще майже три роки ніс тяжкий хрест Єпископа катакомбної Церкви, залишився вірним своїй місії Доброго Пастиря: духовно підтримував своїх співбратів, готував кандидатів до священства та висвятив понад десять священників.

Ведуча: Однак стан здоров'я Владика не покращувався. 2 квітня 1959 р. на 75-му році життя, 50-му священства та 39-му монашого подвигу закінчив своє життя непохитного Ісповідника Святої Віри.

Ведучий: Похований Владика Миколай спочатку на Кульпарківському цвинтарі, а згодом на Личакові. Місце його вічного спочинку стало й місцем паломництва вірних Церкви. 4 липня 2002 р. мощі блаженного Миколая перенесено до Церкви св. Йосафата у Львові для всенародного вшанування.

Ведуча: Кожен, кого торкнулося особливе небесне заступництво священномученика, преобразивши життя, усім серцем завдячує Богові за всі дари, прославляючи українського Чудотворця.

Ведучий: Хвала Тобі, Велетню духа,
Що гордо на плечі взяв Хрест.
І ніс його в тюрми і тундри
Як Правди Христа маніфест!
Ведуча: Народ гордиться і живе
Твоїм Ділом і ім'ям, Владико!
Хай Слава Волі оживе!
Ти України Син Великий!

Ведучий: В житті важливі не літа людини,
а що дає людина для народу.

Читець: «Божественного і преблаженного священномученика Христового, нового Чудотворця Миколая звеличаймо, любов'ю оспівуючи, як пастиря і учителя мудрого, днесь, у пам'ять його зібравшись, заспіваймо радісно пісню похвальну, бо, сміливість перед Богом маючи, ізбавив нас від різних напастей і клопотів, щоб ми кликали: радуйся, наш покровителю і заступнику». (Кондак, глас 8).

*Хор і всі учасники заходу виконують «Вірую»
та «Молитву за Україну»*

*Марта Грицик,
провідний методист з питань
етичного та християнського виховання*

УКРАЇНСЬКИЙ МОЙСЕЙ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

18 червня 2015 року в районному Народному домі м. Городок відбувся семінар культосвітніх працівників з нагоди 150-річчя від дня народження Блаженного Митрополита Андрея Шептицького – духовного провідника українського народу. Його служіння припало на період двох світових війн, підпільне становище Української Греко-Католицької Церкви, відсутність на карті світу держави – Україна. Та це не стало перешкодою для здійснення Шептицьким своєї місії. Він присвятив життя благодійництву і меценатству, щедро допомагав знедоленим, організовував за власні кошти народні лікарні для хворих, підтримував освіту та культуру.

Семінар складався із теоретичної частини та сценічного дійства, постановником якого була методист культурно-освітньої роботи Галина Іванівна Глушко.

З вітальним словом до учасників семінару звернувся: керівник відділу культури Городоцької райдержадміністрації Іван Михайлович Шугало, заступник голови Городоцької райдержадміністрації Володимир Михайлович Більовський, отець-декан Іван Гриділ.

Під час семінару учасникам продемонстровано літературно-музичну композицію «Український Мойсей Андрей Шептицький». Тематичний вечір розпочався з «Отче наш» у виконанні Народного чоловічого ансамблю районного Народного дому «Передзвін» (керівник – Василь Долішній). Занурити глядачів в атмосферу життя та діяльності Митрополита допомагала ведуча вечора Мирослава Степаняк – спеціаліст відділу культури Городоцької райдержадміністрації. Роль Предстоятеля Української Греко-Католицької Церкви на сцені виконав керівник Зразкового дитячого драматичного театру Назарій Сенік. Читцем виступила методист культурно-просвітницької роботи Галина Іванівна Глушко. Глядацький зал оплесками вітав солістів вечора. Пісня про Богородицю прозвучала у виконанні Мар'яни Кібляк; маленька солістка Оля Мартиняк виконала пісню «О Мати Божа»; «Блаженному на Сибіру» заспівала завідувачка Народного дому с. Добрянки. Свою пісенну творчість дарували ансамбль «Передзвін» та Народний жіночий ансамбль «Берегиня» (керівник – Леся Гуріна). Захоплюючим номером концертної програми був «Танець добра і зла» у виконанні Народного ансамблю «Галичина». Завершився вечір виходом на сцену усіх учасників та виконанням «Господи, помилуй нас» (музика і слова Тараса Петриненка).

На згадку про захід глядачі отримали образки із зображенням Блаженнішого Митрополита Андрея Шептицького від мецената Ярослава Дубневича. Переповнений зал засвідчив прагнення людей в цей нелегкий для України час до духовності, єднання, миру. Адже Андрей Шептицький стверджував: «Християнські церкви в Україні мають... дати українському народу єдність, мусять позбутися того духа розколу, який спричиняє те, що українець українцеві ворог. Усі, скільки нас є, мусимо зробити все, що можемо, щоб помиритися і в собі самих побороти духа розколу і ворожнечі супроти братів».

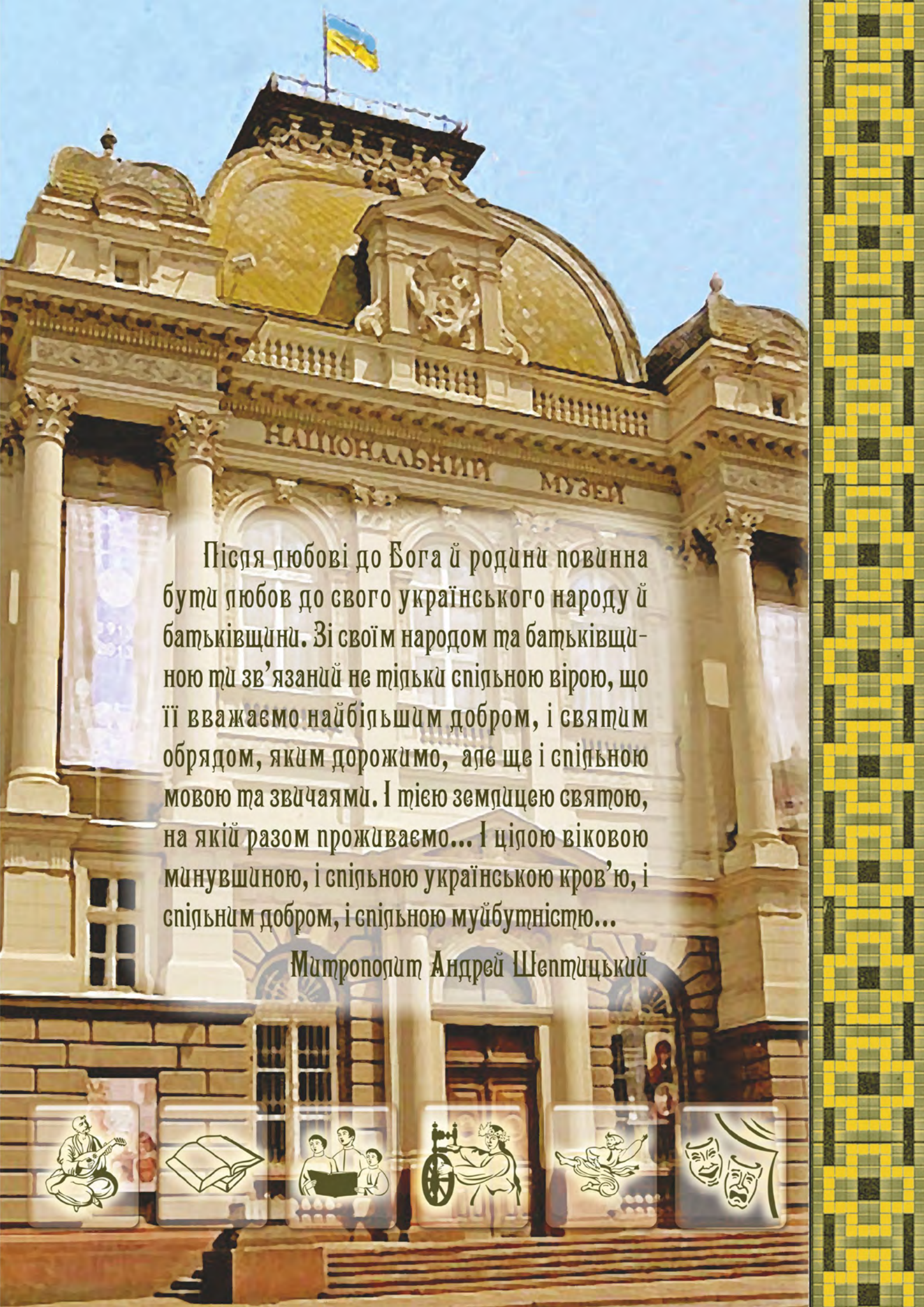
Назарій Сенік у ролі Митрополита Андрея Шептицького на сцені Городоцького районного Народного дому

По завершенні концертної частини вечора учасники семінару обговорили питання організації та спільної роботи народних домів і церкви в галузі християнського виховання. Завідувачка відділу культурно-освітньої роботи ЛДОЦНТ і КОР Береза Софія Олександрівна наголосила працівникам культури на необхідності християнського виховання в народних домах області на основі вчень Андрея Шептицького та ознайомила присутніх із методичними рекомендаціями про відзначення Року Митрополита Андрея. Провідний методист ЛДОЦНТ і КОР Гуреш Ірина Юріївна подякувала учасникам та організаторам заходу за гідне представлення постаті Великого Достойника і Гуманіста нашого часу. Викладач «Центру дошлюбної катехізації» Оксана Грициняк розповіла про настанови Андрея Шептицького в контексті стосунків у сім'ї, виховання дітей, небезпеки алкогольної, тютюнової та наркотичної залежностей.

На завершення семінару керівник відділу культури Городоцької райдержадміністрації І. М. Шугало подякував учасникам семінару та побажав їм подальших творчих успіхів.

*С. О. Береза,
завідувачка відділу культурно-освітньої роботи*

*І. Ю. Гуреш,
провідний методист з питань
естетичного виховання та народних традицій*

Після любові до Бога й родини повинна
бути любов до свого українського народу й
батьківщини. Зі своїм народом та батьківщи-
ною ти зв'язаний не тільки спільною вірою, що
її вважаємо найбільшим добром, і святим
обрядом, яким дорожимо, але ще і спільною
мовою та звичаями. І тією землею святою,
на якій разом проживаємо... І цілою віковою
минувиною, і спільною українською кров'ю, і
спільним добром, і спільною майбутністю...

Митрополит Андрей Шептицький

